

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra ústavního a evropského práva

Ochrana spotřebitele v právu EU

Diplomová práce

Zpracoval: Daniel Bartůněk

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Daniel BARTŮNĚK**
Osobní číslo: **R18M0010P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Ochrana spotřebitele v právu EU**
Zadávající katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Pojem a vývoj ochrany spotřebitele
3. Prameny právní úpravy ochrany spotřebitele
4. Spotřebitelské smlouvy
5. Organizace a jednotlivé instituce zajišťující ochranu spotřebitele v EU
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. BENÖHR, Iris. EU Consumer Law and Human Rights. Oxford university press 2013. ISBN 978-0-19-965197-9
2. DVOŘÁKOVÁ, Iva. Komunitární právní úprava spotřebitelského úvěru v praxi. Ostrava: Key Publishing, 2010. Monografie. ISBN 978-80-7418-091-0
3. HAVLÍK, Richard. Ochrana spotřebitele v EU při obchodování po internetu: implementace směrnice o ochraně spotřebitele 85/577/EHS (smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory) a 97/7/ES (smlouvy uzavřené na dálku) v zemích EU a změny v nové harmonizační směrnici o ochraně spotřebitele 2011/83/EU. Ostrava: Key Publishing v koedici s B. I. B. S, 2012. Monografie. ISBN 978-80-7418-095-8
4. ONDŘEJ, Jan. Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty. Praha: C.H. Beck, c2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-446-0. ONDŘEJOVÁ, Dana a David SEHNÁLEK. Nekalosoutěžní reklama a nekalé obchodní praktiky v české i evropské právní úpravě a judikatuře. Praha: Leges, 2018. Praktik. ISBN 978-80-7502-239-4. (volně dostupné k půjčení)
5. OWELLS, Geraint G., TWIGG-FLESNER, Christian a WILHELMSSON, Thomas. Rethinking EU Consumer Law. First published. London: Routledge, 2018. Market and the law. ISBN 978-0-367-27935-6
6. SELUCKÁ, Markéta. Ochrana spotřebitele v soukromém právu. V Praze: C. H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-037-9
7. SRBOVÁ, Alena a Viktor VOJTKO. Spotřebitelské teorie a realie. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7394-266-3
8. TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. Právo Evropské unie. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student. ISBN 978-80-7502-184-7.
9. VÍTOVÁ, Blanka a Markéta ETLÍKOVÁ. Nekalé obchodní praktiky. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-867-4
10. České právní předpisy
11. Evropské právní předpisy

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.

Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce:

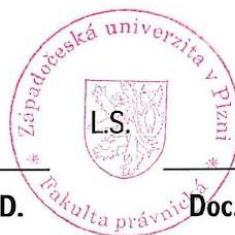
1. února 2022

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2023

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 6. září 2022

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra ústavního a evropského práva

Ochrana spotřebitele v právu EU

Diplomová práce

Zpracoval: Daniel Bartůněk
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Ochrana spotřebitele v právu EU“ vypracoval samostatně a použil pouze uvedené pramenů a literatury.

V Plzni dne 31. 3. 2023

Daniel Bartůněk

Poděkování

„Tímto bych chtěl poděkovat JUDr. Tomáši Pezlovi, Ph.D. za cenné rady, které mi pomohly při vytvoření osnovy a sepsání samotné diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a blízkým za značnou morální podporu.“

Obsah

ÚVOD	1
1. POJEM A VÝVOJ OCHRANY SPOTŘEBITELE	3
1.1 Definice ochrany spotřebitele a dalších souvisejících pojmů.....	3
1.1.1. Ochrana spotřebitele.....	3
1.1.2 Spotřebitel.....	4
1.1.2.1 Model tzv. „průměrného spotřebitele“	7
1.1.2.2. Zranitelný spotřebitel.....	8
1.1.3. Osoba uzavírající se spotřebitelem spotřebitelskou smlouvu	10
1.1.4 Spotřebitelská smlouva.....	13
1.1.5. Nepřiměřené smluvní podmínky	14
1.1.6. Princip minimální harmonizace	14
1.1.7. Princip maximální harmonizace.....	15
1.2 Vývoj ochrany spotřebitele v EU.....	16
1.2.1. Jednotný evropský akt.....	18
1.2.2. Maastrichtská smlouva.....	19
1.2.3 Amsterodamská smlouva	19
1.2.4 Lisabonská smlouva	20
1.2.5 Evropské programy pro spotřebitele	21
1.2.5.1 Spotřebitelská politika na období 2007–2013	21
1.2.5.2 Evropský program pro spotřebitele 2014-2020	22
1.2.5.3 Nový program EU pro spotřebitele	23
2. PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE.....	24
2.1. Primární právo EU	24
2.1.1. Smlouva o fungování Evropské unie	25
2.1.2 Listina základních práv Evropské unie.....	26

2.2 Sekundární právo EU	27
2.2.1. Vybrané směrnice upravující spotřebitelské právo v EU	31
2.2.1.1 Směrnice 85/374/EHS o odpovědnost za vadné výrobky	31
2.2.1.2 Směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách	32
2.2.1.3 Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách	33
2.2.1.4 Směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů	34
2.2.1.5 Směrnice 2019/770/EU o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu a digitálních služeb	35
2.2.1.6 Směrnice 2019/771/EU o některých aspektech smluv o prodeji zboží	36
2.2.1.7 Směrnice 2019/2161/EU – Modernizační směrnice	37
2.2.2 Vybraná nařízení upravující spotřebitelské právo v EU	43
2.2.2.1. Nařízení č. 1223/2009/ES o kosmetických přípravcích	43
2.2.2.2 Nařízení č. 2017/2394 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů	44
3. SPOTŘEBITELSKÉ SMLOUVY	45
3.1. Způsob uzavírání spotřebitelských smluv	45
3.2. Smlouvy uzavřené na dálku a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory	47
3.2.1. Smlouvy uzavřené na dálku	47
3.2.2. Smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory	49
3.3 Timesharová smlouva	50
3.4 Nepřiměřené smluvní podmínky	51
3.5 Nekalé obchodní praktiky	53
3.5.1. Klamavé obchodní praktiky	54
3.5.1.1. Klamavá jednání	55
3.5.1.2. Klamavá opomenutí	56

3.5.2. Agresivní obchodní praktiky	57
3.5.3 Nekalé obchodní praktiky v souvislosti s pandemií COVID-19	58
3.6 Klamavá a srovnávací reklama	60
3.6.1 Klamavá reklama	60
3.6.2. Srovnávací reklama	61
3.7 Soudní příslušnost a uznávání výkonu rozhodnutí v případě spotřebitelských smluv	61
3.7.1 Dohoda o volbě soudu ve spotřebitelských smlouvách	62
3.8 Alternativní řešení spotřebitelských sporů	64
4. ORGANIZACE A JINÉ INSTITUCE ZAJIŠTUJÍCÍ OCHRANU SPOTŘEBITELE V EU	67
4.1 Evropská komise	67
4.2 Evropský parlament	69
4.3 Evropské spotřebitelské centrum	70
4.4. Evropská agentura pro léčivé přípravky	71
4.5. Evropský úřad pro bezpečnost potravin	73
4.5.1. Bezpečnost potravin v souvislosti s probíhajícím konfliktem na Ukrajně	74
ZÁVĚR	77
SUMMARY	78
Seznam použitých zdrojů	80

ÚVOD

Ochranu spotřebitele lze stále pokládat za poměrně moderní trend soukromého práva, vždyť její základy lze v rámci společného evropského práva nalézt teprve v 70. letech minulého století. Toto odvětví práva se neustále vyvíjí, jednak ve snaze reagovat na vývoj trhu, ale dále také např. i vzhledem k poměrně rychlému technologickému pokroku (problematika uzavírání smluv na dálku, např. i díky vzestupu internetu na přelomu století a aktuálněji v souvislosti s narůstající globalizací a digitalizací např. zavedení přísnějších pravidel pro finanční poradenství online¹) či dokonce v reakci na mimořádné světové události či okolnosti (např. právě nedávná pandemie COVID-19 či probíhající válečný konflikt na Ukrajině).

Z hlediska pohledu samotných spotřebitelů se pak jedná o oblast, jež ovlivňuje jejich práva během běžného každodenního života. Dle nejnovějších dat v Evropské unii se spotřebitelské právo dotýká nejméně 447,7 milionů potenciálních spotřebitelů, tudíž vzhledem k takovému množství adresátů, na které dopadá a ovlivňuje jejich život téměř každý den, je jistě žádoucí, aby tato právní úprava byla dostatečně kvalitní a efektivní. Právě na základě výše zmíněných skutečností jsem se rozhodl pro zpracování práce na toto téma.

Cílem práce je tedy především poskytnout, pokud možno, přehledné seznámení čtenáře s vybranými aspekty ochrany spotřebitele v EU. Faktem totiž zůstává, že materie ochrany spotřebitele v rámci EU je poměrně široká a bohužel ji nelze v rozsahu diplomové práce řádně pokrýt. Z těchto důvodů se práce ve svých čtyřech kapitolách zaměřuje pouze na vybranou problematiku spotřebitelského práva.

První část této práce se tedy zaměřuje na obecné popsání ochrany spotřebitele a vysvětlení dalších bezprostředně souvisejících pojmů či principů. Dále je zde část této kapitoly věnovaná historickému vývoji ochrany spotřebitele v rámci EU. Druhá kapitola se poté soustředí především na související prameny právní úpravy ochrany spotřebitele. Jedná se tedy o vybrané právní prameny primárního a dále především i sekundární práva EU. Kvůli určité roztržitosti

¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Ochrana spotřebitele: Komise přijala přísnější pravidla pro finanční služby online*. [online]. 2022 [citace 05.02.2023]. Dostupné z https://czechia.representation.ec.europa.eu/ochrana-spotrebitel-komise-prijala-prisnejsi-pravidla-pro-financni-sluzby-online-2022-05-11_cs

v oblasti spotřebitelského práva nemá tato kapitola ambice popsat a představit veškeré právní normy v této oblasti, nýbrž především uvést a případně analyzovat alespoň některé důležité zástupce. Podrobněji rozebrána je především poměrně klíčová a aktuální směrnice 2019/2161/EU, která se zaměřuje na vymáhání a modernizaci právních předpisů Unie na ochranu spotřebitele, proto známá i jako tzv. „modernizační směrnice“.

Třetí kapitola si klade za cíl seznámit čtenáře s některými spotřebitelskými smlouvami a objasnit související problematiku. Rozdělena je na řadu podkapitol, které se zabývají několika vybranými typy smluv a případně příslušnými právními předpisy. V této kapitole jsou dále zmíněné i praktiky, které mohou významným způsobem (v tomto významu spíše negativním) ovlivnit či donutit spotřebitele danou spotřebitelskou smlouvu uzavřít. Tyto praktiky zahrnují klamavé a srovnávací reklamy, užívání nekalých obchodních praktik, aplikování nepřiměřených smluvních podmínek aj. Konečně, tato kapitola též nezapomíná zmínit ani soudní příslušnost a uznávání soudních rozhodnutí v rámci přeshraničního obchodu v oblasti spotřebitelských smluv, problematiku použití prorogačních doložek u těchto smluv či alternativní řešení sporů v případě porušení povinností plynoucích ze smluvního závazku.

Poslední z kapitol pak tuto práci uzavírá a představuje jednotlivé organizace či instituce, jenž ochranu spotřebitele dohlížejí. V této závěrečné kapitole se čtenář seznámí s vybranými typy těchto orgánů/organizací, zjistí, jakými oblastmi se zabývají a dále jakým způsobem vlastně k ochraně spotřebitele jako takové přispívají. Nezůstává opomenuta ani nedávná a stále jistým způsobem relevantní krize související s pandemií COVID-19 či ještě aktuálnější válečný konflikt na Ukrajině a s ním související dopady na EU a přesněji evropského spotřebitele.

1. POJEM A VÝVOJ OCHRANY SPOTŘEBITELE

V první kapitole se tato práce soustředí na obecné vymezení ochrany spotřebiteli, společně s dalšími pojmy a principy, které s tímto tématem bezprostředně souvisí. Ve své další části pak popisuje vývoj ochrany spotřebitele v rámci EU.

„Cílem evropských opatření na ochranu spotřebitele je chránit zdraví, bezpečnost a hospodářské a právní zájmy evropských spotřebitelů bez ohledu na to, ve které části EU žijí, cestují nebo nakupují. Ustanovení předpisů EU upravují jak fyzické transakce, tak internetový obchod a obsahují obecně platná pravidla i ustanovení zaměřená na konkrétní produkty, včetně léků, geneticky modifikovaných organismů, tabákových výrobků, kosmetiky, hraček a výbušnin.“²

1.1 Definice ochrany spotřebitele a dalších souvisejících pojmů

1.1.1. Ochrana spotřebitele

Ochrana spotřebitele EU zahrnuje soustavu právních předpisů a opatření, která mají za cíl zajistit, že všichni spotřebitelé v Evropské unii – bez ohledu na jejich místo bydliště, cestování nebo nákupy – budou mít přístup ke stejné vysoké úrovni ochrany před riziky a hrozbami, které mohou ohrozit jejich bezpečnost a ekonomické zájmy, a posílit schopnost spotřebitelů bránit své vlastní zájmy.³ Tyto právní předpisy a opatření také zahrnují postavení a pravomoci orgánů, které se starají o ochranu spotřebitele, a mechanismy pro řešení sporných situací mezi spotřebitelem a dodavatelem. Ochrana spotřebitele v EU se dále snaží zajistit jistou rovnováhu mezi spotřebitelem a obchodníkem, ač spotřebitel jako slabší z těchto stran je v určitých případech jednoznačně zvýhodňován.

Ochrana spotřebitele v EU se týká široké škály produktů a služeb, jako jsou například: potraviny, elektronika, služby finančního trhu (např. spotřebitelský úvěr), cestovní služby atd. V tomto ohledu existuje snaha, aby informace o produktech a službách byly pro spotřebitele jasné, přesné a srozumitelné, a aby

² RATCLIFF, Christina et al. *Opatření na ochranu spotřebitele*. [online]. 2022 [citace 02.02.2023]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/47/opatreni-na-ochranu-spotrebitel>.

³ Tamtéž

spotřebitelé měli možnost se rozhodnout, zda koupí daný produkt nebo službu, na základě plného porozumění jejich vlastnostem a kvalitám.

Kromě toho EU dále zajišťuje, že spotřebitelé mají právo na spravedlivé a transparentní jednání v případě reklamace nebo stížnosti. V případě vadného plnění je spotřebitelům umožněno vyjádřit své názory a stížnosti prostřednictvím různých institucí, jako jsou například národní spotřebitelské organizace, a také jim poskytuje právo na soudní ochranu v případě, že jejich spotřebitelská práva nejsou respektována. Spotřebitelé, kteří se cítí poškozeni, mohou podat stížnost prostřednictvím Evropského spotřebitelského centra (ESC), které jim poskytuje bezplatnou pomoc a poradenství. ESC může nabídnout svou pomoc s vymáháním práva spotřebitele např. v případě, kdy zahraniční prodejce nedodá zboží a zároveň nechce spotřebiteli vrátit peníze.⁴ V zájmu dosažení spravedlivého a efektivního fungování trhu bez zbytečných průtahů se však EU snaží v první řadě cílit nato, aby vzájemné problémy mezi spotřebiteli a obchodníky byly řešeny v konstruktivním a smířlivém duchu.

Mezi nejdůležitější směrnice upravující oblast ochrany spotřebitelů lze zařadit např. 1) Směrnici o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům⁵, 2) Směrnici o právech spotřebitelů⁶ a 3) tzv. Modernizační směrnici⁷. Tyto směrnice stanoví například povinnosti prodejců informovat spotřebitele o vlastnostech zboží, povinnost poskytnout záruku a možnost vrácení zboží bez udání důvodu. Evropská komise rovněž pravidelně kontroluje dodržování těchto směrnic a zajišťuje, že pokud dojde k porušení, pak následují adekvátní sankce.

1.1.2 Spotřebitel

Právním základem úpravy spotřebitelského práva se stala až tzv. Maastrichtská smlouva. Samotná definice pojmu spotřebitele zde však není obsažena a není tomu tak v žádných jiných primárních předpisech EU. Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) uvádí pouze následující: „*K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Unie k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře*

⁴ EVROPSKÉ SPOTŘEBITELSKÉ CENTRUM. *Evropské spotřebitelské centrum podpoří nakupování přes internet*. [online]. 2017 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z <https://evropskyspotrebitel.cz/tiskove-zpravy/evropske-spotrebitelске-centrum-podpori-nakupovani-pres-internet/>

⁵ směrnice 2005/29/ES.

⁶ směrnice 2011/83/EU.

⁷ směrnice 2019/2161/EU.

jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.“⁸

Konkrétnější vymezení pojmu spotřebitel nalézáme až v sekundárním právu EU, přesněji řečeno převážně v jednotlivě vydaných nařízeních⁹, směrnicích, případně též v judikatuře SDEU. O toto alespoň částečné vymezení pro účely jednotlivých směrnic se pokoušely již směrnice dříve vydané v rámci práva Evropského hospodářského společenství (EHS) či Evropského společenství (ES). Nyní se však jedná ve značné míře o neplatnou a neaktuální právní úpravu. Z hlediska historického kontextu a jako příklad různorodosti definic dle jednotlivých směrnic by však bylo vhodné si některé z nich uvést.

Směrnice 85/577/EHS

Tato směrnice v rámci ochrany spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory definovala spotřebitele následovně: *„spotřebitelem se rozumí jakákoliv fyzická osoba, která v transakcích spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za jeho podnikatelskou činnost nebo výkon povolání“*¹⁰

Směrnice 90/314/EHS

Zde byla zakotvena následující definice spotřebitele: *„spotřebitelem“ se rozumí osoba, která si koupí nebo se zaváže, že si koupí, soubor služeb ("hlavní smluvní strana") nebo jakákoli osoba, jejímž jménem se hlavní smluvní strana zavazuje ke koupi souboru služeb ("ostatní příjemci") nebo jakákoli osoba, na kterou hlavní smluvní strana nebo ostatní příjemci převedou soubor služeb ("příjemce")*¹¹ V souvislosti s výše zmíněnou směrnicí ohledně možné definice spotřebitele i jako jiné než fyzické osoby existuje případ Bundesgerichtshof, (Německo) 16.04.2002, X ZR 17/01, kde soud došel k závěru, že spotřebitelem ve smyslu směrnice 90/314/EHS je také právnická osoba, tudíž takový výklad je v souladu se směrnicí.¹²

⁸ Dřívější čl.129a Maastrichtské smlouvy a čl. 153 Smlouvy o ES.

⁹ Např. Čl. 3 odst. 12 Nařízení 2014/2394.

¹⁰ Čl. 2 směrnice 85/577/EHS.

¹¹ Čl. 2 odst. 4 směrnice 90/314/EHS.

¹² SELUCKÁ, Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. s. 50. ISBN 978-80-7400-037-9.

Směrnice 97/7/ES

Stanovila definici spotřebitele následovně: „*spotřebitelem* se rozumí jakákoli fyzická osoba, která ve smlouvách v oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za jeho podnikatelskou činnost nebo výkon povolání,“¹³

Na výše zmíněných příkladech si lze povšimnout, že právo ES přistupuje k pojmu spotřebitele v určitých aspektech poněkud odlišným způsobem. Až na výjimku v podobě směrnice 90/314/EHS (jelikož považuje za spotřebitele i právnickou osobu) výslovně zakotvuje fakt, že spotřebitelem je výlučně fyzická osoba.¹⁴

Přístup jednotlivých členů EU k tomuto vymezení je však stát od státu odlišný: „*Některé členské státy chápou spotřebitele výlučně jako fyzickou osobu (např. Polsko, ČR). V rámci EU se však také vyskytuje pojetí spotřebitele jako právnické osoby, která neprovozuje podnikatelskou činnost (typicky neziskové organizace), např. Španělsko, Rakousko, Belgie, Dánsko, Francie, Maďarsko. Můžeme se však setkat také s pojetím spotřebitele jako podnikatele, který činí výjimečný právní úkon (Francie, Lucembursko, Litva, Velká Británie).*“¹⁵

Jako příklad významných a aktuálnějších směrnic, které obsahují definici spotřebitele, lze zcela jistě uvést Směrnicí 2005/29/ES a Směrnicí 2011/83/EU, které obsahují vcelku obdobné definice tohoto pojmu. Na závěr lze pro příklad opravdu soudobé právní úpravy v oblasti postupné digitalizace uvést ještě např. Směrnicí 2019/770.

Směrnice 2005/29/ES

Chápe spotřebitele jako: „*fyzickou osobu, jež v obchodních praktikách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za provozování jejího obchodu, živnosti nebo řemesla anebo výkonu jejího svobodného povolání.*“¹⁶

¹³ Čl. 2 odst. 2 směrnice 97/7/ES.

¹⁴ SELUCKÁ, Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. s. 49-50. ISBN 978-80-7400-037-9.

¹⁵ ONDŘEJ, Jan a kolektiv. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. Praha: C.H. Beck, c2013. Beckova edice právní instituty. s. 15. ISBN 978-80-7400-446-9.

¹⁶ Čl. 2 písm. a) směrnice 2005/29/ES.

Směrnice 2011/83/EU

Výše zmíněná směrnice poté uvádí, že: „*spotřebitelem se rozumí fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem, který nelze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání.*“¹⁷

Směrnice 2019/770/EU:

Spotřebitelem se dle této směrnice rozumí: „*jakákoli fyzická osoba, která v souvislosti se smlouvami, na něž se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem, jež nelze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání.*“¹⁸

Ač jsou definice pojmu spotřebitele v evropském právu poměrně různorodé a jednotlivé směrnice definují spotřebitele zejména pro potřeby dané směrnice, lze na závěr obecně konstatovat, že spotřebitelem se rozumí fyzická osoba, která jedná za účelem stanoveným v dané směrnici a nepatří do oblasti obchodní, podnikatelské, řemeslné nebo profesní činnosti.

1.1.2.1 Model tzv. „průměrného spotřebitele“

Následující termín poměrně úzce související právě s předešlým, tedy spotřebitelem, jelikož pro použití tohoto termínu v praxi se jeví jako nutnost definovat nebo spíše vymežit model průměrného spotřebitele. Zmiňovaný termín je vymezen tzv. normativním modelem, definice samotná pak vychází z rozhodovací praxe soudů. Avšak tento pojem lze nalézt též ve znění Směrnice 2005/29/ES, která byla zmíněna již v předešlé kapitole.

Dle této směrnice se průměrným spotřebitelem rozumí spotřebitel s dostatečnými informacemi, který je dostatečně pozorný a opatrný vzhledem k sociálním, kulturním a jazykovým faktorům.¹⁹ Tuto definici stanovil Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) ještě před přijetím směrnice 2005/29/ES takto: „*pro určení, zda je dotčené označení, ochranná známka nebo reklamní označení či slogan klamavý, je třeba přihlídnout k předpokládanému očekávání průměrného spotřebitele, běžně informovaného a přiměřeně pozorného a obezřetného.*“²⁰

¹⁷ Čl. 2 odst. 1 směrnice 2011/83/EU.

¹⁸ Čl. 2 odst. 6 směrnice 2019/770/EU.

¹⁹ HADAŠ, Jiří. *Definice spotřebitele dle NOZ – některé aspekty průměrného spotřebitele dle současné judikatury*. [online]. 2014 [citace 05.02.2023] Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/definice-spotrebitel-dle-noz-nektere-aspekty-prumerneho-spotrebitel-dle-soucasne-judikatury-94146.html>

²⁰ Věc Gut Springenheide a Tusky, C-210/96, Recueil 1998, s. I-4657, bod 31.

Později byl tento pojem ve výše zmíněné směrnici kodifikován, především tedy s cílem poskytnout vnitrostátním orgánům a soudům společná kritéria k zajištění právní jistoty a omezení možností odlišného hodnocení. V judikatuře SDEU se průměrný spotřebitel považuje za dostatečně kritickou, pozornou a obezřetnou osobu při jejím chování na trhu.²¹

Termín průměrného spotřebitele dle směrnice 2005/29/ES je za potřebí vždy: „*vykládat s přihlédnutím k článku 114 SFEU, který zajišťuje vysokou úroveň ochrany spotřebitele. Směrnice 2005/29/ES je současně založena na myšlence, že by například vnitrostátní opatření zakazující tvrzení, která mohou uvést v omyl pouze velmi důvěřivého, naivního nebo povrchního spotřebitele (např. „vychvalování“), bylo nepřiměřené a vytvářelo by neodůvodněné překážky obchodu.*“²²

Dle legislativy EU není ale možné vnímat průměrného spotřebitele jako pouhý statický termín. To znamená, že by vnitrostátní orgány a soudy měly být schopny určit, zda určitá praktika může uvést v omyl průměrného spotřebitele používajícího vlastní úsudek, s přihlédnutím k obecným domnělým očekáváním spotřebitele, aniž by bylo nutno zadat vypracování zprávy odborníka nebo provedení průzkumu u spotřebitelů.²³

Na tomto místě lze jako příklad rozhodnutí britského soudu (High Court of Justice, Spojené království), který definoval průměrné spotřebitele jako „spotřebitele, kteří jsou přiměřeně obezřetní a nejsou nevědomí, neopatrní či ukvapení“. Soud dospěl rovněž k závěru, že nelze předpokládat, že průměrný spotřebitel bude číst text na propagačních materiálech, který je vytištěn malým písmem.²⁴

1.1.2.2. Zranitelný spotřebitel

Na předchozí podkapitolu volně navazuje pojem tzv. „zranitelného spotřebitele“. Definici takového spotřebitele, stejně jako v případě průměrného

²¹ EVROPSKÁ KOMISE. *POKYNY K PROVEDENÍ/UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 2005/29/ES O NEKALÝCH OBCHODNÍCH PRAKTIKÁCH*. [online]. 2016 [citace 05.02.2023]. s. 41-42.

Dostupné z

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0163&from=ES>

²² Tamtéž s. 42.

²³ Gut Springenheide a Tusky v. Oberkreisdirektor Steinfurt, C-210/96, Recueil 1998, s. I-4657, body 31, 32, 36 a 37. Viz rovněž věc Estée Lauder Cosmetics GmbH & Co. ORG v. Lancaster Group GmbH C-220/98, stanovisko generálního advokáta Fennellyho, bod 28.

²⁴ [2011] EWCH 106 (Ch).

spotřebitele, je stanovena opět Směrnicí o nekalých obchodních praktikách (2005/29/ES). V tomto případě se dle zmiňované směrnice jedná o osoby, které jsou s ohledem ke svému věku, duševní nebo fyzické slabosti či důvěřivosti snadněji ovlivnitelné na ně zacílenými obchodními praktikami. Vychází se zde tak především z ustanovení článku 5 odst. 3:

„obchodní praktiky, jež mohou podstatně narušit ekonomické chování pouze určité jednoznačně vymezitelné skupiny spotřebitelů, kteří jsou z důvodu duševní nebo fyzické slabosti, věku nebo důvěřivosti zvláště zranitelní takovou praktikou nebo produktem, který propaguje, způsobem, který může obchodník rozumně očekávat, se hodnotí z pohledu průměrného člena dané skupiny.“

Z toho nám vyplývá, že ačkoli je dle této směrnice žádoucí nabízet vhodnou ochranu všem kategoriím spotřebitelů, pak u zranitelných spotřebitelů spadajících do skupin dle čl. 5 odst. 3 výše citované směrnice je potřeba zajistit ještě vyšší úroveň ochrany, než pokud se jedná o průměrné spotřebitele dle čl. 5 odst. 2.²⁵ V tomto kontextu byla dokonce zpracována studie Evropské komise týkající se zranitelnosti spotřebitelů na klíčových trzích, která po zhodnocení dosavadních definic a chápání pojmu tzv. zranitelného spotřebitele, stanoví novou definici následovně:

„Spotřebitel, který v důsledku sociodemografických charakteristik, znaků chování, osobní situace či tržního prostředí:

- *je vystaven vyššímu riziku, že se na trhu setká s negativními výsledky*
- *má omezenou schopnost maximalizovat své blaho,*
- *má potíže získat nebo porovnat informace,*
- *je méně schopen nakupovat, vybírat nebo získat vhodné produkty nebo*
- *je snáze ovlivnitelný určitými marketingovými praktikami.“²⁶*

Tato nová definice navíc bere v úvahu, že zranitelnost spotřebitele je situační, což znamená, že spotřebitel může být zranitelný v jedné situaci, ale v jiných ne, a že někteří spotřebitelé mohou být zranitelnější než jiní.²⁷

²⁵ EVROPSKÁ KOMISE. POKYNY K PROVEDENÍ/UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 2005/29/ES O NEKALÝCH OBCHODNÍCH PRAKTIKÁCH. [online]. 2016 [citace 05.02.2023]. s. 46. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0163&from=CS>.

²⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Understanding consumer vulnerability in the EU's key markets*. [online]. 2016 [citace 06.02.2023]. volný překlad. Dostupné z https://commission.europa.eu/publications/understanding-consumer-vulnerability-eus-key-markets_en

²⁷ Tamtéž.

V rámci směrnice 2005/29/ES je nejdůležitější poslední z výše zmíněných definičních pojmů, jelikož v čl. 5 odst. 3 této směrnice, jsou zranitelní spotřebitelé definováni jako: „*zvláště zranitelní takovou praktikou nebo produktem, který propaguje (...)*“.

Studie pak došla k závěru, že většina spotřebitelů vykazuje známky zranitelnosti alespoň v jedné dimenzi, zatímco třetina spotřebitelů vykazuje známky zranitelnosti ve více dimenzích. Méně než pětina dotázaných spotřebitelů nevykazuje žádné známky zranitelnosti.²⁸

Z hlediska soudních rozhodnutí zabývajících se touto problematikou je vhodné závěrem zmínit rozhodnutí tuzemského Nejvyššího správního soudu (NSS) 4 As 98/2013–88 z 17. 1. 2014. Toto rozhodnutí se zabývá takovým typem spotřebitele, který své spotřební rozhodování provádí pod vlivem onemocnění s cílem zlepšit svůj zdravotní stav. Soud došel k závěru, že průměrný spotřebitel není natolik kritický, aby byl vůči účinkům reklamy zcela imunní, a pokud jsou cílovou skupinou reklamy nemocné osoby, je třeba zohlednit nižší kritičnost a větší důvěřivost vůči reklamě slibující vyléčení nemoci u takových spotřebitelů. NSS dále uvedl, že skupina osob nemocných určitou chorobou je obzvláště zranitelná jako cílová skupina reklamy na produkty slibující vyléčení nebo odstranění příznaků této choroby, a že průměrný spotřebitel nemocný určitou chorobou je náchylnější uvěřit určitému tvrzení ohledně vyléčení jeho choroby než průměrný zcela zdravý spotřebitel. Rozhodnutí lze považovat za průlomové, jelikož rozvíjí definici průměrného spotřebitele o aspekt zranitelnosti a snížené kritičnosti s ohledem na stav průměrného spotřebitele v případě snahy o uspokojení potřeb spojených se zlepšením zdravotního stavu.²⁹

1.1.3. Osoba uzavírající se spotřebitelem spotřebitelskou smlouvu

Termín „osoba uzavírající se spotřebitelem spotřebitelskou smlouvu“ je užit z důvodu poměrně rozličného pojmenování těchto osob v jednotlivých směrnících, ač poměrně často se lze v tomto případě setkat s pojmem „dodavatel“. Dodavatel však není v rámci regulace určitých druhů spotřebitelských smluv pevně stanoveným termínem jak v právních předpisech Evropské unie, tak i v naší vlastní legislativě. V obecném smyslu vztahu mezi spotřebitelem a dodavatelem se často

²⁸ Tamtéž

²⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 4 As 98/2013-88 ze dne 17.01.2014.

používají jiné termíny, jako například věřitel, prodávající, poskytovatel (služeb), ale i obchodník či podnikatel atp.³⁰

K proměně dodavatele v ostatní, především výše zmíněné termíny, dochází vždy v závislosti na typu smlouvy, která je důvodem vzniku závazku (resp. co je nepřímým předmětem takového soukromoprávního vztahu). Toto je možné chápat: „jakožto znejasňující smysl a účel ochrany spotřebitele, (protože právní úprava má užívat termíny, které jsou jasné, srozumitelné, jazykově a odborně správné, jednoznačné, ustálené a zřetelné). Změna názvu dodavatele je však dle našeho názoru mnohdy účelná zejména vzhledem k tomu, že se jedná o ustanovení speciální, které se snaží lépe postihnout povahu specifického závazkového právního vztahu včetně zvláštních znaků jeho subjektů“.³¹

Co však všechny tyto osoby spojuje, ať už se jedná o dodavatele, obchodníka či podnikatele, je právě onen fakt, že zde dochází k uzavření spotřebitelské smlouvy se spotřebitelem. Tzn. k identifikaci je třeba hledět na účel jednání takových osob, jenž by měl být zpravidla stejný. Obdobně jako v případě spotřebitele, tak i zde primární právní předpisy EU o těchto osobách mlčí, proto je třeba se opět obrátit především na právo sekundární. Příkladem lze výběrově uvést, ostatně jako v předchozích kapitolách, určité směrnice a jejich interpretace osob, které se spotřebitelem uzavírají spotřebitelskou smlouvu.

Směrnice 85/577/EHS

Dle této již zmiňované směrnice byla definice termínu dodavatele následující: „*dodavatelem*“ se rozumí jakákoli fyzická nebo právnická osoba, která v předmětných transakcích jedná v rámci svých podnikatelských činností nebo výkonu svého povolání, jakož i osoba, která jedná jménem nebo na účet dodavatele.“³²

Směrnice 90/314/EHS

Upravovala pro své potřeby definice termínů organizátor a prodejce takto: „*organizátorem*“ osoba, která jinak než příležitostně organizuje souborné služby a prodává je nebo je nabízí k prodeji, přímo nebo prostřednictvím prodejce;

³⁰ SELUCKÁ, Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. s. 33. ISBN 978-80-7400-037-9.

³¹ Tamtéž s. 35.

³² Čl. 2 směrnice 85/577/EHS.

*"prodejcem" osoba, která prodává nebo nabízí k prodeji soubor služeb sestavený organizátorem*³³

Směrnice 1999/44/ES

Směrnice, jež byla platná ještě do 01.01.2022, upravovala definici prodávajícího: *„prodávajícím" se rozumí každá fyzická nebo právnická osoba, která prodává spotřební zboží na základě smlouvy v rámci své profesní nebo obchodní činnosti,*³⁴ a dále i výrobce: *"výrobce" se rozumí výrobce spotřebního zboží, dovozce spotřebního zboží na území Společenství nebo každá jiná osoba, která se prohlásí za výrobce tím, že na spotřební zboží umístí své jméno, ochrannou známku nebo jiné rozlišovací označení.*³⁵

Směrnice 2005/29/ES

Na místě je zřejmě uvést opět i Směrnici 2005/29/ES, která pro své účely stanoví definici termínu obchodník: *„obchodníkem“ se rozumí fyzická nebo právnická osoba, jež v obchodních praktikách spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který lze považovat za provozování jejího obchodu, živnosti nebo řemesla anebo výkonu jejího svobodného povolání, a kdokoli, kdo jedná jménem obchodníka nebo v jeho zastoupení*³⁶

Směrnice 2011/83/EU

Termín obchodník upravuje rovněž směrnice 2011/83/EU a to následovně: *„obchodníkem" se rozumí fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na to, zda je v soukromém či veřejném vlastnictví, která jedná, i prostřednictvím jiné osoby jednající jejím jménem nebo v jejím zastoupení, za účelem, který lze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání v souvislosti se smlouvami, na které se vztahuje tato směrnice*³⁷

Směrnice 2019/770/EU

Rozumí obchodníkem: *„obchodníkem“ jakákoli fyzická nebo právnická osoba bez ohledu na to, zda je v soukromém či veřejném vlastnictví, která v souvislosti se smlouvami, na které se vztahuje tato směrnice, jedná, a to i prostřednictvím jiné osoby jednající jménem nebo v zastoupení této fyzické či*

³³ Čl. 2 odst. 2 a 3 směrnice 90/314/EHS.

³⁴ Čl. 1 odst. 2 písm. c) směrnice 1999/44/ES.

³⁵ Čl. 1 odst. 2 písm. d) tamtéž.

³⁶ Čl. 2 písm. b) směrnice 2005/29/ES.

³⁷ Čl. 2 odst. 2 směrnice 2011/83/EU.

*právnícké osoby, za účelem, který lze považovat za její obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání*³⁸

Jak si lze z výše citovaných směrnic povšimnout, definice i termíny pro „osoby, které se spotřebitelem uzavírají spotřebitelskou smlouvu“ jsou velice různorodé. Samotné termíny se pro účely jednotlivých směrnic mění stejně tak jako jejich definice. Tento trend bude zřejmě do budoucna následovat společně s přibývajícím novou právní úpravou. Jen těžko je totiž možné vymezit tento pojem pouze jedním výstižným termínem či dostatečně popisnou definicí.

1.1.4 Spotřebitelská smlouva

V této kapitole se autor práce nehodlá zabývat vyčerpávajícím vymezením spotřebitelských smluv, jejich právní úpravy či jednotlivých podtypů těchto smluv (viz především samostatná kapitola této práce), avšak zdá se vhodné vymezit tento pojem alespoň v jeho základním pojetím, na kterém bude v budoucí kapitole dále stavěno. V obecné rovině lze spotřebitelskou smlouvu definovat jako typ smlouvy, kdy jednou stranou je spotřebitel³⁹ a druhou stranou poté osoba uzavírající se spotřebitelem spotřebitelskou smlouvu (v české právní úpravě je zakotven především pojem „podnikatel“⁴⁰, komunitární právo je v tomto případě roztržštěné, obecně však vycházíme především již z mnohokrát zmiňované směrnice 2011/83/EU a tuto osobu označuje termínem „obchodník“). Uzavřením této smlouvy může spotřebitel koupit jisté zboží nebo mu může být poskytnuta určitá služba.

O spotřebitelskou smlouvu se však nikdy nejedná v případě, že obě ze stran uzavírající smlouvu (kdy dochází k prodeji zboží či poskytnutí služby) jsou spotřebiteli či se jedná jen o podnikatele.⁴¹ Jako obecné pravidlo pro veškeré spotřebitelské smlouvy platí, že obsah těchto smluv nesmí být pro spotřebitele méně výhodný, než je stanoveno právními předpisy, jelikož zákonem přiznaná práva spotřebitele není možné omezit smlouvou.⁴² Ochrana spotřebitele se však

³⁸ Čl. 2 odst. 5 směrnice 2019/770/EU

³⁹ Jako slabší ze smluvních stran, díky čemuž je mu přiznána široká ochrana.

⁴⁰ § 1820 a následující zákona č. 89/2012 Sb. Nový Občanský zákoník.

⁴¹ ŠKOLA SPOTŘEBITELE. *Kdo je spotřebitel a co je spotřebitelská smlouva, zakázané obchodní praktiky*. [online]. [cit. 07.02.2023]. Dostupné z <https://skolaspotrebitele.cz/pro-spotrebitele/kdo-je-spotrebitel-a-co-je-spotrebitejska-smlouva/>

⁴² Tamtéž.

nevztahuje pouze na smlouvy, ale také na předběžné jednání a odpovědnost za vady a škody, které by v souvislosti s těmito vadami mohli vzniknout.

1.1.5. Nepřiměřené smluvní podmínky

V případě spotřebitelských smluv je potřeba vycházet ze zásad, dle nichž je žádoucí, aby byly tyto smlouvy především korektní. Je tedy třeba, aby byly spravedlivé, jednali se spotřebitelem rovnocenně, dbaly jeho zájmů, nebyly v rozporu s požadavkem tzv. „dobré víry“ či jinak spotřebitele znevýhodňovali. Dále je potřeba klást na tyto smlouvy požadavek určité transparentnosti, tzn. zajistit, aby tyto smlouvy byly zpracovány dostatečně jasně a srozumitelně takovým způsobem, kdy bude spotřebitel schopen bezpečně pochopit ekonomické důsledky, které jsou s uzavřením těchto spotřebitelských smluv spojené.⁴³

Tímto základním vymezením, jak by spotřebitelské smlouvy měly ideálně vypadat a jakými pravidly by se měly obecně řídit, se dostáváme právě k nežádoucímu jednání v této rovině, a totiž k nepřiměřeným smluvním podmínkám. Dle právních předpisů EU obecně platí pravidlo, že pokud se ve spotřebitelské smlouvě nachází evidentně nepřiměřené podmínky, pak takové podmínky nemohou být nikdy zavazující. Z toho důvodu není možné, aby se obchodník na tyto podmínky odvolával, a to i v případě, že spotřebitel již takovou smlouvu podepsal. Za předpokladu, že nepřiměřená podmínka netvoří zásadní součást smlouvy, pak zbytek smlouvy i nadále zavazuje obě strany.⁴⁴

1.1.6. Princip minimální harmonizace

Právo EU je možné harmonizovat dvěma navzájem odlišnými způsoby, které lze použít i současně. Jde o způsoby minimální a maximální harmonizace (o tomto principu více v další podkapitole). Minimální harmonizace stanovuje nejnižší nutnou úroveň právní ochrany, kterou všechny členské země EU musí zavést do svých právních řádů (neboli transponovat) a také ji v praxi na svém území současně uplatňovat (tzn. implementovat). Tímto minimální harmonizace práva EU zajišťuje, že všem právníkům i fyzickým subjektům je zaručena stejná úroveň regulace a

⁴³ YOUR EUROPE. *Smlouvy se spotřebiteli*. [online]. 2022 [citace 07.02.2023]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/business/dealing-with-customers/consumer-contracts-guarantees/consumer-contracts/index_cs.htm

⁴⁴ Čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS.

omezení na celém území Unie. Hlavním cílem minimální harmonizace je posílení důvěry spotřebitele na vnitřním trhu EU.⁴⁵

Jednotlivé členské státy tak při uplatnění principu minimální harmonizace mají právo zavést větší úroveň ochrany, než vyžaduje směrnice, nevytvoří-li tím neodůvodněnou překážku vnitřního trhu. Tento princip má základ v samotné Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU), konkrétně v čl. 169 odst. 4, který stanoví, že členské státy mohou zachovat vlastní přísnější ochranná opatření, než byla přijata EU dle čl. 169 odst. 3 SFEU, a to za předpokladu, že jsou v souladu se SFEU a oznámena Evropské komisi.⁴⁶

Princip minimální harmonizace je uplatňován např. v případě následujících směrnic: směrnice 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, Směrnice o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli (98/6/ES), Směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů (2013/11/EU), Směrnice o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách (2015/2302/EU) aj.

1.1.7. Princip maximální harmonizace

Úplná harmonizace v praxi znamená, že členské státy musí převzít stejnou podobu právní normy, které EU přijme a nejsou jim zpravidla přiznány žádné další výjimky. Takto se s dostatečným odůvodněním na úrovni EU stanoví nejvyšší možná úroveň právní ochrany, kterou nelze překročit (tedy přijmout vlastní přísnější úpravu) ani naopak zavést úpravu mírnější. V případě směrnic, které tento princip uplatňují, státy EU nemají ani možnost některá ustanovení těchto směrnic neimplementovat.⁴⁷

Tento princip vychází ze snahy o vytvoření jednotného evropského trhu a eliminaci bariér, které brání volnému pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu mezi jednotlivými členskými státy. Díky úplné harmonizaci jsou jak spotřebitelé, tak i obchodníci, kteří působí v různých zemích EU, chráněni jsou jim poskytnuty jasné a jednotné zásady, které jim umožňují snadno a efektivně působit na celém trhu EU.

⁴⁵ VAVREČKA, Jan, ŠTĚPÁNEK, Petr. *Problematika harmonizace práva EU v oblasti regulace reklamy*. [online]. 2012 [cit. 09.02.2023]. s. 136. Dostupné z <https://wep.vse.cz/pdfs/sev/2012/02/07.pdf>

⁴⁶ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s. 246. ISBN 978-80-7502-184-7

⁴⁷ VÍTOVÁ, Blanka, ETLÍKOVÁ Markéta. *Nekalé obchodní praktiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 2. ISBN 978-80-7552-867-4

Při uplatňování principu úplné harmonizace jsou klíčové dva faktory. Za prvé, je nutné, aby právní normy EU byly dostatečně přesné a konkrétně vymezené, aby bylo možné je jednoznačně převést do vnitrostátních právních řádů členských států. Za druhé, je nutné, aby byly tyto normy přijaty v souladu s příslušnými postupy a pravidly EU, včetně stanovených zásad subsidiarity a proporcionality. Tento princip vychází zejména v článku 114 Smlouvy o fungování EU a v mnoha směrniciích EU, ze kterých je možné zmínit např. Směrnici 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách, Směrnici 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu či Směrnici 2011/83/EU o právech spotřebitelů.

Princip úplné harmonizace je významným nástrojem, který přispívá k posílení jednotného evropského trhu a k ochraně spotřebitelů i obchodníků. Je však třeba mít na paměti, že tento princip může vést k určitému omezení suverenity jednotlivých členských států, což může být někdy vnímáno jako problém.⁴⁸

1.2 Vývoj ochrany spotřebitele v EU

Ač se v dnešní době ochrana spotřebitele řadí ke klíčovým politikám EU, v historických začátcích tohoto společenství tomu vždy tak nebylo. V Evropě, která se skládá z jednotlivých národních států, se ochrana spotřebitele v každé zemi vyvíjela zcela samostatně. Až s postupnými integračními procesy se stalo, že otázka jednotné ochrany spotřebitele se stala důležitou. Snahy o integraci, které začaly po druhé světové válce, se nejdříve zaměřily na to, co bylo považováno za nejdůležitější – strategické suroviny.⁴⁹ Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) založené roku 1951 Smlouvou o založení ESUO státy Beneluxu, Francie, Itálie a Německa především za účelem spolupráce v rámci těžby uhlí a výroby oceli. Posléze díky úspěchům ESUO roku 1957 v Římě došlo k založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom), a to na základě tzv. Římských smluv. Cílem Římských smluv bylo postupně vytvořit společný trh založený na celní unii mezi zúčastněnými státy a respektování čtyř svobod: volného pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob. Tyto

⁴⁸ Princip maximální harmonizace je stále diskutovaným tématem v rámci debat o fungování EU a vnitřního trhu. Odborná kritika tohoto principu tvrdí, že by měla být zachována flexibilita pro členské státy, aby mohly zavádět vlastní přísnější normy, pokud to považují za nutné.

⁴⁹ KLABUSAYOVÁ, Naděžda. *Historie ochrany spotřebitele v Evropské unii*. [online]. 2007 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z https://www.qmprof.cz/33/historie-ochrany-spotrebitele-v-evropske-unii-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eou0c_K0wh9GsSZ_B_R2if4/

smlouvy se zabývaly například otázkami konkurence, avšak zakotvením společné politiky ochrany spotřebitele se ani okrajově nezabývala.

K položení historického základu moderního pojetí ochrany spotřebitele došlo pravděpodobně dne 15.03.1962, kdy americký prezident J. F. Kennedy v americkém Kongresu promluvil o právech spotřebitele. Ve své řeči vyjmenoval čtyři hlavní body:

1. Právo na bezpečnost – právo na ochranu před uvedením na trh takového zboží, které je nebezpečné pro zdraví nebo život.
2. Právo na informace – právo být chráněn před podvodnými, klamavými nebo hrubě zavádějícími informacemi, reklamou, označováním nebo jinými praktikami a právo na poskytnutí informací, které potřebuje k informovanému rozhodnutí.
3. Právo volby – mít zajištěn, pokud je to možné, přístup k různým výrobkům a službám za konkurenční ceny; a v těch odvětvích, v nichž není konkurence funkční a nahrazuje je vládní regulace, záruku uspokojivé kvality a služeb za spravedlivé ceny.
4. Právo být vyslyšen – tj. mít jistotu, že zájmy spotřebitelů budou plně a vstřícně zohledněny při formulování vládní politiky a že s nimi bude spravedlivě a rychle zacházeno u jejích správních soudů.⁵⁰

I přes to, že ve Smlouvě o EHS se ochrana spotřebitele zcela vůbec nenacházela a EHS nemělo žádné pravomoci ani prostředky v této oblasti, vrcholní státní představitelé se touto tematikou začali zabývat již během 70. let, kdy postupně dochází k prvním pokusům harmonizovat národní postupy na ochranu spotřebitele. Teprve 10 let po vyhlášení spotřebitelských práv J. F. Kennedym, tedy roku 1972, došlo na pařížském summitu hlav států a vlád ke společné výzvě k zvýšení úsilí ochrany spotřebitele.⁵¹ Evropská komise následně v dubnu 1975 představila tzv. Předběžný program EHS o ochraně spotřebitele a informační politice.

⁵⁰ KENNEDY, J. F. *Special Message to the Congress on Protecting the Consumer Interest*. [online]. 1962 [cit. 10.02.2023]. volný překlad. Dostupné z <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-protecting-the-consumer-interest>

⁵¹ SRBOVÁ, Alena a Viktor VOJTKO. *Spotřebitelské teorie a realie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2011. s. 27. ISBN: 978-80-7394-266-3.

Tento dokument, který se později stal základem spotřebitelské legislativy EHS, shrnul pět základních práv spotřebitelů, mezi něž se řadí: 1) právo na ochranu zdraví a bezpečnosti, 2) právo na ochranu ekonomických zájmů, 3) právo na náhradu škody, 4) právo na informace a vzdělávání, 5) právo na zastoupení.⁵²

Po Předběžném programu následovaly ještě další rozličné iniciativy, jejichž cílem bylo reagovat na aktuální potřeby spotřebitelů. Ti totiž doposud nebyli chráněni např. před nekalými obchodními praktikami, nebezpečnými výrobky nebo v případě nekvalifikovaných spotřebitelských rozhodnutí.⁵³ Za skutečný základ komunitární spotřebitelské politiky lze však považovat až přijetí tzv. Jednotného evropského aktu, který poprvé uvádí pojem spotřebitele, a následující legislativy.

1.2.1. Jednotný evropský akt

Jednotný evropský akt (JEA) byl přijat 17.02.1986, vstoupil v platnost 01.07.1987 a stal se prvním významným rozšířením pravomocí Evropského hospodářského společenství (EHS). Jednotný evropský akt (JEA) byl smlouvou, která aktualizovala Římské smlouvy, na jejichž základě vzniklo Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom).

Cílem bylo nastartovat novou fázi evropské integrace a uskutečnit vnitřní trh (prostor bez vnitřních hranic, kde se volně pohybuje zboží, osoby, služby a kapitál) do 1. ledna 1993. JEA změnil pravidla fungování evropských orgánů a rozšířil pravomoci tehdejšího Evropského společenství v několika oblastech politik. Tímto JEA položil základy pro další politickou integraci a hospodářskou a měnovou unii, která byla později zakotvena v Maastrichtské smlouvě.⁵⁴

JEA pak konečně zakotvil poprvé v primárním právu pojem spotřebitel.⁵⁵ Čl. 100a (dnes čl. 95) Smlouvy zmocnil Evropskou komisi navrhopat opatření na ochranu spotřebitelů, přičemž základem měl být vysoký stupeň ochrany, samotný spotřebitel v něm však nebyl přesně definován. I když Jednotný evropský akt rozšířil politiky Společenství o nové oblasti (sociální politika, regionální politika

⁵² Bod 3 přílohy *Council Resolution of 14 April 1975 on a preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy*, Úřední věstník EU, 1975, C 092.

⁵³ WEATHERILL Stephen, DELORS Jacques. *EU Consumer Law and Policy*. 2. vydání, Cheltenham: Edward Elgar publishing, 2013, s. 6. ISBN 978-0-85793-697-4

⁵⁴ EUR-LEX. *Jednotný evropský akt*. [online]. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027>

⁵⁵ Článek 100a odst. 3.

nebo politika na ochranu životního prostředí), tak samotná spotřebitelská politika v tomto aktu zatím nebyla zahrnuta.⁵⁶

1.2.2. Maastrichtská smlouva

Jednalo se o nejrozsáhlejší reformu Římských smluv do té doby. Tzv. Smlouva o Evropské unii byla podepsána 7. února 1992, vstupující v platnost dne 1. ledna 1993. Smlouva zavedla tři pilíře EU – hospodářství, zahraniční a bezpečnostní politiku, spravedlnost a vnitřní bezpečnost. Hospodářská oblast (ESUO a Euratom) zahrnuje většinu aktivit EU – společný trh, společnou zemědělskou politiku a patří pod ni i hospodářská a měnová unie.⁵⁷

Cílem bylo zrušení vnitřních hranic, posílení soudržnosti, zavedení hospodářské a měnové unie. Má tzv. nadnárodní charakter – EU rozhoduje v některých oblastech za členské státy a hájí zájmy přes své orgány, což se zdá jako jednodušší a efektivnější řešení. Hovoříme zde i o tzv. mezivládním charakteru smlouvy, kdy rozhodovací a výkonné pravomoci náleží členským státům a o většině je nutné rozhodnout jednomyslně. Tato smlouva je z pohledu spotřebitelského práva klíčová, neboť zavádí ochranu spotřebitele jako plnohodnotnou komunitární politiku, kdy pro ni ve svém čl. 129a vytvořila nezbytný právní základ.⁵⁸

1.2.3 Amsterodamská smlouva

Roku 1996 proběhla mezivládní konference, na jejímž základě vznikla právě Amsterodamská smlouva. Tato smlouva byla podepsána o rok později a nabyla účinnosti až 01.05.1999. Hlavním cílem Amsterodamské smlouvy bylo vytvořit tzv. „prostor svobody, bezpečnosti a práva“. V rámci tohoto prostoru Amsterodamská smlouva jednak definuje nové pojmy a instituce třetího pilíře a dále přichází s tzv. komunitarizací práva v určitých oblastech. Tzn. přesouvá některé oblasti práva z třetího pilíře do pilíře prvního, nebo umožňuje v příslušných oblastech nahradit jednomyslné rozhodování rozhodováním kvalifikovanou většinou.⁵⁹

⁵⁶ KNOBLOCHOVÁ, Věra. *Vývoj ochrany spotřebitele v EU*. [online]. 2006 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebite/aktuality-z-eu/vyvoj-ochrany-spotrebitele-v-eu--7587/>

⁵⁷ MOJE EVROPA. *SMLOUVA O EVROPSKÉ UNII – MAASTRICHTSKÁ SMLOUVA*. [online]. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z <https://mojeevropa.cz/eurowiki/smlouva-o-evropske-unii-maastrichtska-smlouva/>

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s. 51. ISBN 978-80-7502-184-7

Jednou z hlavních změn, které Amsterodamská smlouva přinesla, bylo začlenění některých oblastí třetího pilíře do prvního pilíře, zejména týkajících se víz, azylu a migrace. Tím se změnila povaha tzv. „schengenského acquis“⁶⁰, které bylo systematicky rozděleno mezi komunitární a unijní pravomoci. Dalším krokem v evropské integraci, který umožnila Amsterodamská smlouva, bylo zavedení tzv. posílené spolupráce. Tento mechanismus umožňuje některým členským státům pokračovat v integraci v určitých oblastech rychleji než ostatní za stanovených podmínek.⁶¹

Amsterodamské smlouva dále přinesla v oblasti ochrany spotřebitele také určité novinky. Čl. 153 Smlouvy o ES⁶² oproti předchozí úpravě v podobě čl. 129a výslovně stanovil, že Společenství přispívá: *“ k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.”* Navíc mají být podle tohoto článku zohledněny požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele i při vymezování a provádění ostatních politik Společenství. Další smlouva tzv. Smlouva z Nice z hlediska ochrany spotřebitele prakticky nic zásadního nezavádí.

1.2.4 Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva, která nabyla účinnosti 1. prosince 2009, rozšířila zákonodárné kompetence Evropského parlamentu a umožnila mu rozhodovat o činnosti EU a využívání finančních zdrojů na rovnocenném základě s Radou ministrů. Také upravila způsob spolupráce mezi Parlamentem a dalšími orgány a institucemi a zvýšila vliv poslanců Evropského parlamentu při rozhodování o vedení EU. Tyto reformy zajistily, že volby do Evropského parlamentu dávají možnost ovlivňovat směřování Evropy ještě více.⁶³ Mimo jiné se Lisabonská smlouva pokusila za pomoci několika změn reagovat na vznikající obavy z demokratického deficitu v Unii.

Lisabonská smlouva dále zvýšila schopnost Evropské unie a Evropského parlamentu působit a vystupovat. Rozšířila plnou legislativní pravomoc Evropského parlamentu na více než 40 nových oblastí, jako jsou zemědělství,

⁶⁰ Neboli soubor veškerých pravidel stanovených Schengenskou smlouvou, Úmluvou k provedení Schengenské dohody a dalšími souvisejícími předpisy.

⁶¹ Tamtéž s. 51.

⁶² Nyní čl. 169 odst. 1 SFEU.

⁶³ EVROPSKÝ PARLAMENT. *EP po Lisabonské smlouvě: významnější úloha při formování Evropy*. [online]. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty>

energetická bezpečnost, migrace, justice a fondy EU, a dala mu stejné postavení jako Radě, která reprezentuje vlády členských států. Evropský parlament také získal pravomoc spolurozhodovat s Radou o celém rozpočtu EU. Poslanci Evropského parlamentu obdrželi nově právo odmítnout mezinárodní smlouvy, což se stalo např. v případě kontroverzní obchodní dohody ACTA, kterou zamítli kvůli mnoha obavám, že by mohla ohrozit základní svobody. Toto ukazuje, že rozhodnutí přijatá poslanci Evropského parlamentu mají ještě větší dopad na každodenní život občana EU než dříve.⁶⁴

Kromě toho pak Lisabonská smlouva umožnila EU a Evropskému parlamentu věnovat větší pozornost ochraně spotřebitele. Jedním z hlavních cílů Lisabonské smlouvy bylo posílení práv spotřebitelů v celé Evropské unii a zlepšení právní ochrany spotřebitelů. Ochrana práv spotřebitele v Evropské unii je na základě Lisabonské smlouvy součástí sdílených pravomocí, tzn. tato ochrana může být uplatňována jak Evropskou unií, tak i jednotlivými členskými státy. Lisabonská smlouva dále přiznává ochraně spotřebitele průřezový význam. Čl. 12 totiž uvádí: „*Požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele budou brány v úvahu při vymezování a provádění jiných politik a činností Unie*“. Zmínit je dále možné i čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie, který stanoví, že v politikách Unie je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.⁶⁵

Závěrem lze shrnout, že Lisabonská smlouva přináší významné změny v oblasti ochrany spotřebitele v EU a dále posiluje práva spotřebitelů v celé Unii.

1.2.5 Evropské programy pro spotřebitele

1.2.5.1 Spotřebitelská politika na období 2007–2013

Ke konci roku 2006 byl schválen program ochrany spotřebitelů na období 2007-2013 s rozpočtem 157 milionů eur. Normy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví byly dále posíleny novými právními předpisy EU.⁶⁶Tato politika se zaměřovala především na zlepšení ochrany spotřebitelů, zvýšení jejich důvěry v trh a zajištění spravedlivého obchodu.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Dopady Lisabonské smlouvy na politiky v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu*. [online]. 2010 [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/dokument68142.html>

⁶⁶ EUROSKOP. Ochrana spotřebitele. [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/ochrana-spotrebitele/>

Hlavními cíli této politiky bylo tedy postavení spotřebitelů v rámci EU, zlepšit jejich blahobyt v oblasti ceny, výběru, kvality, různorodosti, dostupnosti a bezpečnosti a efektivně je chránit před závažnými riziky a hrozbami, proti kterým jako jednotlivci nemohou účinně bojovat. Politika pro toto období se snažila o jistou kooperaci s ostatními politikami na úrovni EU a propojit EU a vnitrostátní spotřebitelské politiky. K tomu se zaměřila na zlepšení kontroly spotřebitelských trhů a vnitrostátních spotřebitelských politik, zlepšení právních předpisů ochrany spotřebitele ve státech EU, zlepšení vymahatelnosti předpisů a prosazování práv, zvýšení informovanosti a vzdělání spotřebitelů a učinění spotřebitele středem zájmu dalších politik a právních předpisů EU.⁶⁷

1.2.5.2 Evropský program pro spotřebitele 2014-2020

Evropský program pro spotřebitele 2014-2020 byl iniciativou Evropské unie zaměřenou na ochranu práv spotřebitelů v rámci jednotného trhu EU pracující s rozpočtem cca. 188,8 milionu eur. Program se zaměřil na poskytování informací, podporu vzdělávání a zlepšování ochrany spotřebitelů v oblastech, jako jsou bezpečnost produktů, práva spotřebitelů v digitálním prostředí, alternativní řešení sporů⁶⁸, možnost řešení sporů on-line⁶⁹ a podpora udržitelné spotřeby.⁷⁰

Mezi hlavní cíle programu dále patřilo zvýšení povědomí spotřebitelů o jejich právech a možnostech, posílení ochrany spotřebitelů před nekalými praktikami a poskytování podpory při řešení sporů s podniky. Program také podporoval výzkum a vývoj nových nástrojů a technologií, které by mohly přispět k lepší ochraně spotřebitelů. Konkrétní opatření v rámci programu zahrnovala například zlepšení bezpečnosti hraček, poskytování lepších informací v souvislosti s nakupováním on-line či nová pravidla bezpečnosti kosmetických výrobků.

Celkově program měl za cíl dále posílit práva spotřebitelů v EU a podpořit hospodářskou soutěž mezi podniky s cílem nabízet co nejvyšší kvalitu služeb a produktů. Program byl ukončen roku 2020 a nahrazen novým programem EU pro spotřebitele pro období 2020-2025.

⁶⁷ SRBOVÁ, Alena a Viktor VOJTKO. *Spotřebitelské teorie a realie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2011. s. 27-28. ISBN: 978-80-7394-266-3.

⁶⁸ směrnice 2013/11/EU o alternativním řešení spotřebitelských sporů.

⁶⁹ Nařízení č. 524/2013 o řešení spotřebitelských sporů on-line.

⁷⁰ EUROSKOP. *Ochrana spotřebitele*. [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/ochrana-spotrebitele/>

1.2.5.3 Nový program EU pro spotřebitele

Na místě je zde představit aktuální podobu nové politiky EU pro spotřebitele, jenž ovlivňuje práva běžného spotřebitele v rámci EU nyní a dále v blízké budoucnosti. Ke konci roku 2020 Evropská komise zveřejnila sdělení Evropskému parlamentu s označením „Nový program EU pro spotřebitele“ (Nový program), který obsahuje priority a opatření spotřebitelské politiky na příštích pět let, navazující na předešlou podobu spotřebitelské politiky včetně balíčku legislativních i nelegislativních opatření z roku 2018.⁷¹

Cílem Nového programu je: „reagovat na potřeby spotřebitelů během pandemie COVID-19 i po ní. Program stanoví dlouhodobou vizi do roku 2025 a zavádí konkrétní opatření v pěti klíčových oblastech s cílem chránit spotřebitele a posílit jejich postavení tak, aby mohli hrát aktivní úlohu v zelené a digitální transformaci.“ Evropská komise se bude snažit řešit hlavní obavy spotřebitelů vyvolané pandemií tím, že: 1) bude nadále hájit jejich práva v oblasti cestovního ruchu, 2) zkoumat dlouhodobé dopady nemoci COVID-19 na spotřební návyky Evropanů a 3) pokračovat v boji proti nekalým obchodním praktikám a podvodům na spotřebitelích.⁷²

Nový program, jak již bylo uvedeno, se zaměřuje také na aktuální situaci související s pandemií onemocnění COVID-19, která výrazně ovlivnila běžný život spotřebitelů, zejména přístup spotřebitelů k výrobkům a službám i cestování v rámci EU i mimo ni.⁷³ Samotný Program se pak skládá ze pěti klíčových oblastí:

- 1) zelená transformace,
- 2) digitální transformace
- 3) opravné prostředky a vymáhání práv spotřebitelů
- 4) potřeby specifických skupin spotřebitelů
- 5) mezinárodní spolupráce⁷⁴

⁷¹ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Nový program EU pro spotřebitele*. [online]. 2020 [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitel/eu-a-spotrebitel/novy-program-eu-pro-spotrebitel--258241/>

⁷² EVROPSKÁ KOMISE. *Nový program pro spotřebitele – Informativní přehled*. [online]. 2020 [cit.11.02.2023]. Dostupné z https://commission.europa.eu/system/files/2020-11/novy_program_pro_spotrebitel_-_informativni_prehled.pdf

⁷³ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Nový program EU pro spotřebitele*. [online]. 2020 [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitel/eu-a-spotrebitel/novy-program-eu-pro-spotrebitel--258241/>

⁷⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Nový program pro spotřebitele – Informativní přehled*. [online]. 2020 [cit.11.02.2023]. Dostupné z https://commission.europa.eu/system/files/2020-11/novy_program_pro_spotrebitel_-_informativni_prehled.pdf

Tato opatření mají zlepšit důvěru spotřebitelů v jednotný digitální trh EU. Kromě toho, že je důležité zajistit efektivní ochranu zájmů spotřebitelů, je také klíčové podpořit podniky, zejména ty menší a střední. Program si klade za cíl těsnou spolupráci mezi EU a členskými státy, včetně správného vymáhání práv spotřebitelů. Byl vytvořen po intenzivních přípravách a veřejné konzultaci, na kterých mimo jiné participovala i Česká republika. Veřejná konzultace ukázala širokou podporu pro hlavní priority, včetně potřeby reagovat na pandemii COVID-19 a její dopady. Pro účely trvale udržitelného rozvoje a digitálně orientované společnosti bude nutný komplexní přístup, včetně účinného vymáhání práv spotřebitelů a podpory spotřebitelů s specifickými potřebami.⁷⁵

2. PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY OCHRANY SPOTŘEBITELE

2.1. Primární právo EU

Vlastně každé opatření, jež je přijato EU, se odvíjí od tzv. normativních základů stanovených ve smlouvách, které byly uzavřeny mezi členskými státy (dále Smlouvy). Těmito Smlouvami jsou stanoveny nejen Unijní cíle, avšak i již zmíněné normativní základy pro fungování Evropské unie (např. z hlediska úpravy pravidel pro fungování jejich orgánů). Jelikož tyto smlouvy pokládají právní základ pro vydávání dalších jiných aktů EU, proto se příhodně nazývají právem primárním. Primární právo je chápáno jako nejvyšší zdroj práva EU.⁷⁶ V současnosti je ochrana spotřebitele významnou součástí primárního práva (zakotvené pomocí jednotlivých smluv pozměňujících zakládající smlouvy, kterým se věnovala předchozí kapitola) a zahrnuje především řadu nařízení a směrnic (těmto se pak věnují podkapitoly následující) s velkým praktickým dopadem. Soudobý základ právní úpravy ochrany spotřebitele je ustanoven ve Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU) a dále i v Listině základních práv EU.

⁷⁵ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Nový program EU pro spotřebitele*. [online]. 2020 [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitelem/novy-program-eu-pro-spotrebitele--258241/>

⁷⁶ AK CHRENEK, TOMAN, KOTRBA. „Zákony“ *Evropské unie (druhy právních předpisů EU)* [online]. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z <https://www.chrenek-kotrba.cz/cs/oblasti-prava/zakony-evropske-unie-druhy-pravnich-predpisu-eu/>

2.1.1. Smlouva o fungování Evropské unie

Relevantní úpravu ochrany spotřebitele lze nalézt v člancích 114 a 169 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Základní vymezení je upraveno v čl. 169 odst. 1 SFEU následovně: *„K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Unie k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.“*

Dále je nutné zmínit znění odst. 2 tohoto článku, které dále upřesňuje odstavec předchozí: *„Unie přispívá k dosažení cílů uvedených v odstavci 1 prostřednictvím: a) opatření přijatých podle článku 114 v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu; b) opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států.“*

Odst. 4 článku 169 hovoří o již zmiňovaném principu minimální harmonizace: *„Opatření přijatá podle odstavce 3 nebrání členskému státu zachovávat nebo zavádět přísnější ochranná opatření. Tato opatření musí být slučitelná se Smlouvami. Jsou oznamována Komisi.“*

Článek 114 je důležitý zejména z důvodu znění jeho odst. 3, kde je zmíněn základ institutu vysoké úrovně ochrany, z kterého musí Evropská komise vycházet při svých návrzích dle čl. 114 odst. 1 mimo jiné i v souvislosti s právě ochranou spotřebitele. SFEU také běžně používá termín „spotřebitel“, a to ve svých člancích 4, 12, 39, 40, 10, 102, 107, 114 a 169, na druhou stranu zde tento pojem není nijak definován⁷⁷ (jednotlivé směrnice pak tento pojem definují různě, a to především jen pro potřeby dané směrnice).

Stále však dochází k častým diskusím zejména z hlediska nedostatečnosti materiální a ústavní. Článek 169 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) určuje, jak Unie přispívá ke vysoké úrovni ochrany spotřebitele, jako je například ochrana zdraví, bezpečnosti, hospodářských zájmů, informací a vzdělávání, a sdružování k ochraně zájmů, ale neposkytuje žádným subjektům přímo vymahatelná práva ani nepřikazuje povinnosti a ani nedefinuje základní pojmy a principy této ochrany. Navíc se má příspěvek Unie podle článku 169 odst. 2 písmene a) realizovat v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu prostřednictvím článku 114 SFEU. Tento právní základ pro legislativní aktivity znamená, že Unie

⁷⁷ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s. 245. ISBN 978-80-7502-184-7

může přijímat opatření na harmonizaci ochrany spotřebitele pouze v případě, že prokáže potenciální překážku fungování vnitřního trhu, která vyplývá z neslučitelných předpisů jednotlivých členských států.⁷⁸

Někteří kritici EU tvrdí, že unijní spotřebitelské právo má nedostatky, protože se dosud nevyvíjí přímo v rámci Hlavy XV SFEU, která je určena pro ochranu spotřebitele. Spotřebitelská legislativa EU je stále velmi roztržštěná⁷⁹ a vznikla jako reakce na vznikající překážky vnitřního trhu. EU chybí pravomoci k harmonizaci soukromého smluvního práva, což brání vytvoření unijního standardu smluv mezi obchodníky a spotřebiteli, který by nahradil část soukromoprávního práva jednotlivých členských států. Unie se snažila překonat toto omezení, například roku 2011 pomocí návrhu nařízení o společné evropské regulaci prodeje z roku, ale vždy narazila na odpor jednotlivých členských států.⁸⁰

2.1.2 Listina základních práv Evropské unie

Rozhodnutí o vypracování Listiny základních práv EU bylo přijato na zasedání Evropské rady, které se konalo v roce 1999 v Kolíně nad Rýnem. Samotná Listina vychází především z katalogu práv obsažených v mezinárodních lidskoprávních instrumentech a ústavách členských států a obsahuje klasická občanská práva, lidská práva, práva moderní spojená s vývojem společnosti a technologií, ale i práva či zásady ekonomické a sociální. K slavnostnímu vyhlášení Listiny Evropským parlamentem, Radou a Komisí došlo dne 12.12.2007 ve Štrasburku a stala se tak součástí primárního práva na základě odkazu v čl. 6 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii, dle kterého „Unie uznává práva, svobody, a zásady obsažené v Listině, jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy“.

Rozhodující pro výklad a uplatňování Listiny jsou omezující výkladová ustanovení, jež jsou obsažena v Listině samotné.⁸¹ Dále je na místě uvést, že Listina se vztahuje na orgány EU, instituce a jiné subjekty při výkonu všech jejich pravomocí, zároveň však nedochází k jakýmkoliv změnám pravomocí či úkolů, který vytyčily Smlouvy. Listina má dále dopad i na členské státy, tedy za předpokladu, že uplatňují právo EU. Listina se použije ve spojení s vnitrostátními

⁷⁸ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s. 245. ISBN 978-80-7502-184-7

⁷⁹ A to i přes fakt, že od 70. let 20. století existují programy a různé strategie pro politiku ochrany spotřebitele, které budí určitý dojem systémovosti

⁸⁰ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s. 245. ISBN 978-80-7502-184-7

⁸¹ Tamtéž s. 334.

a mezinárodními systémy ochrany základních práv, včetně Evropské úmluvy o lidských právech. Každý rok od roku 2010 zveřejňuje Evropská komise výroční zprávu, která monitoruje pokrok při uplatňování listiny. Aktuálněji, od roku 2021 po přijetí strategie na posílení uplatňování listiny v EU se zpráva o uplatňování listiny zaměřuje každý rok na jinou tematickou oblast strategického významu, již upravuje právo EU.⁸²

Pro postavení ochrany spotřebitele v rámci aktivit Evropské unie má význam především ustanovení čl. 38 Listiny základních práv a svobod EU, které zakotvuje, že v politikách Unie je zajištěna vysoká úroveň této ochrany.⁸³ Toto ustanovení mimo jiné předpokládá, že unijní zákonodárce do budoucna zakotví konkrétní úpravu ochrany spotřebitele. K tomuto článku se dokonce vyjadřuje tuzemský Ústavní soud ve svém „Nálezu Ústavního soudu České republiky sp. zn. II. ÚS 2778/19, ze dne 5.11.2019“ došel k závěru, že pokud obecný soud nezohlední ochranu spotřebitele dle čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie a další právní úpravu přijatou za účelem zajištění ochrany spotřebitele, pak je postup daného soudu v rozporu s čl. 1 odst. 2 ve spojení s čl. 10a a čl. 4 Ústavy České republiky, tudíž tím dochází k porušení práva účastníků řízení na soudní ochranu (dle čl. 36. odst. 1 Listiny základních práv a svobod).⁸⁴

2.2 Sekundární právo EU

Dalo by se říct, že se jedná o upřesňující právní úpravu, která rozvádí a dále upřesňuje právní základy a velice obecnou úpravu, jež zakotvuje primární právo EU. Sekundární právo EU pak naplňuje především cíle stanovené ve Smlouvách a to především za pomoci několika druhů právních aktů definovaných v čl. 288 Smlouvy o fungování EU následovně:

1) Nařízení

Plní tzv. funkci právního normativního aktu. Je obecně závazné, přímo použitelné a dále je pravidlem přímý účinek těchto nařízení.⁸⁵ Může se dále vztahovat na jakýkoliv subjekt práva v EU a zpravidla lze nařízení připodobnit

⁸² EUR-LEX. *Listina základních práv EU*. [online]. 2022. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html>

⁸³ Čl. 38 Listiny základních práv EU.

⁸⁴ EPRAVO. *Ochrana spotřebitele*. [online]. 2019. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/ochrana-spotrebitel-110402.html>

⁸⁵ Čl. 288 Smlouvy o fungování EU.

k zákonu s celounijní působností.⁸⁶ Jako příklad nařízení v rámci úpravy ochrany spotřebitele lze uvést Nařízení (EU) 2017/2394 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů nebo ještě aktuálnější Nařízení 2021/1230 o přeshraničních platbách v Unii.

2) Směrnice

V rámci většiny oblastí je vhodné zachovat v členských státech vlastní vnitrostátní legislativu. Směrnici se tak nepokouší právní úpravu ve všech státech EU unifikovat nýbrž sblížit, tedy harmonizovat. Hlavním cílem harmonizace spotřebitelského práva na úrovni EU není primárně ochrana spotřebitele, ale cílem je především zdokonalit fungování vnitřního trhu EU.⁸⁷ Na rozdíl od nařízení se nejedná o obecně závazný akt ve vztahu k jednotlivci, jelikož zavazuje jednotlivé členské státy.⁸⁸ Předložená směrnice tak stanoví pro veškeré státy EU určitý cíl, kterého má být dosaženo, neboli vymezí určité mantinely (zakotví základní pravidla tzv. minimální standard), avšak vlastní úprava omezená těmito mantinely zůstává v kompetencích jednotlivých členských států. Úprava ochrany spotřebitele za pomoci směrnic je poměrně široká, přičemž toto dále ilustruje jakousi roztržitost spotřebitelského práva. Příkladem lze uvést Směrnici 2011/83/EU o právech spotřebitelů, Směrnici 2019/770/EU o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu a služeb či Směrnici 2019/2161/EU, což je významný modernizační balíček předchozích směrnic EU zabývajících se ochranou spotřebitele.

3) Rozhodnutí

Kromě směrnic a nařízení přijímá EU také rozhodnutí, která mají vliv na ochranu spotřebitele. Rozhodnutí pak definuje SFEU následovně: „je závazné v celém rozsahu. Pokud jsou v něm uvedeni ti, jimž je určeno, je závazné pouze pro ně.“⁸⁹ Tato rozhodnutí mohou mít charakter jak individuálního, tak i normativního aktu. Jako individuální akt bývají závazné pro určité fyzické osoby, právnické

⁸⁶ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s. 107. ISBN 978-80-7502-184-7.

⁸⁷ AUJEZDSKÝ, Josef. *Nová směrnice o právech spotřebitel (základní informace)*. [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mka-nosko.cz/posts/nova-smernice-o-pravech-spotrebitelu-zakladni-informace/>

⁸⁸ AK CHRENEK, TOMAN, KOTRBA. „„Zákony“ Evropské unie (druhy právních předpisů EU) [online]. 2014. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.chrenek-kotrba.cz/cs/oblasti-prava/zakony-evropske-unie-druhy-pravnich-predpisu-eu/>

⁸⁹ Čl. 288 SFEU.

osoby či členské státy. Pokud se však jedná o rozhodnutí normativní, pak tato rozhodnutí mají za následek podobné účinky jako nařízení. Obvykle se jedná o akt, který provádí Komise na základě zmocnění obsaženého ve SFEU.⁹⁰

Mezinárodní smlouvy sjednané mezi Unií a třetími subjekty jsou také schvalovány rozhodnutím Rady. Zde jsou uvedena některá rozhodnutí EU zaměřená na ochranu spotřebitele:

- Rozhodnutí č. 20/2004/ES
Společně s Doporučením 98/257/ES a Usnesením Rady 2000/C 155/01 stanoví zásady, které je nutné dodržovat během postupů při alternativního řešení sporů s cílem zajistit každému spotřebiteli levnější a rychlejší opravné prostředky.⁹¹
- Rozhodnutí 2001/470/ES
Tímto rozhodnutím byla vytvořena Evropská soudní síť s cílem usnadnit život občanům, kteří čelí přeshraničním soudním sporům. Tohoto cíle se má dosáhnout zlepšením mechanismů soudní spolupráce mezi členskými státy v občanských a obchodních věcech a poskytováním praktických informací, které pomohou občanům při přístupu ke spravedlnosti.⁹²

Tyto a mnohé další dokumenty výrazně přispěly ke zlepšení ochrany spotřebitele v EU a pomáhají chránit jejich práva.

4) Doporučení a stanoviska

Doporučení a stanoviska EU jsou nezávazné dokumenty, které poskytují rady a pokyny týkající se různých oblastí politiky EU. Tyto dokumenty mají za cíl podpořit a usnadnit spolupráci mezi členskými státy a dalšími zainteresovanými stranami.

Doporučení EU jsou dokumenty, které obsahují doporučení týkající se určitého tématu. Tyto dokumenty jsou určeny členským státům a dalším zainteresovaným stranám a mají za cíl usnadnit spolupráci a koordinaci politiky. Doporučení by mělo být respektováno adresáty, tedy členskými státy nebo unijními

⁹⁰ Např. Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2021/914 ze 4. června 2021 o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů do třetích zemí podle Nařízení 2016/679.

⁹¹ RATCLIFF, Christina et al. *Opatření na ochranu spotřebitele*. [online]. 2022 [citace 11.02.2023]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/47/opatreni-na-ochranu-spotrebitele>

⁹² Tamtéž

orgány, stejně jako závazný akt, nicméně není možné ho vynutit. Členské státy je mohou přijmout a zahrnout do svého vlastního práva.⁹³

Stanoviska EU poté definujeme jako dokumenty, které obsahují postoje EU k určitému tématu. Tyto dokumenty mohou být zaměřeny na různé oblasti politiky včetně ochrany spotřebitele, environmentálních otázek, lidských práv aj. Stanoviska EU mají za cíl poskytnout vodítko členským státům a dalším zainteresovaným stranám v tom, jak by měly přistupovat k danému tématu.

Doporučení a stanoviska EU jsou významnými nástroji, které pomáhají usnadnit spolupráci a koordinaci politiky v rámci EU a dále také pomáhají posilovat vztahy mezi členskými státy a dalšími zainteresovanými stranami. V oblasti ochrany spotřebitele EU vydává doporučení a stanoviska s cílem zlepšit práva a ochranu spotřebitelů v celé EU. Následující jsou některá z těchto doporučení a stanovisek:

- Doporučení Komise 2013/396/EU⁹⁴

Cílem tohoto doporučení je usnadnit přístup ke spravedlnosti, ukončit nezákonné praktiky a umožnit osobám, které utrpěli hromadné škody v důsledku porušení práv přiznaných právem Unie, aby získali náhradu škody a aby byly zavedeny odpovídající procesní pojistky, aby nedocházelo k zneužívání soudních sporů.⁹⁵ Doporučení navrhuje, aby každý členský stát měl na vnitrostátní úrovni prostředky pro kolektivní právní ochranu týkající se zdržení se jednání a náhrady škody, a to v souladu se společnými zásadami stanovenými v celé EU. Tyto zásady by měly respektovat různé právní tradice členských států a řízení ve věci kolektivní právní ochrany by mělo být čestné, spravedlivé, včasné a finančně dostupné.⁹⁶

- Stanovisko 2023/C 75/02⁹⁷

Toto stanovisko uvádí: „*EHSV vyzývá k aktualizaci politik upravujících hospodářskou soutěž a ochranu spotřebitele na jednotném trhu. Tento krok by se měl zaměřit též na nekalé praktiky technologických společností ze zemí*

⁹³ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. s. 110. ISBN 978-80-7502-184-7.

⁹⁴ Doporučení Komise 2013/396/EU o společných zásadách pro způsobilost k podávání nároku na náhradu škody v souvislosti s porušením práva EU o hospodářské soutěži

⁹⁵ Bod I. odst.1 tamtéž

⁹⁶ Bod I. odst. 2 tamtéž

⁹⁷ Stanovisko 2023/C 75/02 Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitální suverenita – pilíř digitalizace a růstu

*mimo EU i rostoucí vliv čínských digitálních společností v EU. V této souvislosti EHSV vítá vývoj regulace v podobě aktu o digitálních trzích a navrhovaného evropského aktu o čípech.*⁹⁸

Doporučení a stanoviska EU tedy hrají důležitou roli při zlepšování ochrany spotřebitelů v EU a při podpoře společných standardů a hodnot.

2.2.1. Vybrané směrnice upravující spotřebitelské právo v EU

2.2.1.1 Směrnice 85/374/EHS o odpovědnost za vadné výrobky

Směrnice 85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky byla přijata Evropským společenstvím roku 1985 a upravuje odpovědnost výrobců za vady v jejich výrobcích a s tím související škody. Tato směrnice stanoví, že výrobce je odpovědný za škody způsobené vadami v jeho výrobku⁹⁹ (za splnění určitých podmínek) a tudíž je povinen poskytnout náhradu za tyto škody. Výrobce je zodpovědný za všechny výrobky, které uvedl na trh, bez ohledu na to, zda byly dodány přímo spotřebiteli nebo prostřednictvím obchodníka. Kromě toho směrnice také určuje podmínky, za kterých se výrobce může bránit proti nároku na náhradu škody. Například výrobce nemusí nést odpovědnost za vady, které byly zjevné v době prodeje, a spotřebitel měl možnost tyto vady zjistit.¹⁰⁰

Směrnice 85/374/EHS je důležitým nástrojem pro ochranu spotřebitelů a uživatelů před nebezpečnými výrobky. Díky této směrnici mají spotřebitelé možnost požadovat náhradu za škodu způsobenou vadným výrobkem a výrobci jsou motivováni k výrobě bezpečných výrobků. Tato směrnice také vymezuje termíny, které jsou důležité pro její správnou interpretaci. Například definuje, co se rozumí pojmem "výrobce"¹⁰¹, "výrobek"¹⁰² a "škoda"¹⁰³.

Další důležitým aspektem směrnice 85/374/EHS je určení lhůt pro podání nároku na náhradu škody. Typicky se jedná o období 3 let od zjištění škody¹⁰⁴ a 10 let od uvedení výrobku na trh¹⁰⁵. Směrnice také vymezuje výjimky, kdy výrobce není odpovědný za škodu, jako například v případě, kdy škoda vznikla v důsledku

⁹⁸ Bod 1.12 stanoviska 2023/ C 75/02 Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitální suverenita – pilíř digitalizace a růstu (stanovisko z vlastní iniciativy)

⁹⁹ Čl. 1 směrnice 85/374/EHS.

¹⁰⁰ Čl. 7 tamtéž.

¹⁰¹ Čl. 3 tamtéž.

¹⁰² Čl. 2 tamtéž.

¹⁰³ Čl. 9 tamtéž.

¹⁰⁴ Čl. 10 odst. 1 tamtéž.

¹⁰⁵ Čl. 11 tamtéž.

neoprávněné úpravy výrobku. V praxi se však mohou vyskytnout problémy s identifikací výrobce nebo prokázáním vady výrobku. V takových případech mohou spotřebitelé požádat o pomoc příslušné úřady, které mají pravomoc vynutit dodržování směrnice a zajistit náhradu za škodu.

Nicméně je třeba poznamenat, že směrnice 85/374/EHS díky své stručnosti nemyslí na vše a v průběhu let se ukázalo, že v některých případech není dostatečně účinná. Proto byly přijaty další právní předpisy a opatření, která mají posílit ochranu spotřebitelů a uživatelů před vadnými výrobky.¹⁰⁶

2.2.1.2 Směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

Směrnice 93/13/EHS vydaná Evropským společenstvím 5. dubna 1993 se týká nepřiměřených podmínek v smlouvách uzavíraných mezi „prodávajícími/poskytovateli“ a „spotřebiteli“, kdy upravuje práva spotřebitelů v této oblasti. Vyšší stupeň ochrany je zde uplatňován na straně spotřebitele, který je v těchto vztazích chápán jako slabší strana, neboť prodávající/poskytovatelé mají určitou výhodu. Účelem této směrnice je především: „sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.“¹⁰⁷ Směrnice 93/13/EHS pak stanoví jako nepřiměřené smluvní podmínky ty, které vytvářejí nerovnováhu mezi právy a povinnostmi stran smlouvy v neprospěch spotřebitele.¹⁰⁸ V takovém případě jsou tyto podmínky považovány pro spotřebitel za nezávazné a nelze se tak na ně odvolávat, a to i za předpokladu, že spotřebitel takovou smlouvu podepsal.

Směrnice 93/13/EHS byla roku 1999 doplněna a aktualizována směrnicí 1999/44/ES o určitých aspektech prodeje a záruk spotřebního zboží. Samotná Platnost směrnice 93/13/EHS však nebyla směrnicí 1999/44/ES dotčena. Směrnice 1999/44/ES však byla poměrně nedávno (k 01.01.2022) zrušena a nahrazena směrnicí 2019/771/EU o určitých aspektech smluv o prodeji zboží a digitální obsahu, více k této směrnici však až ve vlastní podkapitole. Směrnice 2011/83/EU pak rozšiřuje a novelizuje Směrnicí 93/13/EHS svým článkem 32 o článek 8a¹⁰⁹ a

¹⁰⁶ Např. právě směrnice 2001/95/ES o obecné bezpečnosti výrobku.

¹⁰⁷ Čl. 1 odst. 1 směrnice 93/13/EHS

¹⁰⁸ Čl. 3 odst. 1 tamtéž

¹⁰⁹ Čl. 32 směrnice 2011/83/EU.

závěrem se o rozšíření této směrnice článkem 8b postarala i Modernizační směrnice.¹¹⁰

2.2.1.3 Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách

Tato směrnice přijatá dne 11. května 2005 má za cíl: „*přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a dosáhnout vysoké úrovně ochrany spotřebitele sblížením právních a správních předpisů členských států týkajících se nekalých obchodních praktik, které poškozují ekonomické zájmy spotřebitelů.*“ Směrnice stanoví zákaz nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům, které jsou v rozporu s požadavky náležité profesionální péče a pravděpodobně zásadně naruší nákupní chování průměrného spotřebitele. Směrnice se týká jakéhokoli klamavého jednání či opomenutí přímo souvisejícího s propagací, prodejem nebo dodávkou výrobku obchodníkem spotřebitelům. Tato směrnice je založena na koncepci úplné harmonizace, což znamená, že členské státy EU nesmějí přijmout ani uplatňovat přísnější pravidla týkající se nekalých obchodních praktik vůči spotřebitelům než ta, která stanoví tato směrnice. Toto pravidlo platí i tehdy, když by mělo být cílem zvýšení ochrany spotřebitelů. Soudní dvůr EU potvrdil tuto zásadu například v rozhodnutích C-299/07 nebo C-304/08.¹¹¹

Směrnice 2005/29/ES dále vymezuje postupy pro ochranu spotřebitelů v případě klamavých obchodních praktik. Spotřebitelé mají například právo odstoupit od smlouvy, pokud byli vystaveni klamavým obchodním praktikám, nebo žádat náhradu za způsobenou škodu. Směrnice 2005/29/ES byla později doplněna dalšími směrnici a nařízeními, které rozšiřují ochranu spotřebitelů v různých oblastech, jako je např. ochrana osobních údajů, bezpečnost výrobků. Konkrétně dne 27. listopadu 2019 došlo k přijetí Směrnice 2019/2161/EU¹¹² o ochraně spotřebitelů před nespravedlivými obchodními praktikami vnitrostátními a přeshraničními, která Směrnici 2005/29/ES podstatně doplňuje a aktualizuje. Tato nová směrnice dbá nových způsobů nekalých obchodních praktik, které se vyskytují v digitálním prostředí, jako jsou falešné recenze a umělé zvýrazňování produktů na online trzích, více o této směrnici však v její samostatné podkapitole. Celkově lze říci, že

¹¹⁰ Čl. 1 směrnice 2019/2161/EU.

¹¹¹ ONDREJOVÁ, Dana. *Klamavé obchodní praktiky podle tzv. černé listiny směrnice č. 2005/29/ES*. [online]. 2015 [cit. 14.02.2023]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/klamave-obchodni-praktiky-podle-tzv.-cerne-listiny-smernice-c.-200529es>

¹¹² Účinnost od 7. ledna 2020.

směrnice 2005/29/ES je důležitým nástrojem pro zajištění spravedlivých a transparentních obchodních praktik v Evropské unii.

2.2.1.4 Směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů

Směrnice 2011/83/EU Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů je právním předpisem Evropské unie, který byl přijat 25. října 2011. Tato směrnice upravuje práva spotřebitelů v souvislosti s nákupem zboží a služeb na vnitřním trhu EU a dále nahrazuje předchozí směrnice o právech spotřebitelů.¹¹³ Hlavním cílem směrnice 2011/83/EU je dosáhnout vysoké úrovně ochrany spotřebitele v rámci EU, zajistit, aby měli spotřebitelé přístup k jasným a srozumitelným informacím o nabízených produktech a službách a dále dosáhnout řádného fungování vnitřního trhu sblížením určitých aspektů právních a správních předpisů členských států týkajících se smluv uzavíraných mezi spotřebiteli a obchodníky¹¹⁴. Mezi klíčovou úpravu této směrnice lze zařadit např. následující:

- Informační povinnosti pro obchodníky: Směrnice stanoví povinnosti pro obchodníky týkající se poskytování informací o vlastnostech a cenách zboží a služeb, podmínkách pro vrácení zboží, existenci nebo absence práva na odstoupení od smlouvy a dalších informacích nezbytných pro informované rozhodování spotřebitele.¹¹⁵
- Právo na odstoupení od smlouvy: Směrnice stanoví právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy do 14 dnů od převzetí zboží nebo uzavření smlouvy na dálku bez udání důvodu. Spotřebitelé mají také právo na vrácení peněz za zboží nebo služby, pokud odstoupí od smlouvy.¹¹⁶
- Posílení práv spotřebitelů při nákupu na dálku a mimo obchodní prostory: Směrnice stanoví zvláštní ustanovení při uzavírání smluv na dálku a mimo obchodní prostory, což zahrnuje nákup on-line, nákup po telefonu, nákup za pomoci faxu či poštou. Spotřebitelé mají, jak již bylo řečeno, v takových případech právo na jasný a srozumitelný popis nabízených produktů, jakož

¹¹³ Jde o směrnici 85/577/EHS a směrnici 97/7/ES, které směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů sjednocuje, reviduje, značně zjednodušuje a aktualizuje.

¹¹⁴ Čl. 1 směrnice 2011/83/EU.

¹¹⁵ Čl. 6 tamtéž.

¹¹⁶ Čl. 9 odst. 1 a čl. 13 odst. 1 tamtéž.

i na přesné informace o cenách, podmínkách dodání a platby či podmínkách vyřizování reklamací a stížností.¹¹⁷

Závěrem lze shrnout, že Směrnice 2011/83/EU má významný dopad na komerci a s tím související ochranu práv spotřebitelů v rámci EU. Zajišťuje vysokou úroveň ochrany pro spotřebitele a zároveň poskytuje jasná pravidla pro obchodníky, jimiž je třeba se řídit při obchodování na vnitřním trhu EU. Směrnice přispívá k vytvoření rovnováhy mezi ochranou spotřebitelů a podporou obchodu v rámci EU.

2.2.1.5 Směrnice 2019/770/EU o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu a digitálních služeb

Touto směrnicí se posouváme k nejaktuálnější podobě právní úpravy spotřebitelského práva, co se týče právních aktů sekundárního práva EU. K přijetí Směrnice 2019/770/EU došlo dne 22. května 2019, stanoví pravidla pro smlouvy o poskytování digitálního obsahu a digitálních služeb v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP). Cílem směrnice je zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitelů, zejména co se týče společných pravidel pro kvalitu bezpečnosti digitálních služeb. Dále také upravuje prostředky nápravy v případě nesouladu se smlouvou nebo neposkytnutí digitálního obsahu nebo služby a podmínek pro uplatnění těchto prostředků nápravy.¹¹⁸ Směrnice definuje digitální obsah jako data, která jsou vyprodukovaná a dodávána v digitální podobě a jsou určena k užívání na základě smlouvy mezi poskytovatelem a spotřebitelem.¹¹⁹ Digitální služby jsou pak definovány následovně:

- „služba, která umožňuje spotřebiteli vytvářet, zpracovávat nebo uchovávat data v digitální podobě nebo k nim mít přístup“¹²⁰
- „služba, která umožňuje sdílení dat v digitální podobě nahraných nebo vytvořených spotřebitelem či jinými uživateli této služby nebo jakoukoli jinou interakci s těmito daty“¹²¹

Směrnice stanovuje povinnosti poskytovatelů digitálního obsahu a digitálních služeb, jako například povinnost poskytnout spotřebitelům přesné

¹¹⁷ Čl. 6 tamtéž a další upřesňující formální požadavky na smlouvy dle čl. 7 a čl. 8 tamtéž.

¹¹⁸ Čl. 1 směrnice 2019/770/EU.

¹¹⁹ Čl. 2 odst. 1 tamtéž.

¹²⁰ Čl. 2 odst. 2 písm. a) tamtéž.

¹²¹ Čl. 2 odst. 2 písm. b) tamtéž.

informace o kvalitě a funkčnosti služeb, a povinnost informovat a poskytovat aktualizace a opravy digitálního obsahu/služeb dle uzavřených smluv.¹²² Dále směrnice stanovuje ochranná opatření pro spotřebitele, jako například právo na ukončení smlouvy¹²³ a další prostředky nápravy v případě nesouladu¹²⁴ (včetně např. povinností obchodníka i spotřebitele v případě ukončení smlouvy).¹²⁵ Směrnice také stanovuje pravidla pro ochranu osobních údajů spotřebitelů a ochranu proti neoprávněnému přístupu k digitálnímu obsahu.¹²⁶

V rámci směrnice jsou stanoveny i pravidla a lhůty pro vrácení platby obchodníkem.¹²⁷ Touto směrnicí by pak neměla být dotčena unijní či vnitrostátní právní předpisy v oblasti práva autorského úprava ochrany autorských práv, práv duševního vlastnictví v oblasti digitálního obsahu a služeb atp. (včetně Směrnice 2001/29/ES).¹²⁸ Závěrem lze tedy konstatovat, že směrnice 2019/770/EU je dalším důležitým krokem k posílení práv spotřebitelů v oblasti digitálního obsahu a služeb. Směrnice přináší tolik potřebná pravidla a povinnosti pro poskytovatele digitálního obsahu a služeb, aby zajistily vysokou úroveň ochrany spotřebitelů a respektovaly autorská práva a práva duševního vlastnictví.

2.2.1.6 Směrnice 2019/771/EU o některých aspektech smluv o prodeji zboží

Směrnice 2019/771/EU, která byla přijata Evropským parlamentem a Radou EU 20. května 2019, se zaměřuje na ochranu spotřebitelů při uzavírání smluv s podnikateli. Cílem této směrnice je zvýšit transparentnost a jasnost v oblasti smluvních vztahů mezi spotřebiteli a podnikateli, a tím snížit nerovnováhu mezi těmito stranami. Směrnice 2019/771/EU stanoví zásady pro smlouvy uzavírané mezi spotřebiteli a podnikateli včetně práv spotřebitelů a povinností podnikatelů, zejména zásady týkající se souladu zboží se smlouvou¹²⁹, prostředků nápravy případě nesouladu.¹³⁰ Směrnice se vztahuje na smlouvy o zboží a službách, které jsou uzavřeny mezi spotřebiteli a prodávajícím v rámci EU.¹³¹

¹²² Čl. 7 písm. d) a dále např. Čl. 8 odst.2 tamtéž.

¹²³ Čl. 15 tamtéž.

¹²⁴ Čl. 14 tamtéž.

¹²⁵ Čl. 16 a 17 tamtéž.

¹²⁶ Čl. 3 odst. 1 tamtéž.

¹²⁷ Čl. 18 tamtéž.

¹²⁸ Čl. 3 odst. 9 tamtéž.

¹²⁹ Čl. 6 subjektivní požadavky a čl. 7 objektivní požadavky směrnice 2019/771/EU.

¹³⁰ Čl. 13 směrnice tamtéž.

¹³¹ Čl. 3 odst. 1 tamtéž.

Mezi klíčové prvky směrnice patří povinnost podnikatelů poskytnout spotřebitelům přesné a srozumitelné informace o produktu nebo službě, včetně jejích vlastností, ceny a postupu při řešení stížností, a tímto dále doplňuje směrnici 2011/83/EU.¹³² Dalším důležitým aspektem směrnice je, že spotřebitelé mají právo na výměnu/opravu vadného zboží¹³³ a na ukončení smlouvy¹³⁴, pokud si to přejí.

Kromě toho směrnice zakotvila postupy pro řešení sporů mezi spotřebiteli a prodávajícími. Směrnice 2019/771/EU je důležitým nástrojem v oblasti ochrany práv spotřebitelů, a to zejména v době rostoucího využívání internetového obchodování a digitálních služeb. Nicméně, aby mohla být směrnice účinná, je důležité, aby byla přiměřeně a důsledně uplatňována v rámci EU. To zahrnuje nejen správné implementace směrnice do vnitrostátních právních systémů jednotlivých členských států (což zahrnuje mimo jiné i zajištění dostupnosti informací o právech spotřebitelů dle této směrnice)¹³⁵, ale také monitorování a prosazování dodržování této směrnice ze strany vládních orgánů a nezávislých organizací.

Celkově lze poznamenat, že směrnice 2019/771/EU je významným krokem k posílení ochrany práv spotřebitelů v rámci EU a k vyváženějšímu vztahu mezi spotřebiteli a prodávajícími. Nicméně, jako každá právní úprava, i tato směrnice má své limity a mohou se objevit situace, kdy je nutné řešit nejasnosti či konkrétní problémy při jejím uplatňování. Je tedy důležité, aby se právní normy v této oblasti nadále vyvíjely a aby adekvátně reagovali na proměnlivost digitálního trhu a potřeby spotřebitelů. V tomto směru bude klíčové sledovat a vyhodnocovat dopad této směrnice na vztahy mezi spotřebiteli a prodávajícími v rámci EU a případně přistupovat k její úpravě či doplnění v závislosti na zjištěných výsledcích.

2.2.1.7 Směrnice 2019/2161/EU – Modernizační směrnice

Směrnice 2019/2161/EU o smlouvách s digitálními službami a zbožím je klíčovým právním předpisem Evropské unie, který stanoví minimální standardy pro ochranu práv spotřebitelů při nákupu digitálních služeb a zboží v rámci Evropské unie. Směrnice byla přijata v listopadu 2019 a vstoupila v platnost 28. listopadu 2021, kdy muselo dojít k transponování těchto nových pravidel do vnitrostátního právního řádu. Účinnosti pak nabyla k 28. květnu 2022. ČR tuto směrnici

¹³² Bod (11) odůvodnění tamtéž.

¹³³ Čl. 14 tamtéž.

¹³⁴ Čl. 16 tamtéž.

¹³⁵ Čl. 20 tamtéž.

transponovala zákonem č. 374/2022 Sb. (novela nabyla účinnosti dne 06.01.2023).¹³⁶ Směrnice tímto reaguje na tolik potřebnou novelizaci podstatnou modernizací předchozích směrnic.¹³⁷ Komise dokonce v lednu 2019 vydala nezávazné pokyny k provedení této směrnice, které mají za cíl vysvětlit otázky, které se objevily při aplikaci této směrnice, zejména pak ty, kterými se zabýval Soudní dvůr EU. Níže jsou uvedeny nejvýznamnější změny, které směrnice 2019/2161/EU (dále jen „modernizační směrnice“) přináší.

a) Změna Směrnice 93/13/EHS¹³⁸

Modernizační směrnice rozšiřuje působnost směrnice 93/13/EHS povinnost zakotvit v právních předpisech sankce za porušení transpozičních ustanovení, které musí být účinné, přiměřené a odrazující. Doposud směrnice 93/13 takovou povinnost neobsahovala, a ne všechny členské státy se rozhodly stanovit veřejnoprávní sankce za nedodržení povinností stanovených na základě této směrnice. Protože jednou z priorit Evropské komise je, aby spotřebitelské právo bylo účinně uplatňováno a prosazováno napříč celou EU, přistoupil evropský zákonodárce k tomu, že zakotvil do této směrnice povinnost veřejnoprávního vymáhání. Směrnice však umožňuje, aby členské státy zakotvily sankce pouze na smluvní ujednání, která jsou vnitrostátním právem označena jako zneužívající za všech okolností (tzv. černý seznam), nebo když podnikatel nadále používá smluvní ujednání, která byla prohlášena za zneužívající pravomocným rozhodnutím. S cílem zajištění jednotnějšího uplatňování sankcí směrnice navíc obsahuje demonstrativní a orientační seznam kritérií pro uplatňování stanovených sankcí. Podle Evropské komise společná pomocná kritéria pro posuzování závažnosti protiprávního jednání pomohou k dosažení vytyčeného cíle.¹³⁹

b) Změna Směrnice 98/6/EHS¹⁴⁰

¹³⁶ Zákon č. 374/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁷ směrnice 93/13/EHS, směrnice 98/6, směrnice 2005/29/ES, směrnice 2011/83/EU.

¹³⁸ Čl. 1 směrnice 2019/2161/EU.

¹³⁹ Důvodová zpráva: Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR. [online]. [citace 26.02.2023]. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Famsp.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

¹⁴⁰ Čl. 2 směrnice 2019/2161/EU.

Zřejmě nejzásadnější změnou způsobenou na základě modernizační směrnice je vložení nového článku 6a týkající se povinnosti označit zboží informacemi o předchozích cenách v případě slevových akcí. Nově je tedy prodávající povinen uvést současně s informací o slevě také informaci o předchozí ceně, tzn. nejnižší ceně, za kterou výrobek prodával v období 30 dnů před poskytnutím slevy. Tato informace by pak měla sloužit především k zabránění tomu, aby byl spotřebitel lákán na slevu, která ve skutečnosti není slevou, nebo není tak výrazná, jak se zdá. Jednotlivé členské státy EU země mohou stanovit odlišná pravidla pro zboží, které se snadno kazí nebo má krátkou dobu spotřeby, kratší období pro určení nejnižší ceny, pokud byl výrobek na trhu méně než 30 dní, a v případě postupně se zvyšující slevy se nejnižší cenou rozumí cena před prvním uplatněním slevy.¹⁴¹ Modernizační směrnice dále upravuje sankce za porušení povinností obsažených ve směrnici. Na rozdíl od ostatních tří směrnic jsou však kritéria pro ukládání sankcí pouze demonstrativní a orientační.¹⁴²

Zajímavým faktem je pak skutečnost, že Směrnice 98/6 původně nezakotvovala ustanovení o slevách zakotvená v modernizační směrnici a chybí zde bližší vysvětlení, co jednotlivá opatření znamenají a proč byla přijata. Toto opatření bylo přijato až na návrh Evropského parlamentu.¹⁴³

c) Změna Směrnice 2005/29/ES¹⁴⁴

Pro začátek je důležité předestřít, že Směrnice 2005/29/ES podléhá principu tzv. plné harmonizace, kdy není možné se od podoby schváleného textu této směrnice odchýlit, s výjimkou případů, kdy směrnice přímo umožňuje odchýlení. Evropská Komise provedla kontrolu marketingového a spotřebitelského práva¹⁴⁵, aby zjistila, zda jsou spotřebitelé dostatečně chráněni před nekalými obchodními praktikami. Na základě zjištěných dat¹⁴⁶ Komise novelizovala Směrnici 2005/29 tak, aby členské státy byly povinny zajistit náhradu škody pro spotřebitele, kteří se

¹⁴¹ Čl. 2 odst. 1 tamtéž (přidání článku 6a do směrnice 98/6/EHS).

¹⁴² Čl. 2 odst. 2 tamtéž (nahrazení článku 8 směrnice 98/6/EHS).

¹⁴³ Důvodová zpráva: *Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR*. [online]. [citace 26.02.2023]. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Famsp.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

¹⁴⁴ Čl. 3 směrnice 2019/2161/EU.

¹⁴⁵ Tzv. „Fitness Check of consumer and marketing law“

¹⁴⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Results of the Fitness Check of consumer and marketing law and of the evaluation of the Consumer Rights directive*. [online]. 2017 [cit. 14.02.2023]. volný překlad. Dostupné z <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/59332>

stali obětí nekalých obchodních praktik. Spotřebitelé by měli mít možnost domáhat se náhrady újmy, snížení ceny nebo ukončení smlouvy. Novelizovaná Směrnice 2005/29 dále obsahuje pomocná kritéria pro posuzování závažnosti nekalých obchodních praktik, ale tyto kritéria jsou pouze orientační a demonstrativní, a stanovuje minimální výši pokuty nejméně ve výši 4 % ročního obrátu (nebo 2 miliony eur) u přestupků s přeshraničním přesahem. Členské státy však mohou omezit ukládání pokut pouze na porušení určitých ustanovení směrnice (např. čl. 8 či čl. 9) nebo přílohy I této směrnice.¹⁴⁷

Aktualizovaná verze Směrnice 2005/29 stanovuje, že členské státy mohou přijmout právní předpisy za účelem ochrany zájmů spotřebitelů před klamavými a agresivními marketingovými a prodejními praktikami.¹⁴⁸ Novela směrnice 2005/29 a 2011/83 si klade za cíl zajistit, aby spotřebitelé měli přesné informace o tom, kdo a jakým způsobem nabízí zboží prostřednictvím internetových tržišť, aby mohli lépe chránit své zájmy. Poskytovatelé internetových tržišť jsou povinni poskytnout tyto informace, jinak porušují pravidla a vystavují se postihu ze strany kontrolních orgánů. Zavádí se také povinnost informovat spotřebitele o tom, jak jsou recenze na produkty získávány a zveřejňovány, aby byl zajištěn důvěryhodný a transparentní systém recenzí. Ke změně došlo i v příloze I směrnice o klamavých praktikách, které jsou zakázány za všech okolností. Mezi nově zakázané praktiky patří poskytování výsledků vyhledávání v online vyhledávání bez jasného uvedení placené reklamy nebo platby za zlepšení pořadí produktu v rámci výsledků či známý případ uvádění na trh výrobků s tzv. dvojí kvalitou.¹⁴⁹ Mezi další zakázané praktiky se řadí např. následující:

- tvrzení, že recenze produktu podávají spotřebitelé, kteří produkt skutečně použili nebo jej zakoupili, aniž by byly přijaty rozumné a přiměřené kroky k ověření toho, zda pocházejí od těchto spotřebitelů

¹⁴⁷ *Důvodová zpráva: Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR.* [online]. [citace 26.02.2023]. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Famsp.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

¹⁴⁸ Např. v souvislosti s nevyžádanými návštěvami obchodníků v domácnosti spotřebitele či organizovanými prodejními akcemi. Regulace v této oblasti však nesmí být zjevně nepřiměřená či vyložené diskriminační a musí být oznámena Komisi.

¹⁴⁹ *Důvodová zpráva: Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR.* [online]. [citace 26.02.2023]. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Famsp.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

- prezentace falešných spotřebitelských recenzí či doporučení nebo zadávání jiným právníkům či fyzickým osobám, aby takové recenze či doporučení podaly, nebo zkreslování spotřebitelských recenzí či doporučení na sociálních sítích s cílem propagovat produkty.¹⁵⁰

V souvislosti s posledním z příkladů zakázaných praktik lze zmínit studii z roku 2022 která se zabývala dopadem influencerů na reklamu a ochranu spotřebitele na jednotném trhu. Tato studie se zaměřovala na to, do jaké míry jsou influenceri odpovědní za šíření zavádějících informací a propagaci nebezpečných výrobků. Tzv. „influencer marketing“ využívá často zavádějících sdělení k nalákání zranitelných spotřebitelů. Nedávné politické dohody o aktu o digitálních službách a aktu o digitálních trzích se zaměřují na zvýšení transparentnosti a regulaci strážců on-line platforem, což jsou oblasti, které se činnosti influencerů úzce dotýkají.¹⁵¹

d) Změna Směrnice 2011/83/EU¹⁵²

Směrnice 2011/83 opět využívá principu plné harmonizace tzn. platí pro všechny členské státy Evropské unie a nesmí přijmout právní úpravu, která by byla odlišná od té, která je daná touto směrnicí. Avšak, to nezabraňuje členským státům rozšířit úpravu na oblasti, které směrnice nepokrývá, nebo přijmout odlišnou úpravu tam, kde směrnice explicitně nestanoví žádná pravidla. Během jednání o směrnici 2019/770 byla zjištěna nekonzistence v rozsahu působnosti s předchozí směrnicí 2011/83, která se týkala pouze placeného digitálního obsahu, nikoli neplaceného obsahu poskytovaného výměnou za osobní údaje spotřebitele. Novela směrnice 2011/83 byla proto vytvořena, aby se tento rozdíl vyrovnal a aby se rozšířila působnost směrnice i na smlouvy o poskytování digitálních služeb výměnou za osobní údaje. Kromě toho byly některé definice sladěny, aby byly v souladu s novou působností směrnice, a předmluvní informace byl aktualizovány, aby odpovídaly moderním prostředkům komunikace (nově netřeba uvádět fax). V případě uzavírání smluv na dálku též dochází k modernizaci, pokud je k uzavření smlouvy k dispozici jen omezený prostor nebo čas pro poskytnutí informací. Směrnice 2011/83 nově stanovuje také požadavky na předmluvní informace pro smlouvy uzavírané prostřednictvím online tržišť. Spotřebitel musí být informován o smluvní straně a o

¹⁵⁰ Příloha 1 směrnice 2005/29/ES.

¹⁵¹ RATCLIFF, Christina et al. *Opatření na ochranu spotřebitele*. [online]. 2022 [citace 25.02.2023]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/47/opatreni-na-ochranu-spotrebitele>

¹⁵² Čl. 4 směrnice 2019/2161/EU.

tom, zda je chráněn zvláštními právními předpisy na ochranu spotřebitele. Spotřebitel musí také být informován o parametrech řazení nabídek nebo výsledků vyhledávání.¹⁵³

Členské státy budou mít možnost přijmout přísnější pravidla pro smlouvy uzavírané během nevyžádané návštěvy u spotřebitele v domácnosti nebo během organizované prodejní akce, na základě pozměněné směrnice. Tyto pravidla mohou zahrnovat prodloužení lhůty pro odstoupení od smlouvy ze 14 dní na 30 dní.¹⁵⁴ Směrnice 2011/83 a 2019/770 zajistí, že spotřebitelé mají právo vrátit obchodníkovi jiné než osobní údaje, které poskytli v souvislosti s použitím digitálního obsahu nebo služby. Pokud však spotřebitel odstoupí od smlouvy, musí přestat používat digitální obsah nebo službu po ukončení smlouvy. Spotřebitel nebude nést náklady na odstoupení od smlouvy, pokud nedal souhlas s plněním před vypršením lhůty pro odstoupení. Novelizovaná směrnice upřesňuje výjimky z práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy, zejména v případě již plně poskytnutých služeb nebo digitálního obsahu. Avšak členské státy mají stále možnost zachovat právo na odstoupení v některých specifických situacích, například u smluv uzavřených během nevyžádané návštěvy obchodníka v domácnosti nebo organizované akce.¹⁵⁵

Zároveň směrnice umožňuje členským státům omezit právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy, pokud jde o smlouvy uzavřené při vyžádané návštěvě obchodníka za účelem opravy, pokud byla služba již poskytnuta s předchozím souhlasem spotřebitele a jde o placenou službu. Podobně jako u směrnic 93/13 a 98/6, jsou stanovena kritéria pro ukládání sankcí, ačkoli seznam je pouze ukazovatelem a nedává výčet všech možných sankcí. Ustanovení také stanoví povinnost výslovně zakotvit možnost uložit pokutu v maximální výši alespoň 4 % ročního obratu prodávajícího nebo poskytovatele v dotčeném členském státě nebo v dotčených členských státech pro přeshraniční případy (tedy pro ukládání sankcí v rámci případů spadajících do působnosti Nařízení 2017/2394). Pokud nejsou k

¹⁵³ Důvodová zpráva: Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR. [online]. [citace 26.02.2023]. s. 47-48. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Famsp.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

¹⁵⁴ Článek 4 odst. 8 směrnice 2019/2161 (změna článku 9 směrnice 2011/83/EU).

¹⁵⁵ Důvodová zpráva: Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR. [online]. [citace 26.02.2023]. s. 48. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Famsp.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

dispozici informace o ročním obratu dotčeného subjektu, musí být horní hranice pokuty alespoň 2 miliony eur.¹⁵⁶

Shrnutí:

Na závěr lze konstatovat, že Směrnice 2019/2161/EU je poměrně obsáhlým modernizačním právním předpisem pro ochranu práv spotřebitelů v digitálním prostředí a má potenciál výrazně pozitivně ovlivnit digitální trh v rámci Evropské unie. Směrnice by se celkově dala označit jako nutná forma evoluce unijního spotřebitelského práva a tzv. krok správným směrem k ještě větší ochraně spotřebitelů a vytvoření spravedlivého a transparentního digitálního trhu pro všechny.

2.2.2 Vybraná nařízení upravující spotřebitelské právo v EU

2.2.2.1. Nařízení č. 1223/2009/ES o kosmetických přípravcích

Nařízení ES č. 1223/2009 o kosmetických přípravcích stanoví pravidla pro výrobu, dovoz a prodej kosmetických výrobků a jejich složek na jednotném trhu. Cílem nařízení je zajistit vysokou úroveň ochrany lidského zdraví a zvířat a zároveň podporovat inovace a konkurenceschopnost v tomto odvětví. Nařízení se vztahuje na všechny subjekty zapojené do dodavatelského řetězce kosmetických přípravků, jako jsou výrobci, dovozci, distributoři, odpovědné osoby a oznamovatelé.

Nařízení ES č. 1223/2009 obsahuje následující hlavní prvky:

- **Bezpečnostní posouzení:** Každý kosmetický přípravek musí být před uvedením na trh opatřen bezpečnostní zprávou, která prokazuje jeho bezpečnost pro lidské zdraví za obvyklých nebo předvídatelných podmínek použití.¹⁵⁷
- **Odpovědná osoba:** Každý kosmetický přípravek musí mít určenu odpovědnou osobu (fyzickou/právníckou), která je zodpovědná za dodržování nařízení a za poskytování informací o produktu orgánům a spotřebitelům.¹⁵⁸
- **Oznamovací povinnost:** Každý kosmetický přípravek uváděný na trh v EU musí být oznamován Komisi elektronicky prostřednictvím Evropského

¹⁵⁶ Důvodová zpráva: Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR. [online]. [citace 26.02.2023]. s.49. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Famsp.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWSELINK>

¹⁵⁷ Čl. 3 tamtéž.

¹⁵⁸ Čl. 4 tamtéž.

portálu pro oznamování kosmetických přípravků (CPNP), který je elektronickou databází umožňující rychlou a snadnou výměnu informací mezi odpovědnými osobami, orgány a odbornými pracovníky.¹⁵⁹

- **Etiketování:** Každý kosmetický přípravek musí být opatřen etiketou obsahující řadu povinných informací, jako jsou jméno a adresa odpovědné osoby, datum minimální trvanlivosti, seznam složek, funkce produktu a varování nebo pokyny k použití.
- **Omezené nebo zakázané látky:** Nařízení stanovuje seznam látek, které jsou zakázané nebo omezené v kosmetických přípravcích z důvodů ochrany zdravotní bezpečnosti. Patří mezi ně např. látky karcinogenní, mutagenní nebo toxické pro reprodukci (látky CMR), látky s hormonálním účinkem nebo látky s alergenním potenciálem.

2.2.2.2 Nařízení č. 2017/2394 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2394 bylo přijato s cílem posílit spolupráci a koordinaci činností mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů (mezi sebou navzájem a Evropskou komisí) a tím zlepšit ochranu spotřebitelů v Evropské unii.¹⁶⁰ Jedná se o relativně aktuální nařízení, jelikož vstoupilo v platnost 17. ledna 2020. Toto nařízení nahrazuje předchozí nařízení č. 2006/2004, které bylo shledáno nedostatečným pro řešení současných výzev na jednotném trhu, zejména v oblasti digitálního prostředí.¹⁶¹

Nařízení č. 2017/2394 stanovuje harmonizovaná pravidla a postupy při koordinaci sdílení informací např. při odhalování¹⁶², vyšetřování¹⁶³ atp. protiprávních jednání, která poškozují spotřebitele a narušují hospodářskou soutěž. Nařízení č. 2017/2394 také zavádí nové nástroje a mechanismy pro účinnou a efektivní spolupráci mezi příslušnými orgány, jako jsou vzájemné žádosti o

¹⁵⁹ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ. *Notifikace kosmetických přípravků EVROPSKÝ PORTÁL (CPNP)*. [online]. [cit. 08.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/notifikace-kosmetickych-pripravku-evropsky-portal-cpnp/>

¹⁶⁰ Čl. nařízení 2017/2394/EU.

¹⁶¹ Bod (1) odůvodnění tamtéž.

¹⁶² Čl. 28 tamtéž.

¹⁶³ Čl. 30 tamtéž.

donucovací opatření¹⁶⁴, společné kontrolní akce¹⁶⁵ a systém varování¹⁶⁶. Nařízení č. 2017/2394 je součástí tzv. strategie pro jednotný digitální trh v Evropě a přispívá k posilování důvěry spotřebitelů a k zlepšování fungování vnitřního trhu.

Nařízení č. 2017/2394 je důležitým krokem k zajištění lepší ochrany práv spotřebitelů v rámci EU. Posiluje spolupráci mezi vnitrostátními orgány a zajistí lepší koordinaci při vymáhání právních předpisů. Díky tomu se spotřebitelé budou moci cítit bezpečněji a budou mít větší jistotu, že jejich práva budou respektována, zejména v případech přeshraničního obchodu.

3. SPOTŘEBITELSKÉ SMLOUVY

Tyto spotřebitelské smlouvy (výstižněji „smlouvy uzavírány se spotřebitelem“) byly základně vymezeny již v počáteční podkapitole¹⁶⁷, nicméně v této kapitole bude toto téma představeno poněkud detailněji. Tato kapitola zpracovává způsob, jakým jsou vlastně spotřebitelské smlouvy uzavírány, dále poukáže na typy těchto smluv a úpravu v evropském právu a konečně pak uvede i pojmy úzce související právě se spotřebitelskými smlouvami.

3.1. Způsob uzavírání spotřebitelských smluv

Uzavírání spotřebitelských smluv v Evropské unii (EU) je téma, které velký význam pro obchodníky i spotřebitele na každodenní bázi. S neustálým rozvojem e-commerce¹⁶⁸ a mezinárodního obchodu se spotřebitelé čím dál častěji setkávají s různými druhy smluv a jejich podmínek. Proto je důležité se zaměřit na právní rámec uzavírání spotřebitelských smluv v EU. Evropská unie má v oblasti ochrany spotřebitele velmi detailní a přísné právní předpisy. Tyto předpisy chrání spotřebitele před nekalými praktikami a zajišťují, aby byly smlouvy uzavírány v souladu s pravidly a zákony. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, významnou část právní úpravy ochrany spotřebitele v EU je stanovena směrnicí o ochraně spotřebitele a směrnicí o nekalých obchodních praktikách.

¹⁶⁴ Čl. 12 tamtéž.

¹⁶⁵ Čl. 29 tamtéž

¹⁶⁶ Čl. 26 a 27 tamtéž.

¹⁶⁷ Viz kapitola 1.1.4 Spotřebitelská smlouva

¹⁶⁸ Neboli stále populárnější trend nakupování rozličného zboží a služeb online (nyní dokonce i značná část v podobě digitálního obsahu) a sílící tendence na přesun nakupování v kamenných obchodech do prostoru tzv. „online tržišť“, kdy je žádoucí, aby právní úprava na tyto trendy pružně reagovala.

Spotřebitelské smlouvy mohou být uzavřeny různými způsoby (uzavření těchto smluv např. v obchodních prostorách/mimo ně, e-shopech, za pomoci telefonického prodeje atp.). Bez ohledu na to, jak je smlouva uzavřena, musí být spotřebiteli poskytnuty jasné a srozumitelné informace o všech podmínkách smlouvy a o právech, které mu náleží. Obchodníci mají povinnost např. poskytnout spotřebitelům podstatné informace o ceně, vlastnosti zboží/služby, dodací lhůtě (v případě tel. prodeje či online nákupu atp.), způsobu platby a možnosti odstoupení od smlouvy. Tyto informace musí být prezentovány zřetelnou formou, aby je spotřebitel byl schopen pochopit a dále např. snadno porovnat s nabídkou jiného obchodníka. Kromě toho musí být spotřebiteli poskytnuta také informace o jeho právech, jako jsou právo na odstoupení od smlouvy, právo na opravu nebo výměnu vadného zboží nebo služby (tj. právo zboží/službu reklamovat).¹⁶⁹

V posledních letech se stále více spotřebitelských smluv uzavírá v digitálním prostředí. Internetové obchody, mobilní aplikace a další digitální služby umožňují spotřebitelům nakupovat zboží a služby snadno a rychle z pohodlí domova. Tento trend přináší nové výzvy pro právní rámec v oblasti uzavírání spotřebitelských smluv v EU. Digitální ekonomika se totiž vyznačuje rychlým vývojem nových technologií a nových způsobů nakupování, což znamená, že i právní předpisy musí být pružné a schopné rychle reagovat na nové výzvy a nové formy nekalých praktik. Například Evropská unie v nedávné době přijala v této souvislosti nové právní předpisy v oblasti ochrany osobních údajů spotřebitelů v digitálním prostředí, tzv. GDPR které mají za cíl zlepšit ochranu osobních údajů spotřebitelů v digitálním prostředí.¹⁷⁰

Co se týče informovanosti ohledně této problematiky jak pro laickou veřejnost, tak např. přímo pro strany těchto smluv¹⁷¹, pak užitečným zdrojem pro informace ohledně této problematiky jsou mj. jsou národní orgány pro ochranu spotřebitele v jednotlivých zemích EU. Tyto orgány poskytují konkrétní informace a radu spotřebitelům v oblasti ochrany při uzavírání smluv. Mohou také zprostředkovat řešení sporů mezi spotřebiteli a obchodníky. Dalším zdrojem jsou také soudní rozhodnutí, která interpretují a upřesňují právní předpisy v oblasti

¹⁶⁹ Viz také kapitola 3.2

¹⁷⁰ Jde zejména o následující: Nařízení (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů či Nařízení (EU) 2018/1725 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie o volném pohybu těchto údajů

¹⁷¹ Tzn. vztah spotřebitel x obchodník/podnikatel atp.

ochrany spotřebitele v EU. Tato rozhodnutí mohou být užitečné pro spotřebitele i obchodníky, kteří se snaží pochopit a dodržovat právní předpisy.

V neposlední řadě je možné se také obrátit na různé organizace a iniciativy, které se zabývají ochranou spotřebitelů. Mezi tyto organizace je možné zařadit např. Evropskou spotřebitelskou organizaci (BEUC), která hájí zájmy spotřebitelů na evropské úrovni, nebo nevládní organizace zaměřené na ochranu práv spotřebitelů, jako je například organizace Consumer Rights. Užitečný je v tomto ohledu i nedávno spuštěný portál Your Europe¹⁷² sloužící jako celoevropský rozcestník k celé škále informací sdílených na úrovni EU a členských států s občany EU (např. z oblasti podnikání, dopravy, cestování či právě ochrany spotřebitele).¹⁷³

3.2. Smlouvy uzavřené na dálku a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory

Smlouvy uzavřené na dálku a smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory jsou dva typy smluv, které jsou upraveny v právu Evropské unie v oblasti ochrany spotřebitele. Tyto smlouvy mají své specifické podmínky a pravidla, která mají zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitele a zajištění jeho práv. Oba tyto typy smluv jsou upraveny Směrnicí 2011/83/EU o právech spotřebitelů.¹⁷⁴ Cílem této směrnice je zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitelů v celé EU a odstranit překážky pro vnitřní trh.¹⁷⁵

3.2.1. Smlouvy uzavřené na dálku

Smlouvou uzavřenou na dálku se dle směrnice 2011/83/EU rozumí takové smlouvy, k jejichž uzavření dochází mezi spotřebitelem a podnikatelem bez současné fyzické přítomnosti obou stran.¹⁷⁶ Typickým příkladem jsou smlouvy uzavírané prostřednictvím internetu, telefonu či katalogů. Směrnice 2011/83/EU stanoví společná pravidla pro tyto smlouvy v celé EU s cílem zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitelů a podpořit jejich důvěru v jednotný trh. Oba typy smluv

¹⁷² Portál byl spuštěn 12.12.2020 na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1724 kterým se zřizuje jednotná digitální brána pro poskytování přístupu k informacím, postupům a k asistenčním službám a službám pro řešení problémů

¹⁷³ *Spuštění portálu Your Europe*. [online]. 2020 [citace 28.02.2023]. Dostupné z: <https://www.unmz.cz/spusteni-portalu-your-europe/>

¹⁷⁴ Dříve tuto problematiku upravovaly dvě samostatné směrnice: směrnice 85/877/EHS a směrnice 97/7/ES.

¹⁷⁵ Čl. 1 směrnice 2011/83/EU.

¹⁷⁶ Čl. 2 odst. 7 tamtéž.

přítom podléhají společným ustanovením, kdy se liší převážně ve svých formálních náležitostech. Mezi hlavní ustanovení směrnice patří např.:

- právo spotřebitele na informace o podnikateli, zboží nebo službě, ceně, dodací lhůtě a způsobu platby před uzavřením smlouvy,¹⁷⁷
- právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy bez udání důvodu do 14 dnů od doručení zboží nebo uzavření smlouvy o službě¹⁷⁸, způsob uplatnění tohoto práva¹⁷⁹ a účinky odstoupení od těchto smluv¹⁸⁰
- právo spotřebitele na vrácení veškerých plateb bez zbytečné prodlevy, v každém případě nejpozději do čtrnácti dnů od informování obchodníka o odstoupení od smlouvy,¹⁸¹
- společná ustanovení pro závazky obchodníka¹⁸² a závazky spotřebitele¹⁸³ v případě odstoupení od smlouvy.

Další specifické formální náležitosti pro smlouvy uzavřené na dálku jsou stanovené v čl.8 zmiňované směrnice. Dle ustanovení tohoto článku v případě těchto smluv obchodník poskytne spotřebiteli: *„informace stanovené v čl. 6 odst. 1 nebo mu je zpřístupní způsobem odpovídajícím použitému prostředku komunikace na dálku, a to jasným a srozumitelným jazykem. Jsou-li tyto informace poskytnuty na trvalém nosiči, musí být čitelné.“*¹⁸⁴ Dále je pak nutné před zahájením objednávkového procesu musí internetové stránky e-shopu zřetelně a snadno srozumitelně informovat o případných omezeních v dodání zboží a o způsobech platby, které jsou akceptovány. Tato informace by měla být poskytnuta na začátku procesu objednávání.¹⁸⁵

Konečně pak má obchodník povinnost poskytnout spotřebiteli potvrzení o uzavřené smlouvě na trvalém nosiči v přiměřené lhůtě po uzavření smlouvy uzavírané na dálku, nejpozději v okamžiku dodání zboží nebo před začátkem plnění služby. Toto potvrzení musí zahrnovat veškeré informace uvedené v čl. 6 odst. 1, pokud je obchodník tyto informace spotřebiteli neposkytl na trvalém nosiči před

¹⁷⁷ Čl. 6 odst.1 tamtéž.

¹⁷⁸ Čl. 10 tamtéž.

¹⁷⁹ Čl. 11 tamtéž

¹⁸⁰ Čl. 12. tamtéž

¹⁸¹ Čl. 13 odst. 1 tamtéž.

¹⁸² Čl. 13 tamtéž.

¹⁸³ Čl. 14 tamtéž.

¹⁸⁴ Čl. 8 odst. 1 tamtéž.

¹⁸⁵ Čl. 8 odst. 3 tamtéž.

uzavřením smlouvy uzavírané na dálku. Pokud je to relevantní, musí potvrzení obsahovat také informaci o předchozím výslovném souhlasu spotřebitele a o seznámení se s podmínkami v souladu s čl. 16 odst. 1 písm. m) této směrnice.¹⁸⁶

Smlouvy uzavřené na dálku v právu EU dle směrnice 2011/83/EU tedy poskytují spotřebitelům výhody a práva, která jim umožňují nakupovat zboží a služby z jiných členských států bez vážných obav z podvodu nebo nespravedlnosti.

3.2.2. Smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory

Smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory v právu EU jsou smlouvy, které jsou uzavřeny mezi obchodníkem a spotřebitelem za současné fyzické přítomnosti obou stran v místě, které není obchodními prostorami obchodníka¹⁸⁷ (tzn. například smlouvy uzavřené na ulici, na veletrhu nebo u zákazníka doma). Jednou z hlavních výhod smluv uzavřených mimo obchodní prostory je to, že spotřebitel má právo na odstoupení od smlouvy bez udání důvodu ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření smlouvy.¹⁸⁸ Toto právo na odstoupení je založeno na tom, že spotřebitel nemá dostatek času a informací k rozváznému rozhodnutí o uzavření smlouvy, která může mít vliv na jeho osobní nebo finanční situaci.

Obchodník je povinen spotřebiteli poskytnout před uzavřením smlouvy řadu informací, například o hlavních vlastnostech zboží nebo služby, celkové ceně, době platnosti nabídky nebo smlouvy, právu na odstoupení a způsobu jeho uplatnění, přičemž tyto informace tvoří nedílnou součást obou druhů smluv.¹⁸⁹ Pokud obchodník tyto informace nesdělí, prodlužuje se lhůta pro odstoupení až na jeden rok.¹⁹⁰ Další specifické formální požadavky na smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory nalezneme v čl.7 této směrnice. Zde lze vypíchnout povinnost obchodníka v případě těchto smluv poskytnout informace dle čl. 6 odst.1 v tištěné formě či na jiné trvalém nosiči, za předpokladu, že s tím spotřebitel souhlasí. Tyto informace musí být opět jasné a srozumitelné.¹⁹¹

Shrnutí:

Oba druhy zmíněných smluv jsou tedy specifickým druhem smluv, které vyžadují zvláštní pozornost jak ze strany podnikatele, tak ze strany spotřebitele.

¹⁸⁶ Čl. 8 odst. 7 tamtéž.

¹⁸⁷ Čl. 2 odst. 8 tamtéž.

¹⁸⁸ Čl. 9 odst. 1 tamtéž.

¹⁸⁹ Čl. 6 odst. 1 a odst. 5 tamtéž.

¹⁹⁰ Opět čl. 10 tamtéž.

¹⁹¹ Čl. 7 odst.1 tamtéž.

Podnikatel musí dodržovat pravidla stanovená směrnicí EU a poskytovat spotřebiteli potřebné informace. Spotřebitel má právo na ochranu svých zájmů a možnost změnit své rozhodnutí o uzavření smlouvy v určité lhůtě. Tato právní úprava tak přispívá k harmonizaci právní úpravy spotřebitelských smluv v EU a k posílení důvěry mezi podnikateli a spotřebiteli. Pokud prodejce neplní své smluvní závazky, spotřebitelé mají právo na ochranu a řešení sporů. V rámci Evropské unie existují různé instituce a mechanismy, jako například Evropské spotřebitelské centrum nebo tzv. Evropská platforma pro řešení sporů online (ODR platforma)¹⁹², které spotřebitelé mohou využít k řešení svých sporů s obchodníky.

3.3 Timesharová smlouva

Timesharové smlouvy jsou takové smlouvy, které umožňují spotřebitelům užívat budovu nebo její část na určitou dobu každý rok. Spotřebitel, který se rozhodne uzavřít timesharovou smlouvu, má povinnost platit udržovací poplatky za správu nemovitosti, kterou mu smlouva poskytuje, a složit na začátku smlouvy "kupní cenu za timeshare". Za tuto platbu má spotřebitel právo využívat prostory rekreačního objektu, avšak pouze v určitém ročním období, které je také specifikováno v smlouvě.¹⁹³ Tyto smlouvy jsou často nabízeny jako způsob, jak si zajistit luxusní dovolenou za výhodnou cenu. V případě těchto smluv existují prokazatelné problémy a rizika, jako jsou: nejasné podmínky, vysoké poplatky, obtížná odstoupení, podvody či výhrůžky ze strany poskytovatele této služby.

V unijním právu jsou timesharové smlouvy upraveny směrnicí 2008/122/ES o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně. Tato směrnice stanoví společná pravidla v oblasti timesharových smluv v celé EU a poskytuje spotřebitelům práva a ochranu před nekalými praktikami. Mezi ně patří například:

- právo na před smluvní/smluvní informace v jazyce státu spotřebitele,¹⁹⁴
- právo na tyto informace jakožto i na timesharovou smlouvu v písemné podobě či na jiném trvalém nosiči obsahující povinné náležitosti,¹⁹⁵

¹⁹² Neboli „Online Dispute Resolution“

¹⁹³ EVROPSKÉ SPOTŘEBITELSKÉ CENTRUM. *Co přináší spotřebitelům směrnice o timeshare*. [online]. [cit. 01.03.2023]. Dostupné z <https://evropskyspotrebitel.cz/co-prinasi-spotrebitelum-smernice-o-timeshare/>

¹⁹⁴ Čl. 4 odst. 3 a čl. 5 odst. 1 směrnice 2008/122/ES.

¹⁹⁵ Čl. 4 odst. 2 tamtéž a čl. 5 odst. 1 tamtéž.

- právo na odstoupení od smlouvy bez udání důvodu do 14 dnů¹⁹⁶ a podmínky uplatnění tohoto práva,¹⁹⁷
- zákaz požadovat veškeré platby záloh, poskytování záruk, výslovné uznání dluhu aj. během lhůty pro odstoupení,¹⁹⁸
- právo na soudní a správní prostředky nápravy¹⁹⁹ a dále informování spotřebitele o implementaci směrnice a mimosoudní prostředky nápravy.²⁰⁰

Směrnici byla vytvořena na základě špatných zkušeností s poskytovateli rekreačních služeb a jejich praktikami v celé EU. Poskytovatelé timesharových smluv totiž často získávali své klienty prostřednictvím agresivních marketingových metod k mnohaletým kontraktům na společné užívání rekreačního areálu. Zrušení smlouvy s poskytovatelem timeshare je pro spotřebitele často velmi problematické či téměř nemožné.

Zmínit lze v této souvislosti tzv. „timeshare resales“ – přeprodavači timesharových kontraktů, kteří nabízejí spotřebitelům možnost přeprodat smlouvu třetí straně, a tak přeprodat svůj závazek. Za tuto možnost inkasují od držitelů timeshare často vysoké poplatky za zprostředkování, nehledě na to, zda je přeprodání závazku úspěšný či ne. Cílem směrnice je poskytnout spotřebitelům větší manévrovací prostor a umožnit jim aktivně se bránit proti neférovým poskytovatelům timeshare.²⁰¹

K transponování směrnice 2008/122/ES do právní řádu ČR došlo za pomoci zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, a to s účinností od 23.02.2011

3.4 Nepřiměřené smluvní podmínky

Hlavním pramenem právní úpravy ochrany spotřebitele v rámci této problematiky je průběžně doplňovaná a aktualizovaná Směrnice o nepřiměřených

¹⁹⁶ Čl. 6 odst. 1 tamtéž.

¹⁹⁷ Čl. 7 tamtéž.

¹⁹⁸ Čl. 9 odst. 1 tamtéž.

¹⁹⁹ Čl. 13 tamtéž.

²⁰⁰ Čl. 14 tamtéž.

²⁰¹ EVROPSKÉ SPOTŘEBITELSKÉ CENTRUM. *Co přináší spotřebitelům směrnice o timeshare*. [online]. [cit. 01.03.2023]. Dostupné z <https://evropskyspotrebitel.cz/co-prinasi-spotrebitelum-smernice-o-timeshare/>

podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (93/13/EHS)²⁰². Jak již bylo řečeno, nepřiměřené podmínky jsou takovými smluvními podmínkami, jež tato směrnice vymezuje ve svém článku 3. Je důležité zmínit, že veškeré předpisy EU týkající se nepřiměřených smluvních podmínek určují pouze přijetí ve formě minimální právní úpravy (je tedy uplatňován již zmiňovaný princip minimální harmonizace práva EU). Tyto normy je možná ještě dále posílit či dokonce rozšířit za pomoci vlastních vnitrostátních právních předpisů jednotlivých členských států.²⁰³

Samotný článek 3 odst. 3 poté hovoří o příloze Směrnice 93/13/EHS, která obsahuje demonstrativní výčet (tedy spíše informativní a nevyčerpávající seznam) konkrétních smluvních podmínek, které je možné považovat za nepřiměřené. Jedná se tak o 17 různých případů vymezených v příloze v odst. 1 a pododstavcích v podobě písmen a) až q), přičemž oblast působnosti u vybraných pododstavců je uvedena v odst. 2 této přílohy.

Jako demonstrativní příklad lze uvést některé z nich:

- 1) odpovědnost, pokud zákazník zemře nebo je zraněn – vyloučení či omezení odpovědnosti obchodníka za okolnosti, že zákazník zemře nebo je zraněn na základě jednání či opomenutí na straně obchodníka
- 2) omezené právo na žalobu – podmínka omezení práva zákazníka podat žalobu, kdy je zákazník povinen sám předložit důkaz (zde se však jedná o odpovědnost druhé smluvní strany)
- 3) skryté podmínky – takové podmínky, jež zákazníka zavazují, ač si jich před podepsáním smlouvy nebyl vědom
- 4) úniková doložka ve prospěch obchodníka – stanoví podmínku závaznou pro zákazníka, která obchodníkovi umožňuje neposkytnout určitou službu, když se mu to zrovna nehodí

Dle čl. 5 této směrnice pak musí být smluvní podmínky sepsány dostatečně jasně a srozumitelně a dále ve světle principu vyšší ochrany zákazníka stanoví:

„Při pochybnosti o významu některé podmínky má převahu výklad, který je pro spotřebitele nejprůzračnější.“

Směrnice stanoví povinnost prodávajících/dodavatelů informovat spotřebitele o podmínkách smlouvy, včetně těch, které jsou považovány za nepřiměřené, aby spotřebitelé mohli smluvní podmínky pochopit a posoudit, zda

²⁰² Viz také vlastní kapitola 2.2.1.3.

²⁰³ Čl. 8 směrnice 93/13/EHS.

jsou pro ně výhodné. Dále směrnice stanoví, že rozhodnutí o tom, zda jsou smluvní podmínky nepřiměřené a zajištění ochrany práv spotřebitelů v této oblasti je v režii vnitrostátních soudních či správních orgánů²⁰⁴.

Jednotlivé členské státy poté mají povinnost zajistit dostatečnou informovanost spotřebitelů, aby mohli řádně uplatnit svá práva v rámci vnitrostátní právní úpravy. Stejně tak za dodržování předpisů EU o ochraně spotřebitele zodpovídají vnitrostátní orgány v jednotlivých členských státech EU. Lze se na ně obracet v případě, že některý obchodník opakovaně porušuje vnitrostátní předpisy (včetně případů přeshraničního obchodu).²⁰⁵ Z hlediska mimosoudní řešení spotřebitelských sporů je možné se např. v tuzemsku obrátit subjekty vymezené zákonem o ochraně spotřebitele.²⁰⁶ Jedná se např. o ČOI, ERÚ, ČTÚ, Finančního arbitra či Sdružení českých spotřebitelů (pověřeno MPO na základě zmiňovaného zákona) aj. Zahájením mimosoudního řešení sporu u kteréhokoliv subjektu výše zmíněného subjektu není dotčeno právo stran sporu domáhat se ochrany práv a oprávněných zájmů soudní cestou.²⁰⁷

Mj. se lze jako spotřebitel obrátit na Síť Evropských spotřebitelských center (ECC-Net), v rámci ČR při ČOI. Tato síť center poskytuje spotřebitelům v rámci EU²⁰⁸ poradenství (např. nezanedbatelná pomoc i v souvislosti s dopady pandemie COVID-19) při řešení přeshraničních sporů či v případě, že spotřebitel nedokáže sdělit, na koho se obrátit.²⁰⁹

3.5 Nekalé obchodní praktiky

Nekalé obchodní praktiky představují v EU velký problém, který má negativní dopad na spotřebitele, malé podniky a celkově na bezpečnost a stabilitu trh v Unii jako takového. EU přijala již řadu opatření, aby tyto praktiky omezila,

²⁰⁴ Čl. 7 odst. 2 směrnice 93/13/EHS.

²⁰⁵ YOUR EUROPE. *Nepřiměřené smluvní podmínky*. [online]. 2022 [citace 03.03.2023]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/unfair-treatment/unfair-contract-terms/index_cs.htm

²⁰⁶ Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.

²⁰⁷ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Základní charakteristiky subjektů mimosoudních řešení spotřebitelských sporů*. [online]. 2022 [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelstskyh-sporu-adr/zakladni-charakteristiky-subjektu-mimosoudniho-reseni-spotrebitelstskyh-sporu---251034/>

²⁰⁸ Pozn. dále i v Norsku, Islandu a existuje i spolupráci s Mezinárodním spotřebitelským centrem Spojeného království.

²⁰⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Síť evropských spotřebitelských center – síť ESC*. [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net_cs

nicméně tyto praktiky na opatření reagují a díky technologickému pokroku se poměrně rychle vyvíjejí.

EU dále také zavedla pravidla pro ochranu osobních údajů spotřebitelů, aby byli chráněni před zneužitím svých osobních údajů při online nákupech. Tyto praktiky se neustále vyvíjejí a přizpůsobují technologickému pokroku, vývoji tržního prostředí a dalším opatřením. Proto je do budoucna nutné, aby evropská legislativa společně s judikaturou na tyto praktiky stejným způsobem pružně reagovala. Mnoho spotřebitelů totiž stále čelí problémům s klamavou reklamou a skrytými poplatky, což dokládají stížnosti na orgány pro ochranu spotřebitelů. Konečně je pak na místě neustále utužovat spolupráci mezi jednotlivými státy EU, aby bylo možné daleko účinněji bojovat proti přeshraničním nekalým obchodním praktikám.

3.5.1. Klamavé obchodní praktiky

Právní úprava na evropské úrovni již byla dříve uvedena, vycházíme tedy především ze směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách. Zmiňovaná směrnice reguluje klamavé obchodní praktiky vůči spotřebitelům v čl. 6 a 7²¹⁰, a dále v tzv. černé listině nekalých obchodních praktik, jež je součástí této směrnice v rámci její přílohy I.

Podle přílohy směrnice 2005/29 se jedná o klamavé obchodní praktiky, pokud spadají pod body 1 až 23 z celkových 31 bodů.²¹¹ V tomto případě není potřeba provádět hodnocení jednotlivých případů podle článků 5 a 6 této směrnice. I přesto mohou být další praktiky považovány za klamavé, a to například ty, které naplní malé generální klauzule upravené v článku 6 a článku 7 zmiňované směrnice, nebo generální klauzule nekalých obchodních praktik podle článku 5, které jsou označovány jako "černá listina nekalých obchodních praktik".²¹²

Dle závěru SDEU obchodní praktika je považována za klamavou, v případě, že uvádí nesprávné informace či dokáže tzv. průměrného spotřebitele oklamat a tím pádem ho dovést k rozhodnutí o koupi, jenž by za normálních okolností neučinil.²¹³ Klamavé obchodní praktiky jsou často používány pro zvýšení zisku, ale přinášejí

²¹⁰ Známe též pod názvem „malá generální klauzule nekalých obchodních praktik“.

²¹¹ Zbytek pak tvoří tzv. agresivní obchodní praktiky.

²¹² ONDREJOVÁ, Dana. *Klamavé obchodní praktiky podle tzv. černé listiny směrnice č. 2005/29/ES*. [online]. 2015 [cit. 04.03.2023]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/klamave-obchodni-praktiky-podle-tzv.-cerne-listiny-smernice-c.-200529es>

²¹³ Rozsudek ze dne 19. prosince 2013, věc C-281/12 - Trento Sviluppato a Centrale Adriatica.

závažné negativní důsledky pro spotřebitele a dále mívají škodlivý efekt na konkurenci a narušují stabilitu trhu. Tyto praktiky tedy spočívají buď to v klamavém jednání (tzn. například poskytnutí nesprávné informace) nebo v klamavém opomenutí (nesdělení důležitých informací).

3.5.1.1. Klamavá jednání

Klamavá jednání v právu EU jsou obchodní praktiky, kdy jsou účelně sdělovány nesprávné informace nebo jsou schopné uvést průměrného spotřebitele v omyl a ovlivnit jeho ekonomické chování. Takové jednání jsou zakázána opět Směrnicí 2005/29/ES, která v tomto případě stanoví:

*„Obchodní praktika je považována za klamavou, pokud **obsahuje nesprávné informace, a je tedy nepravdivá, nebo pokud jakýmkoli způsobem, včetně celkového předvedení, uvádí nebo je schopná uvést průměrného spotřebitele v omyl ve vztahu k jednomu nebo k více z níže uvedených bodů, i když informace jsou věcně správné, což v obou případech vede nebo může vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil.**“²¹⁴*

Těchto bodů, na které Čl. 6 odst. 1 odkazuje je celkem 7 označených písm. a) – g). Pro ilustraci uvádím některé z nich: 1) existence nebo podstata produktu²¹⁵, 2) cena nebo způsob výpočtu ceny anebo existence konkrétní cenové výhody²¹⁶, 3) nutnost servisu, náhradních dílů, výměny nebo oprav.²¹⁷

Rovněž se jedná o klamavou obchodní praktiku pokud:

„ve věcných souvislostech, s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem, vede nebo může vést k tomu, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil, a zahrnuje:

a) jakékoli uvádění produktu na trh, včetně srovnávací reklamy, které vede k záměně s jinými produkty, ochrannými známkami, obchodními firmami nebo jinými rozlišovacími znaky jiného soutěžitele

b) skutečnost, že obchodník nedodržuje závazky obsažené v kodexu chování, k jejichž dodržování se zavázal, pokud

*i) se nejedná o záměr závazku, ale o jednoznačný závazek, který lze ověřit, a dále
ii) obchodník v obchodní praxi uvádí, že je vázán kodexem.“²¹⁸*

²¹⁴ Čl. 6 odst. 1 směrnice 2005/29/ES.

²¹⁵ Čl. 6 odst. 1 písm. a) tamtéž.

²¹⁶ Čl. 6 odst. 1 písm. d) tamtéž.

²¹⁷ Čl. 6 odst. 1 písm. e) tamtéž.

²¹⁸ Čl. 6 odst. 2 tamtéž

Článek 6 je nejčastěji používaným ustanovením pro účely prosazování spolu s článkem 7 o klamavém opomenutí. Podle poznatků z behaviorální ekonomie může mít vážný dopad na reakce spotřebitelů nejen obsah poskytnutých informací, ale také způsob, jakým jsou informace prezentovány. Proto článek 6 specifikuje, že obchodní praktiky mohou uvést spotřebitele v omyl „jakýmkoli způsobem, včetně celkového dojmu, i když jsou informace věcně správné“. Je poté na vnitrostátních soudních a správních orgánech, aby posoudily, zda jsou obchodní praktiky klamavé s přihlédnutím k nejnovějším poznatkům behaviorální ekonomie. Klamavou povahu mohou mít například obchodní praktiky, které využívají předvoleb nebo poskytují zbytečně složité informace.²¹⁹

3.5.1.2. Klamavá opomenutí

Klamavá opomenutí jsou druhým případem klamavých obchodních praktik, se kterým se evropský spotřebitel musí potýkat a občas se mu bohužel nevyhne. Zde opět nacházíme úpravu ve Směrnici 2005/29/ES:

*„Obchodní praktika je považována za klamavou, pokud ve svých věcných souvislostech a s přihlédnutím ke všem jejím rysům, okolnostem a omezením sdělovacího prostředku **opomene uvést závažné informace**, které v dané souvislosti průměrný spotřebitel potřebuje pro rozhodnutí o obchodní transakci, čímž způsobí nebo může způsobit, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil“²²⁰*

Dále je za klamavé opomenutí považováno:

*„pokud obchodník závažné informace uvedené v odstavci 1 **zatají nebo poskytne nejasným, nesrozumitelným nebo dvojznačným způsobem nebo v nevhodný čas** vzhledem k okolnostem popsaným v uvedeném odstavci anebo neuvede obchodní záměr obchodní praktiky, není-li patrný ze souvislosti a pokud to v obou případech vede nebo může vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, které by jinak neučinil“²²¹*

Pokud informace v nabídce k nákupu nejsou zjevné z kontextu, jsou považovány za podstatné především následující informace:

²¹⁹ EVROPSKÁ KOMISE. POKYNY K PROVEDENÍ/UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 2005/29/ES O NEKALÝCH OBCHODNÍCH PRAKTIKÁCH. [online]. 2016 [citace 05.03.2023]. s. 58. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0163&from=ES>

²²⁰ Čl. 7 odst. 1 směrnice 2005/29/ES.

²²¹ Čl. 7 odst. 2 tamtéž.

- hlavní znaky výrobku nebo služby v rozsahu odpovídajícím danému sdělovacímu prostředku, jakož i výrobku nebo službě,
- adresa a totožnost prodávajícího nebo osoby, která jedná jeho jménem nebo na jeho účet,
- cena včetně daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, nebo pokud z povahy výrobku nebo služby vyplývá, že cenu nelze rozumně stanovit předem, způsob jejího výpočtu, a případně i veškeré další platby za dopravu nebo dodání, nebo pokud tyto platby nelze rozumně stanovit předem, skutečnost, že k ceně mohou být účtovány takové další platby,
- ujednání o platebních podmínkách, dodání, plnění a vyřizování reklamací a stížností, pokud se odchyľují od požadavků odborné péče,
- právo na odstoupení od smlouvy nebo ukončení závazku, pokud tato práva existují, a podmínky jejich uplatnění.²²²

Závěrem lze konstatovat, že klamavá opomenutí v právu EU jsou vážným problémem, který nikoliv nepatrně ohrožuje jednak spravedlivé podmínky hospodářské soutěže a dále i práva samotného spotřebitele. Unie se snaží tento problém řešit prostřednictvím nových právních předpisů, zlepšením spolupráce mezi členskými státy a zvyšováním povědomí o této problematice. Je důležité, aby byly tyto kroky dále rozvíjeny a byla tak nadále zbyla zajištěna spravedlivá hospodářská soutěže v souladu s principy EU.

3.5.2. Agresivní obchodní praktiky

Agresivní obchodní praktiky jsou v posledních letech stále se objevujícím tématem v oblasti ochrany spotřebitelů v Evropské unii. Evropská legislativa se snaží tyto praktiky co nejvíce omezit a regulovat, aby se spotřebitelé cítili při nákupu zboží a služeb co možná nejbezpečněji. Dle směrnice 2005/29/ES se agresivní obchodní praktikou se rozumí takové jednání, které v souvislosti s konkrétními okolnostmi a vzhledem ke všem rysům tohoto jednání (obtěžování, donucování včetně použití fyzické síly, nepatřičné ovlivňování aj.) výrazně narušuje nebo může narušit svobodné rozhodování průměrného spotřebitele při výběru produktu a může vést k tomu, že spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, jež by za jiných okolností neučinil.²²³

²²² Čl. 7 odst. 4 tamtéž.

²²³ Čl. 8 tamtéž

Je tedy zřejmé, že agresivní obchodní praktiky jsou nekalé a protizákonné, a že jejich cílem je ovlivnit rozhodování spotřebitele způsobem, který by jinak nebyl přijatelný. Tyto praktiky bývají velmi manipulativní a účinné, zejména v případech, kdy spotřebitel není dostatečně informován nebo se nachází v zranitelné situaci. Určení, zda se skutečně jedná o agresivní obchodní praktiku, se váže k několika faktorům:

- k načasování, místu, povaze nebo době trvání obchodní praktiky,
- ke způsobu jednání, jeho výhrůžnosti nebo urážlivosti,
- k vědomému využití nepříznivé situace spotřebitele, která vede ke zhoršení úsudku spotřebitele, k ovlivnění jeho rozhodnutí ve vztahu k výrobku nebo službě,
- k nepřiměřené mimosmluvní překážce uložené prodávajícím pro uplatnění práv spotřebitele včetně uplatnění práv na ukončení smlouvy nebo změnu výrobku nebo služby nebo změnu prodávajícího, nebo
- k výhrůžce právně nepřipustným jednáním.²²⁴

Spotřebitelé mohou tak podávat stížnosti na agresivní obchodní praktiky k orgánům dohlížejícím na ochranu spotřebitelů, které mají pravomoc tuto stížnost vyšetřit a případně uložit sankce vůči provozovateli, který tuto praktiku provozuje.²²⁵ Agresivní obchodní praktiky mají negativní dopad nejen na spotřebitele, ale i na samotné trh. Tyto praktiky mohou totiž často vést k narušení hospodářské soutěže, kdy jsou poškozováni seriózní provozovatelé, kteří nabízejí kvalitní zboží a služby za spravedlivou cenu. Agresivní obchodní praktiky také snižují důvěru spotřebitelů v trh a mohou vést až k omezování volného pohybu zboží a služeb v rámci Evropské unie.

3.5.3 Nekalé obchodní praktiky v souvislosti s pandemií COVID-19

Roku 2020 se celý svět potýkal s pandemií COVID-19, což vedlo k mnoha změnám v obchodním světě. Řada společností se snažila získat konkurenční výhodu tím, že využily vzniklé situace k nekalým obchodním praktikám. Tento trend byl v Evropské unii (EU) ještě zhoršen, když se pandemie dále rozšířila. Jednou z nekalých obchodních praktik, které se v EU vyskytly v souvislosti s pandemií

²²⁴ Čl. 9 tamtéž

²²⁵ Např. je možné se obrátit na již zmiňované příslušné Evropské spotřebitelské centrum, které může v této záležitosti poskytnout cenné poradenství či pomoci s vymáháním určitého Práva.

COVID-19, byla zneužití nedostatku zboží, jako jsou např. roušky, dezinfekční prostředky nebo respirátory.²²⁶ Některé společnosti zvýšily ceny těchto produktů na nehoráznou úroveň, což mělo za následek to, že si je nemohl běžný spotřebitel dovolit. Mezi další nekalou obchodní praktiku je možné zařadit lživá tvrzení o kvalitách a účincích nabízeného zboží. Některé společnosti totiž tvrdily, že jejich produkty jsou účinné při léčbě nebo prevenci COVID-19, i když na to nebyly žádné důkazy, a to přímo v rozporu se Směrnicí 2005/29/ES²²⁷. Zmíněná tvrzení mohla snadno uvést v omyl zranitelné a zoufalé spotřebitele, kteří hledali způsob, jak se ochránit před pandemií.²²⁸ Další nekalou obchodní praktikou bylo vytváření a udržování strachu. Řada společností v EU totiž tvrdila, že pokud si lidé nekoupí jejich produkty, budou vystaveni většímu riziku nákazy COVID-19. Tento typ marketingové kampaně mohl mít za následek vyšší míru obav a vyvolání stresu, což samo o sobě může mít negativní dopad na duševní zdraví člověka.

Kromě výše uvedených případů se objevily i mnohé z dalších obchodních praktik v EU v souvislosti s COVID-19, např. některými společnostmi bylo nabízeno neexistující zboží a služby v souvislosti s pandemií, jako jsou léky nebo testy na COVID-19. Tyto podvodné nabídky mohly způsobit nejen značné finanční ztráty, ale také falešné naděje na ochranu před nemocí.

Evropská unie o těchto praktikách shromažďovala data, které posléze vyhodnocovala ve snaze informovat veřejnost a dále se těmito nekalým obchodním praktikám bránit (v této oblasti došlo i k vydání určitých pokynů jak pro spotřebitele, tak obchodníky).²²⁹ Tyto pokyny, viz předešlá věta, dále zmiňovaly obecné, avšak užitečné informace, jak se zachovat, pokud spotřebitelé na internetových platformách narazí na neověřené nebo pochybné informace. V tomto případě by měli využít nástrojů, které poskytují provozovatelé platform, a nahlásit takové informace nebo kontaktovat příslušné vnitrostátní orgány nebo organizace spotřebitelů. Např. Síť evropských spotřebitelských center (ECC-Net) nabízí spotřebitelům informace a poradenství zaměřené na problematiku COVID-19. Webový portál Safety Gate pak zveřejňuje informace o nebezpečném zboží, které

²²⁶ ČTK. *Stát začal regulovat ceny respirátorů a chce zakázat vývoz dezinfekce*. [online]. 2020. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z <https://www.zdravotnickyydenik.cz/2020/03/stat-zacal-regulovat-ceny-respiratoru-chce-zakazat-vyvoz-dezinfekce/>

²²⁷ Bod 17. Přílohy I. směrnice 2005/29/ES.

²²⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Podvody zneužívající situaci kolem pandemie COVID-19*. [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_cs

²²⁹ Tamtéž.

bylo objeveno v EU. Kromě toho mohou spotřebitelé využít obecné informace od spolehlivých zdrojů, na které odkazují mnozí provozovatelé platform a internetových stránek, aby pomohli rozpoznat nesprávné informace nebo tvrzení týkající se pandemie COVID-19.

Nekalé obchodní praktiky v EU v souvislosti s pandemií COVID-19 měly znatelný negativní dopad jak na spotřebitele, tak i na některé obchodníky, kteří tyto důsledky v určitých ohledech mohou pociťovat dodnes. Obzvlášť pokud uvážíme fakt, že negativní důsledky předchozí krize mohl dále umocnit růst inflace a pokles světové ekonomiky kvůli krizi aktuální, totiž probíhajícímu ozbrojenému konfliktu na Ukrajině. Přední ekonomové totiž tvrdili, že válka na Ukrajině představuje pro evropskou ekonomiku a její trhy větší nebezpečí a škody než jakákoliv předchozí krize, včetně nedávné pandemie koronaviru.²³⁰

3.6 Klamavá a srovnávací reklama

Klamavá a srovnávací reklama je v Unii upravena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/114/EHS o klamavé a srovnávací reklamě. Tato směrnice stanoví především základní pravidla pro srovnávací reklamu a dále chrání spotřebitele před klamavými reklamami. Účelem směrnice 2006/114/EHS, jak ostatně stanoví její čl. 1, je: „*chránit obchodníky proti klamavé reklamě a jejím nekalým účinkům, a stanovit podmínky, za nichž je dovolena srovnávací reklama*“.

Pro naplnění účelu této směrnice je nutná existence přiměřených a účinných prostředků pro boj proti klamavé reklamě a dodržování předpisů o reklamě srovnávací.²³¹ Státy EU přitom mají povinnost zajistit, aby osobám či organizacím, které mají na potírání klamavé reklamy oprávněný zájem, bylo umožněno podat žalobu proti této reklamě nebo ji napadnout u správního orgánu.²³²

3.6.1 Klamavá reklama

Pod pojmem klamavá reklama chápeme takovou reklamu: „*kteřá jakýmkoli způsobem, včetně předvedení, klame nebo pravděpodobně může klamat osoby, kterým je určena nebo které zasáhne, a která pro svůj klamavý charakter*

²³⁰ URBÁNEK, Vladimír. kurzy.cz. *Ekonomové: Válka na Ukrajině přináší větší ekonomické hrozby než pandemie koronaviru*. [online]. 2022 [cit. 06.03.2023]. Dostupný z <https://www.kurzy.cz/zpravy/645246-ekonomove-valka-na-ukrajine-prinasi-vetsi-ekonomicke-hrozby-nez-pandemie-koronaviru/>

²³¹ Čl. 5 odst. 1 věta první směrnice 2006/114/EHS.

²³² Čl. 5 odst.

pravděpodobně ovlivní jejich ekonomické chování, nebo která z těchto důvodů poškodí nebo může poškodit jiného soutěžitele.“²³³

Z hlediska posuzování tohoto klamavého charakteru reklamy je důležité zohlednit několik kritérií: 1) vlastnosti zboží nebo služeb (dostupnost, složení, charakter, výrobní postup, datum výroby, původ atp.), očekávané výsledky použití nebo výsledky a podstatné části zkoušek provedených na zboží nebo službách²³⁴, 2) ceny nebo způsobu, jakým je cena vypočtena, a podmínky dodávání zboží a poskytování služeb²³⁵ a 3) podstaty, charakteristických rysů a práv zadavatele reklamy (totožnost, majetek, způsobilost a práva průmyslového a duševního vlastnictví aj.).²³⁶

3.6.2. Srovnávací reklama²³⁷

Srovnávací reklama identifikuje soutěžitele, zboží nebo služby nabízené soutěžitelem buď explicitně nebo nepřímou. Avšak tato forma reklamy může být použita pouze za podmínek, že není klamavá a neuvádí spotřebitele v omyl. V takovém případě může být považována za legitimní způsob informování spotřebitele v jeho zájmu.

Kritéria, která srovnávací reklama musí splňovat, aby byla povolena, jsou zejména následující: 1) musí srovnávat zboží nebo služby, jež slouží stejným potřebám nebo jsou zamýšleny pro stejný účel, 2) u produktů s označením původu se vždy musí odvolávat na produkt se stejným označením, 3) musí objektivně srovnávat jeden nebo více základních, důležitých, ověřitelných a charakteristických rysů tohoto zboží nebo těchto služeb, mezi nimiž může být i cena a 4) nesmí vést k záměně mezi obchodníky, nesmí znevažovat či napodobovat konkurenční ochrannou známku nebo obchodní firmu a nesmí z nich protiprávně těžit.²³⁸

3.7 Soudní příslušnost a uznávání výkonu rozhodnutí v případě spotřebitelských smluv

Soudní příslušnost a uznávání výkonu rozhodnutí v případě spotřebitelských smluv jsou klíčovými prvky spotřebitelského práva v Evropské unii. Tyto otázky

²³³ Čl. 2 písm. b) tamtéž.

²³⁴ Čl. 3 písm. a) tamtéž.

²³⁵ Čl. 3 písm. b) tamtéž.

²³⁶ Čl. 3 písm. c) tamtéž.

²³⁷ Čl. 4 tamtéž.

²³⁸ E-justice.europa.com. *Směrnice o klamavé a srovnávací reklamě (2006/114)*. [online]. 2018. [cit. 06.03.2023]

upravuje Nařízení Brusel I bis²³⁹, které se týká příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech s mezinárodním prvkem. Nařízení Brusel I bis nahradilo předchozí nařízení Brusel I a zavedlo některé novinky, jako je zrušení řízení o prohlášení vykonatelnosti, posílení účinnosti dohod o volbě soudu nebo ochrana před tzv. italským torpédem. Nařízení Brusel I bis je důležitým nástrojem pro zajištění jednotného a efektivního soudního rozhodování v rámci Evropské unie.

Soudní příslušnost z hlediska spotřebitelských smluv má svou specifickou úpravu v oddíle 4 nařízení Brusel I bis, dle kterého se zpravidla postupuje, pokud nejde o výjimky zmíněné v čl. 19 tohoto nařízení. Cílem oddílu 4 nařízení Brusel I bis, který zahrnuje články 17, 18 a 19 a nese název "Příslušnost u spotřebitelských smluv", je zajistit adekvátní ochranu spotřebitele jako smluvní strany, která je považována za ekonomicky slabší a právně méně zkušenou, než její profesionální smluvní partner.²⁴⁰ Základ zde tvoří čl. 17 odst. 1 zmiňovaného nařízení, který stanoví příslušnost pokud jde o smlouvu, kterou uzavřel spotřebitel a která se netýká jeho podnikatelské činnosti, určení příslušnosti soudu se řídí tímto oddílem, aniž by to ovlivnilo ustanovení článku 6 nebo článku 5 odst. 7.

3.7.1 Dohoda o volbě soudu ve spotřebitelských smlouvách

Dohoda o volbě soudu (neboli prorogační dohoda) je důležitou otázkou v rámci práva EU, která se týká i ochrany spotřebitelů při uzavírání smluv s podnikateli. Prorogace jako taková je obecně institutem mezinárodního práva soukromého, který umožňuje stranám mezinárodního právního vztahu vybrat si, v které jurisdikci bude případný spor řešen. Tato volba má právní následky a také ekonomický dopad, jelikož s sebou nese zvýšené náklady na řízení v zahraničí. Prorogace nemusí být jen výrazem síly silnější strany, která si případný spor přetáhne na své území, ale může také sloužit k právní stabilizaci mezinárodního vztahu a eliminaci pochybností ohledně toho, která jurisdikce bude spor řešit.²⁴¹

²³⁹ Nařízení 1215/2012/EU o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

²⁴⁰ Věc C-208/18 – Jana Petruchová v. FIBO Group Holdings Limited, stanovisko generálního advokáta Evgenije Tančeva, bod 2.

²⁴¹ DOLEŽAL, Vladimír. *epravo.cz. Prorogační ujednání a jeho budoucnost*. [online]. 2009 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/prorogacni-ujednani-a-jeho-budoucnost-55574.html>

Nařízení Brusel I bis²⁴² účinnost těchto prorogačních dohod (oproti předešlému nařízení Brusel I) dále posílilo. Zřejmě nejvýznamnější změna spočívá v požadavku na jednu ze stran dohody, aby měla bydliště na území státu EU, od kterého se tímto opouští.²⁴³ Díky této změně pak Nařízení Brusel I bis bude dopadat na vyšší počet prorogačních dohod. Další klíčovou změnou je určení rozhodného práva pro posouzení platnosti prorogační dohody. Platnost dohody o volbě soudu se posuzuje podle práva členského státu, jehož soud je podle této dohody příslušný k rozhodování sporu.²⁴⁴

Navzdory úspěšné úpravě nařízení Brusel I bis je však patrné, že neřeší a neupravuje právní režim dohod o volbě soudu pro případ, kdy je v této dohodě uveden soud třetího státu, nebo kdy se jedná o asymetrické jurisdikční dohody (kupříkladu pokud pouze jedna strana má právo požádat o soudní příslušnost v jiné zemi).²⁴⁵

Co se týče specifické úpravy v oblasti spotřebitelských smluv, pak uzavření prorogační dohody je zde jistým způsobem omezena, což je ostatně uvedeno již v bodě (19) odůvodnění nařízení Brusel I bis, které říká:

*„Pokud jde o volbu příslušného soudu, měla by být respektována smluvní volnost stran s **výjimkou smluv** týkajících se pojištění, **spotřebitelských** a **pracovních smluv**, u kterých je možnost volby příslušných soudů omezena, aniž by tím byla dotčena výlučná kritéria pro určení příslušnosti stanovená tímto nařízením.“*

Výjimky, kdy je možné se od úpravy v oddílu 4 Nařízení Brusel I bis odchýlit, a tedy uzavřít prorogační dohodu v případě spotřebitelské smlouvy, jsou následující:

- uzavřením dohody po vzniku sporu,
- uzavření dohody umožňující spotřebiteli zahájit řízení u jiných soudů, než u těch uvedených v oddíle 4 nařízení Brusel I bis,
- uzavřením dohody mezi spotřebitelem a jeho smluvním partnerem, kteří v době uzavření smlouvy mají bydliště nebo obvyklý pobyt ve stejném členském státě EU, stanoví, že soudy této země budou příslušné, za

²⁴² Nařízení č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

²⁴³ Čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ ČECHOVÁ, Linda. KOČICOVÁ, Věra. epravo.cz. *Brusel I bis aneb „nové“ nařízení Brusel I*. [online]. 2015 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/brusel-i-bis-aneb-nove-narizeni-brusel-i-96753.html>

předpokladu, že tato dohoda není v rozporu s právem daného členského státu.²⁴⁶

Soudní dvůr EU vydal v problematice prorogačních doložek dokonce několik soudních rozhodnutí, avšak judikatura v této oblasti není příliš početná. Jako ilustrační příklad lze uvést např následující:

Česká podnikatelská pojišťovna as, Vienna Insurance Group v. Michal Bilas

SDEU se v rozsudku věnoval předběžné otázce, zda má místní soud ve sporu ohledně pojištění (dle oddílu 3. nařízení Brusel I) a ve sporu ohledně spotřebitelských věcí (dle oddílu 4.) povinnost přezkoumat svou příslušnost z úředního rozhodnutí, nebo zda se stane příslušným na základě čl. 24 Nařízení Brusel I, pokud žalovaný přijde na jednání tohoto soudu a nenamítá jeho nepřislušnost. SDEU pak judikoval, že čl. 24 nařízení Brusel I musí být vykládán takovým způsobem, že soud, před nímž byl předložen spor, musí považovat za příslušný, i když nebyla dodržena pravidla uvedená v oddílu 3 kapitoly II nařízení Brusel I bis, pokud se žalovaný účastní řízení před tímto soudem a nevznesl námitku nepřislušnosti, protože jeho účast v řízení je považována za souhlas s příslušností.²⁴⁷

3.8 Alternativní řešení spotřebitelských sporů

Další důležitou součástí právní úpravy v této oblasti je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/11/EU o alternativním řešení spotřebitelských sporů. Směrnice stanoví, že spotřebitelé mají právo obrátit se na subjekty pro alternativní řešení sporů (ADR)²⁴⁸, aby vyřešili své spory s obchodníky bez zapojení soudů.

ADR jsou vhodným prostředkem na podporu přístupu spotřebitelů ke spravedlnosti. Za modelovou formu řešení těchto sporů jsou tradičně považovány soudní řízení. Jejich vysoké náklady a formálnost jej však činí nepraktickým, a dokonce nevhodným pro nízkonákladové spotřebitelské nároky, a to i v případě zeštíhlených řízení o drobných nárocích. ADR s využitím rozhodců, kteří jsou často obeznámeni s daným odvětvím, může také dosáhnout lépe informovaného rozhodnutí. Samozřejmě musí být zajištěna nestrannost třetí strany, tedy rozhodce. Některé systémy alternativního řešení sporů mohou svá rozhodnutí zakládat spíše

²⁴⁶ Čl. 19 Nařízení Brusel I bis.

²⁴⁷ Rozsudek SDEU ze dne 20.05.2010, věc C-111/09 Česká podnikatelská pojišťovna as, Vienna Insurance Group v. Michal Bilas.

²⁴⁸ „Alternative Dispute Resolution“

na principech spravedlnosti než pouze na platném právu, kdy takovéto rozhodování může být napřed před právem formálním.²⁴⁹

Tyto subjekty poskytují nezávislé, nestranné, transparentní, efektivní, rychlé a spravedlivé postupy alternativního řešení sporů.²⁵⁰ Dle čl. 2 odst. 1 se tato směrnice vztahuje na: „*postupy pro mimosoudní řešení vnitrostátních a přeshraničních sporů v souvislosti se smluvními závazky vyplývajícími z kupních smluv nebo ze smluv o poskytování služeb mezi obchodníkem usazeným v Unii a spotřebitelem s bydlištěm v Unii vedenými u subjektu alternativního řešení sporů, který navrhuje nebo nařizuje řešení, nebo se snaží sblížit strany sporu s cílem usnadnit dosažení smírného řešení.*“ Čl. 2 odst. 2 této směrnice pak stanoví případy, na které se neuplatní. Jedná se např. o: spory mezi obchodníky²⁵¹, nehopodářské služby obecného zájmu²⁵² či postupy zahájené obchodníkem vůči spotřebiteli²⁵³.

Členské státy dále mají povinnost zajistit, že obchodníci, kteří se zavázali k řešení sporů se spotřebiteli pomocí subjektů alternativního řešení sporů, informují spotřebitele o těchto subjektech, včetně internetové adresy.²⁵⁴ Tyto informace musí být jasné, srozumitelné a snadno dostupné prostřednictvím internetových stránek obchodníka a v obchodních podmínkách.²⁵⁵ Pokud spor nelze vyřešit přímo s obchodníkem, musí obchodník poskytnout spotřebiteli informace a upřesnit, zda využije subjekty alternativního řešení sporů. Tyto informace se musí poskytnout v papírové podobě nebo na jiném trvalém nosiči.²⁵⁶

Cílem této směrnice je tedy primárně poskytnout spotřebitelům jednodušší, rychlejší a levnější způsob, jak řešit své spory s obchodníky v rámci svých smluvních závazků (např. opakované vadné plnění smlouvy ze strany podnikatele, odmítnutí vrácení peněz atp.), aniž by se museli zatěžovat složitým soudním řízením a vynaložit tak zbytečné finanční prostředky. Konečně se pak tato směrnice snaží zvýšit důvěru spotřebitelů ve vnitrostátní i přeshraniční obchod.

Platforma pro řešení spotřebitelských sporů on-line

²⁴⁹ HOWELLS, Geraint, Christian TWIGG-FLESNER a Thomas WILHELMSSON. Rethinking EU Consumer Law. [online]. Milton Park: Routledge, 2018 [cit. 08.03.2023]. s. 310. ISBN 978-1-315-16483-0.

²⁵⁰ Čl. 1 směrnice 2013/11/EU.

²⁵¹ Čl. 2 odst. 2 písm. d) tamtéž

²⁵² Čl. 2 odst. 2 písm. c) tamtéž

²⁵³ Čl. 2 odst. 2 písm. g) tamtéž.

²⁵⁴ Čl. 15 odst. 1 tamtéž.

²⁵⁵ Čl. 15 odst. 2 tamtéž.

²⁵⁶ Čl. 15 odst. 3 tamtéž.

Na základě již zmiňovaného nařízení č. 524/2013/EU byla zřízena tzv. „platforma pro on-line řešení spotřebitelských sporů“ (ODR platforma), která slouží jako on-line portál pro podání stížnosti a řešení sporů mezi spotřebiteli a podnikateli. Tato platforma je k dispozici pro veřejnost již od roku 2016 a jejím hlavním účelem je: *„dosažením vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispět k řádnému fungování vnitřního trhu, a zejména jeho digitální dimenze vytvořením evropské platformy pro řešení sporů on-line pro usnadnění nezávislého, nestranného, transparentního, účinného, rychlého a spravedlivého mimosoudního řešení sporů mezi spotřebiteli a obchodníky.“*²⁵⁷

Podle čl. 2 odst. 1 se toto nařízení uplatňuje na: *„mimosoudní řešení sporů týkajících se smluvních závazků, které vyplývají z kupních smluv nebo smluv o poskytování služeb uzavíraných on-line mezi spotřebitelem s bydlištěm v Unii a obchodníkem usazeným v Unii, prostřednictvím subjektu alternativního řešení sporů uvedeného na seznamu podle čl. 20 odst. 2 směrnice 2013/11/EU a za využití platformy pro řešení sporů on-line.“*

Díky této platformě mohou spotřebitelé zahájit řízení elektronicky pomocí podání stížnosti proti obchodníkovi bez nutnosti cestovat nebo vynaložit další zbytečné náklady. Značnou výhodou tvoří fakt, že komunikovat s platformou je možné v jakémkoliv úředním jazyce EU.²⁵⁸

Roku 2017 se Evropská komise rozhodla provést analýzu údajů o přijatých stížnostech. Během 12 měsíců od 15. února 2016 do 15. února 2017 navštívilo ODR platformu zhruba 1,9 milionu osob a bylo podáno více než 24 000 stížností. Nejčastějšími důvody stížností byly problémy s dodáním zboží, nesouladem s objednávkou a vadami zboží. Přeshraniční nákupy tvořily jednu třetinu z celkového počtu stížností. K podání nejvíce stížností pak došlo v Německu a ve Spojeném království, což byly v té době země s nejvyšším podílem provozovatelů internetových obchodů v EU.²⁵⁹

Analýzou průběhu řešení stížností prostřednictvím ODR platformy bylo zjištěno, že 85 % stížností bylo automaticky uzavřeno do 30 dnů od podání, což je také lhůta, během které se mají spotřebitelé a obchodníci dohodnout na řešení

²⁵⁷ Čl. 1 odst. 1 nařízení č. 524/2013/EU.

²⁵⁸ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Zpráva Komise o fungování evropské platformy pro řešení sporů on-line (ODR)*. [online]. 2018 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebiteleskych-sporu-adr/zprava-komise-o-fungovani-evropske-platformy-pro-reseni-sporu-on-line-odr---234222/>

²⁵⁹ Tamtéž.

sporu. Komise provedla průzkum mezi spotřebiteli a zjistila, že 40 % spotřebitelů, jejichž stížnost byla uzavřena automaticky, bylo osloveno přímo obchodníkem. Díky tomu lze dojít k závěru, že využití ODR platformy má preventivní účinek na obchodníky, jelikož je motivuje vyřešit problém co nejdříve a vyhnout se tak tomu, že stížnost skončí u subjektu pro řešení sporů.²⁶⁰

Jako celkové shrnutí této podkapitoly 3.7. lze chápat fakt, že právní úprava EU v oblasti soudní příslušnosti a uznávání výkonu rozhodnutí v případě spotřebitelských smluv, uzavírání prorogačních dohod spolu s právní úpravou týkající se alternativního řešení sporů i za pomoci např. ODR platformy, poskytuje spotřebitelům v rámci EU silnou paletu nástrojů na ochranu svých práv v mezinárodním obchodě.

4. ORGANIZACE A JINÉ INSTITUCE ZAJIŠTUJÍCÍ OCHRANU SPOTŘEBITELE V EU

V Evropské unii existuje mnoho organizací a institucí, které se věnují problematice ochrany spotřebitele. Tyto organizace a instituce mají za úkol zajistit, aby byla spotřebitelům poskytována kvalitní a bezpečná zboží a služby a aby byli chráněni před nespravedlivými praktikami ze strany obchodníků. Tato závěrečná kapitole bude cílit na některé z těch nejvýznamnějších organizací a institucí zaměřujících se na ochranu spotřebitele v právu EU.

4.1 Evropská komise

Jednou z hlavních institucí, která se věnuje ochraně spotřebitele v EU, je Evropská komise. Komise se věnuje ochraně spotřebitelů zejména prostřednictvím legislativního procesu, správou politik, programů a rozpočtu EU.²⁶¹ Komise se zabývá především vytvářením a upravováním evropské legislativy, která má zajistit, že jsou spotřebitelská práva chráněna v rámci Evropské unie. Mezi klíčové právní normy, které Evropská komise vytváří, patří například směrnice, nařízení, doporučení a stanoviska. Tyto dokumenty stanovují minimální standardy ochrany spotřebitele, které mají být dodržovány v celé EU. Kromě toho Evropská komise

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ SRBOVÁ, Alena a Viktor VOJTKO. *Spotřebitelské teorie a realie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2011. s. 29. ISBN: 978-80-7394-266-3.

také kontroluje dodržování spotřebitelských práv v jednotlivých zemích EU a koordinuje spolupráci mezi různými národními orgány, jako jsou například spotřebitelské organizace, soudy aj.

Evropská komise dále také podporuje vzdělávání a osvětu spotřebitelů, aby byli lépe informováni o svých právech a aby se uměli bránit proti nekalým obchodním praktikám. Komise podporuje vzdělávací projekty a kampaně, které mají za cíl zlepšit povědomí o spotřebitelských právech a pomoci spotřebitelům v každodenním životě.²⁶² V souvislosti s tím Komise každoročně organizuje Evropský spotřebitelský summit, na kterém probíhají diskuse k prioritám v oblasti spotřebitelské politiky.²⁶³ Velice nedávno se tento summit pro rok 2023 uskutečnil v Bruselu, kdy paralelně proběhly čtyři workshopy se zaměřením na digitalizaci, zelenou transformaci i ochranu spotřebitelů během současné krize.^{264, 265}

Mezi konkrétní oblasti, kterým se Evropská komise v oblasti ochrany spotřebitele věnuje, patří například ochrana spotřebitelů při nákupu zboží a služeb (včetně e-commerce), boj proti nekalým obchodním praktikám a ochrana spotřebitelů před nebezpečnými a škodlivými výrobky. Evropská komise dále, jak již bylo zmiňováno, působí jako iniciátor a tvůrce směrnic, mezi které patří např. směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru či směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách a mnoho dalších.

Dalším důležitým aspektem práce Evropské komise v oblasti ochrany spotřebitele je kontrola dodržování spotřebitelských práv v různých zemích EU. Komise má pravomoc podat žalobu proti zemím EU, které nedodržují evropskou legislativu, s čímž souvisí i možnost koordinovat spolupráci mezi různými národními orgány pro ochranu spotřebitele.²⁶⁶

V neposlední řadě Evropská komise také spolupracuje s dalšími orgány a subjekty v oblasti ochrany spotřebitele, jako jsou například Evropská síť

²⁶² Např. právě: MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Evropská komise spustila vzdělávací kampaň pro spotřebitele*. [online]. 2021 [citace 05.03.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/evropska-komise-spustila-vzdelavaci-kampan-pro-spotrebitele---260211/>

²⁶³ Těchto summitů se účastní stovky účastníků z unijních států, včetně osob podílejících se na tvorbě politik, odborníků z akademické sféry, zástupců dozorových orgánů či spotřebitelů.

²⁶⁴ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Evropský spotřebitelský summit 2023*. [online]. 2023 [citace 16.03.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/evropsky-spotrebitel-sky-summit-2023--273177/>

²⁶⁵ Evropský spotřebitelský summit se uskutečnil dne 28.03.2023.

²⁶⁶ Např.: SDRUŽENÍ OBRANY SPOTŘEBITELŮ MORAVY A SLEZSKA. *Evropská komise žaluje Česko kvůli pravidlům puncování šperků*. [online]. 2014 [cit. 05.03.2023]. Dostupné z <https://www.sos-msk.cz/evropska-komise-zaluje-cesko/>

spotřebitelských center či Evropská poradní skupina spotřebitelů.²⁶⁷ Vhodné je v této souvislosti zmínit i Rozhodnutí Evropské komise 2004/210/EC, kterým došlo k zřízení tří poradních vědeckých výborů: 1) Vědecký výbor pro spotřebitelské výrobky, 2) Vědecký výbor pro zdraví a ekologická rizika a 3) Vědecký výbor o vznikajících a nově identifikovaných rizicích.²⁶⁸ Komise se tak snaží vytvářet vzájemnou synergie a spolupracovat na řešení společných výzev v oblasti ochrany spotřebitele.

Závěrem lze shrnout, že Evropská komise je klíčovým subjektem v oblasti ochrany spotřebitele v rámci Evropské unie. Komise vytváří a upravuje evropskou legislativu, kontroluje dodržování spotřebitelských práv a podporuje vzdělávání a osvětu spotřebitelů. Díky této činnosti má Evropská unie pravděpodobně jednu z nejvyšších úrovní ochrany spotřebitele na světě.

4.2 Evropský parlament

Evropský parlament (dále jen EP) hraje důležitou roli v ochraně spotřebitele v Evropské unii. EP je jedním ze sedmi orgánů EU, avšak jedná se také o jediný přímo volený orgán v rámci Unie. EP především schvaluje legislativní návrhy Evropské komise a spolu s Radou Evropské unie se podílí na legislativním procesu v rámci EU. Otázkám ochrany spotřebitele se v EP primárně věnuje Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele (IMCO) a Výbor pro život. Prostřední, veřejné zdraví a bezpečnost potravin.²⁶⁹

Jedním z hlavních cílů EP v oblasti ochrany spotřebitele je zajistit, aby evropští spotřebitelé měli vysokou úroveň ochrany při nákupu zboží a služeb v rámci EU. EP schvaluje legislativní návrhy, které mají za cíl zlepšit ochranu spotřebitelů a zajistit, aby byli spotřebitelé informováni o svých právech a mohli je efektivně uplatňovat. EP také společně s Radou EU schvaluje rozpočet EU, včetně finančních prostředků na ochranu spotřebitele.²⁷⁰ Mezi klíčové oblasti, na které se EP aktuálně zaměřuje, patří ochrana osobních údajů, bezpečnost potravin, vysoká

²⁶⁷ Tato poradní skupina byla zřízena na základě rozhodnutí Komise 2009/705/ES a slouží jako poradní orgán Komise ve všech záležitostech souvisejících se zájmy spotřebitelů na úrovni EU

²⁶⁸ SRBOVÁ, Alena a Viktor VOJTKO. *Spotřebitelské teorie a realie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2011. s. 29. ISBN: 978-80-7394-266-3.

²⁶⁹ BLAHOŽ A KOL. *Ústavní právo Evropské unie*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2003. ISBN 80-86473-48-1.

²⁷⁰ EVROPSKÝ PARLAMENT. Rozpočtové pravomoci. [online]. [citace 06.03.2023]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/powers-and-procedures/budgetary-powers>

úroveň ochrany při online nákupech, lepší práva spotřebitelů při uzavírání smluv a vymáhání práv spotřebitelů.

V posledních letech se EP dále soustředí na ochranu spotřebitelů v digitálním prostředí. EP je silným zastáncem vyspělých a rozhodných řešení v oblasti digitální politiky a je aktivní při přijímání legislativních návrhů v této oblasti. Rovněž vyzývá k větší koordinaci úsilí členských států v rozvoji celoevropských služeb a k podpoře výzkumu a vývoje v digitální oblasti ze strany EU.²⁷¹ Konečně, EP spolupracuje s dalšími orgány jako jsou Evropská komise, Evropské spotřebitelské centrum či národní orgány v oblasti ochrany spotřebitele k zajištění nejlepší možné ochrany spotřebitelů v rámci celé EU.

4.3 Evropské spotřebitelské centrum

Další důležitou organizací pro ochranu spotřebitele v EU je Evropské spotřebitelské centrum (ESC)²⁷². Jedná se o nezávislou organizaci, která byla založena Evropskou unií v roce 2005 s cílem poskytovat pomoc a podporu spotřebitelům v rámci EU. ESC má celkem 29 národních center²⁷³, které působí v každé zemi EU, Norsku a Islandu. Evropská spotřebitelská centra působící v členských státech EU, Norsku a na Islandu tvoří tzv. síť „ECC-Net“, zřizovanou Evropskou komisí a zúčastněnými státy. Tato národní centra mimo jiné spolupracují na přeshraničním mimosoudním řešení sporů mezi spotřebiteli a podnikateli.²⁷⁴

Hlavním posláním ESC je informovat a poskytnout poradenství spotřebitelům s řešením problémů, které se týkají transakcí se společnostmi v různých zemích EU. Konkrétně se jedná o situace, kdy spotřebitelé mají potíže s reklamací zboží, kvalitou výrobku/služby a s doručením nebo nesprávným označením produktu. Dále se ESC zabývá řešením sporů a podáváním stížností na chování a jednání obchodníků.²⁷⁵ ESC také spolupracuje s ostatními organizacemi a institucemi v rámci EU, jako jsou například evropské nevládní organizace,

²⁷¹ RATCLIFF, Christina et al. Digitální agenda pro Evropu. [online]. 2022 [citace 06.03.2023]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/64/digitalni-agenda-pro-evropu>

²⁷² Znamé především pod zkratkou ECC neboli „European Consumer Centre“.

²⁷³ V ČR bylo otevřeno v dubnu 2005 při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR, od 1. ledna 2009 pak působí při ČOI.

²⁷⁴ Evropské spotřebitelské centrum. [online]. [citace. 07.03.2023]. Dostupné z <https://evropejskyspotrebitel.cz/o-nas/>

²⁷⁵ Tamtéž.

odborníci na ochranu spotřebitele a národní orgány pro ochranu spotřebitele. Tato spolupráce je klíčová pro zlepšování ochrany spotřebitelů v celé EU.

Mezi další důležité činnosti ESC se řadí shromažďování a analýza informací o problémech, s nimiž se spotřebitelé setkávají při nakupování v různých zemích EU. Toto znalostní centrum slouží jako zdroj informací pro spotřebitele, ale také pro všechny zainteresované subjekty, jako jsou například firmy a vlády. Kromě poskytování poradenství a pomoci spotřebitelům má ESC také významnou roli v prevenci problémů v oblasti ochrany spotřebitele. ESC provádí osvětu a vzdělávání spotřebitelů o jejich právech a povinnostech a poskytuje informace o aktuálních trendech v oblasti ochrany spotřebitele.²⁷⁶

ESC dále nabízí snadnou dostupnost poradenství a podpory pro spotřebitele, a to bez ohledu na to, v jaké zemi EU se nacházejí. Pro spotřebitele je tedy důležité vědět, že existuje organizace, která jim může pomoci v řešení problémů a konfliktů, které se mohou vyskytnout při nakupování zboží nebo služeb v různých zemích EU. Toto poradenství je navíc zcela bezplatné, což může být pro mnoho spotřebitelů, zejména pro ty s nižšími příjmy, velmi důležité. Díky své rozsáhlé síti národních center je ESC schopné nabízet poradenství a podporu v mnoha jazycích, což je opět klíčové pro spotřebitele, kteří hledají pomoc v cizině.

Docházíme tedy k závěru, že ESC je důležitým partnerem Evropské komise v oblasti ochrany spotřebitele, a společně s dalšími organizacemi a institucemi hraje klíčovou roli při zlepšování ochrany spotřebitelů v celé EU, jelikož spolupráce ESC s národními orgány pro ochranu spotřebitele zajišťuje lepší koordinaci ochrany spotřebitele jak na národní, tak i evropské úrovni.

4.4. Evropská agentura pro léčivé přípravky

Evropská agentura pro léčivé přípravky (dále jen „EMA“)²⁷⁷ je evropská organizace založená v roce 1995, která se zabývá hodnocením a řízením léčivých přípravků pro lidské použití v EU. EMA má své sídlo v Amsterdamu a pracuje ve spolupráci s národními regulačními orgány EU a Evropskou komisí. Společně s Evropským úřadem pro bezpečnost potravin, EFSA částečně plní obdobnou funkci,

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Neboli European Medicines Agency.

jako má Úřad pro kontrolu potravin a léčiv v USA²⁷⁸. V rámci České republiky spolupracuje se SÚKL²⁷⁹.

EMA poskytuje vědecké rady a doporučení, která jsou potřebná pro schválení léčivých přípravků v EU. Zabývá se také sledováním bezpečnosti léčivých přípravků a zajišťuje, že jsou dodržovány všechny požadavky na jejich výrobu a distribuci. Výzkumníci a výrobci léčivých přípravků v EU musejí dbát doporučení a přísných standardů, které EMA stanoví, aby se zabezpečila maximální bezpečnost a účinnost léčivých přípravků pro pacienty. V souvislosti s výzkumem dále EMA zajišťuje, aby byly při vývoji nových léčivých přípravků dodržovány etické normy a byla respektována práva pacientů.

Agentura hraje důležitou roli při řešení krizových situací v oblasti léčivých přípravků. V souvislosti s nedávnou pandemií COVID-19 se EMA angažovala v následujících příkladech:

a) Hodnocení a schvalování vakcín proti COVID-19

EMA hrála klíčovou roli v hodnocení účinnosti a bezpečnosti vakcín proti COVID-19 v Evropě. Předtím, než byla vakcína schválena k použití, musela být nejdříve posouzena EMA na základě přísných kritérií. Agentura nejdříve v prosinci 2020 doporučila schválení první vakcíny od společností Pfizer/BioNTech. Toto rozhodnutí umožnilo začít distribuci vakcíny v celé EU a bylo považováno za klíčový krok v boji proti pandemii.²⁸⁰ Později byly schváleny i další jako např.: Moderna, AstraZeneca a Johnson & Johnson. Dále pak např. EMA v listopadu 2021 vydala kladné stanovisko k terapeutikům pro léčbu COVID-19, což byl významný krok v boji proti pandemii.²⁸¹

b) Poskytování relevantních informací o vakcínách

EMA průběžně poskytovala informace o vakcínách proti COVID-19, včetně bezpečnosti a účinnosti vakcín, vedlejších účinků a kontraindikací. Tyto informace

²⁷⁸ FDA bude mít silného protivníka. In: zdraví.e15.cz. [online]. 2005 [citace 08.03.2023]. Dostupné z <https://web.archive.org/web/20160305015239/http://zdravi.e15.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/fda-bude-mit-silneho-protivnika-165364?category=ze-zahranici>

²⁷⁹ Tj. „Státní úřad pro kontrolu léčiv“

²⁸⁰ EUROPEAN MEDICINES AGENCY. *EMA recommends first COVID-19 vaccine for authorisation in the EU*. [online]. 2020 [cit. 08.03.2023]. volný překlad. Dostupné z <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-recommends-first-covid-19-vaccine-authorisation-eu>

²⁸¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Evropská zdravotní unie: dvě nová terapeutika proti COVID-19 dostala zelenou*. [online]. 2021 [citace 08.03.2023]. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_21_5901

byly zpřístupněny zdravotnickým pracovníkům a veřejnosti, aby bylo možné rozhodnout se pro nejvhodnější vakcínu.²⁸²

c) Monitorování rizik

EMA byla zapojena do monitorování rizik spojených s použitím vakcín proti COVID-19. Když se vyskytly obavy o vzácná krevní sraženiny u lidí očkovaných vakcínou od AstraZeneca, EMA provedla důkladné posouzení a vydala doporučení, jak minimalizovat rizika a jak s vakcínou postupovat.²⁸³

d) Podpora výzkumu

EMA podpořila rychlé a účinné hodnocení nových léků a léčivých přípravků určených k léčbě pacientů s COVID-19. Agentura také poskytla podporu pro urychlení výzkumu a vývoje efektivních způsobů léčby a vakcín proti COVID-19.²⁸⁴

e) Koordinace s dalšími zdravotnickými organizacemi

EMA spolupracuje s dalšími zdravotnickými orgány, jako je Evropské centrum pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC)²⁸⁵ a Světová zdravotnická organizace (WHO), aby se co nejlépe koordinovala řešení pandemie COVID-19.

EMA má tedy klíčovou roli v poskytování bezpečných a účinných léčivých přípravků pro obyvatele EU. Díky pečlivému hodnocení a sledování léčivých přípravků přispívá EMA k ochraně zdraví a bezpečnosti pacientů v celé Evropě.

4.5. Evropský úřad pro bezpečnost potravin

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA)²⁸⁶ byl založen v lednu 2002 za účelem posuzování rizik týkajících se oblasti bezpečnosti potravin/krmiv, výživy, zdraví, pohody zvířat a ochrany a zdraví rostlin. Dále má za úkol ve zmiňovaných oblastech poskytovat objektivní a nezávislé vědecky podložené

²⁸² Např.: STÁTNÍ ÚSTAV PRO KONTROLU LÉČIV. *Informace EMA o bezpečnosti používání mRNA vakcín proti covid-19 během těhotenství*. [online]. 2022 [citace 09.03.2023]. Dostupné z <https://www.sukl.cz/sukl/informace-ema-o-bezpecnosti-pouzivani-mrna-vakcin-proti>

²⁸³ STÁTNÍ ÚSTAV PRO KONTROLU LÉČIV. *EMA po důkladném hodnocení: Očkování vakcínou od společnosti AstraZeneca může pokračovat*. [online]. [citace 09.03.2023]. Dostupné z <https://www.sukl.cz/sukl/ema-po-dukladnem-hodnoceni-ockovani-vakcinou-od-spolecnosti>

²⁸⁴ EUROPEAN MEDICINE AGENCY. *Coronavirus disease (COVID-19)*. [online]. [citace 09.03.2023]. Dostupné z <https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19>

²⁸⁵ STÁTNÍ ÚSTAV PRO KONTROLU LÉČIV. *Doporučení EMA a ECDC týkající se heterologních očkovacích schémata proti covid 19*. [online]. 2021 [citace 10.03.2023], Dostupné z <https://www.sukl.cz/sukl/doporuceni-ema-a-ecdc-tykajici-se-heterolognich-ockovacich>

²⁸⁶ Neboli „European Food Safety Authority“.

poradenství a jasná sdělení. Toto se děje v úzké spolupráci s národními autoritami a dalšími organizacemi a tělesy a je založeno na nejaktuálnějších vědeckých poznacích a informacích týkajících se jak existujících, tak nově se objevujících rizik. Jeho vznik byl součástí snahy o vytvoření komplexního systému zajišťujícího bezpečnost potravin v Evropské unii a obnovu důvěry spotřebitelů v evropské potraviny. Tato důvěra byla totiž po mnoha bezpečnostních krizích v oblasti potravin v závěru 90. let minulého století velmi nízká.²⁸⁷ Od svého vzniku se tak EFSA musel vypořádat s mnoha významnými rozhodnutími a výzvami, které měly vliv na bezpečnost potravin a zdraví spotřebitelů.

Důležitou problematikou, kterou se EFSA musí zabývat, je posuzování a nezávislé vědecké poradenství ohledně geneticky modifikovaných organismů (GMO). EFSA musel posoudit rizika spojená s těmito potravinami a poskytnout doporučení pro jejich bezpečné používání v potravinářském průmyslu.²⁸⁸

Dalším významným úkolem EFSA je posuzování rizik spojených s potravinovými kontaminanty, jako jsou dioxiny, pesticidy a těžké kovy.²⁸⁹ EFSA také poskytuje cenná doporučení ohledně nanomateriálů v potravinách a dále sleduje vývoj v oblasti nanotechnologií v souvislosti s potravinami a krmivy již od roku 2006.²⁹⁰

V posledních letech se mimo jiné EFSA musel vypořádat s výzvami spojenými s klimatickou změnou a jejím vlivem na bezpečnost potravin. EFSA se zaměřil na posouzení dopadů sucha a změn teplot na plodiny a potravinovou bezpečnost v Evropě (projekt CLEFSA).²⁹¹

4.5.1. Bezpečnost potravin v souvislosti s probíhajícím konfliktem na Ukrajině

Zde je na místě zmínit velice aktuální a stále probíhající konflikt na Ukrajině, který má na členské státy EU dopad v mnoha rovinách, včetně

²⁸⁷ *Evropský úřad pro bezpečnost potravin*. [online]. [citace 10.03.2023]. Dostupné z: <https://bezpecnostpotravin.cz/kategorie/efsa/>

²⁸⁸ EUROPEAN FOOD SAFETY AUTHORITY. *Geneticky modifikované organismy*. [online]. [citace 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.efsa.europa.eu/cs/science/scientific-committee-and-panels/gmo>

²⁸⁹ Např. výsledky nejnovější výroční zprávy EFSA o residuích pesticidů v potravinách za rok 2020 ukazují, že 94,9% vzorků spadá do zákonem povolených množství reziduí pesticidů.

²⁹⁰ EAGRI. *Označování umělých nanomateriálů v potravinách*. [online]. 2011 [citace 11.03.2023]. Dostupné z <https://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/bezpecnost-potravin/efsa/oznacovani-umelych-nanomaterialu-v.html>

²⁹¹ EUROPEAN FOOD SAFETY AUTHORITY. *Climate change as a driver of emerging risks for food and feed safety, plant, animal health and nutritional quality*. [online]. 2020. [citace 11.03.2023]. volný překlad. Dostupné z: <https://www.efsa.europa.eu/en/supporting/pub/en-1881>

problematiky spotřebitelského práva. Invaze Ruska na Ukrajinu, která byla bezdůvodná a neprovokovaná, má významný dopad na trhy s energiemi a potravinami. EFSA a potažmo EU se v tomto ohledu musí vypořádat s výzvami, které souvisejí s nedostatkem dodávek krmiv a potravin v důsledku ruské invaze na Ukrajinu, jelikož Ukrajina je významným producentem základních potravin (jako pšenice, kukuřice, olejnin atp. a její export je poměrně důležitý pro celou Evropu. Vojenská agrese Ruska vůči Ukrajině má tak bezpochyb přímý dopad na celosvětové potravinové zabezpečení a ceny potravin.

Nicméně snížení dovozu z Ukrajiny má dopad na ceny krmiv a potravinářský průmysl v EU, a hlavním problémem je cenová dostupnost potravin vzhledem k vysokým tržním cenám a inflaci způsobené válkou na Ukrajině. Situace může mít také negativní dopad na celosvětové potravinové zabezpečení. Evropská unie se snaží pomoci Ukrajině s vývozem její zemědělsko-potravinářské produkce, který je vážně ohrožen ruskou invazí. V důsledku blokády ukrajinských přístavů ze strany Ruska zůstalo od počátku války přibližně 20 milionů tun obilí ve skladovacích silech na pobřeží Černého moře. V květnu 2022 byl Komisí předložen tzv. akční plán na zřízení tras solidarity mezi EU a Ukrajinou, které umožňují alternativní pozemní přepravu zemědělských produktů z Ukrajiny. Od zahájení fungování tras solidarity v květnu 2022 bylo jejich prostřednictvím z Ukrajiny vyvezeno okolo 29 milionů tun obilovin, olejnin a dalších produktů. V červenci 2022 Rusko souhlasilo s ukončením blokády ukrajinských černomořských přístavů v rámci tzv. Černomořské obilné iniciativy.²⁹²

Členské státy EU prozatím nemají problém s nedostatkem potravin, na druhou stranu evropští občané se potýkají s inflací a vysokými cenami potravin.²⁹³ Potravinářský systém EU se zdá být i přes probíhající krize pevný a spolehlivý, ačkoli válka Ruska proti Ukrajině a změna klimatu do jisté míry ovlivňují produkci. Největší obavou se pak zdá být cenová dostupnost potravin, zejména pro nízkopříjmové a ohrožené skupiny obyvatelstva, na něž má tato situace zřejmě největší vliv. Vycházíme-li z dat Eurostatu, pak se ceny potravin v rámci Unie k červenci 2022 oproti předchozímu roku zvýšily o téměř 9 %. Země Evropské unie

²⁹² EVROPSKÁ RADA. *Potravinové zabezpečení a cenová dostupnost potravin*. [online]. [cit. 12.03.2023]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-security-and-affordability/#EU>

²⁹³ Zejména díky společné zemědělské politice (SZP) EU není závislá na dovozu potravin a její jednotný trh by měl absorbovat otřesy a zajistit potraviny pro občany Unie

aktuálně úzce spolupracují při koordinaci opatření, která mají řešit narůstající ceny a nedostatek dodávek.²⁹⁴

²⁹⁴ EVROPSKÁ RADA. *Potravinové zabezpečení a cenová dostupnost potravin*. [online]. [cit. 12.03.2023]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-security-and-affordability/#EU>

ZÁVĚR

Jak si lze z textu práce povšimnout, tak ochrana spotřebitele je opravdu důležitým tématem ovlivňující každodenní život a práva milionů spotřebitelů v EU. Spotřebitelské právo se neustále vyvíjí a mění se v reakci na nové technologie, globální události a vývoj trhu. Na základě faktu, že spotřebitelské právo ovlivňuje tak mnoho lidí, je klíčové, aby bylo dostatečně kvalitní a účinné. Toto, jak bylo představeno výběrem klíčových právních norem v této práci, spotřebitelské právo v rámci Unie do velké míry splňuje. Samozřejmě však tato úprava není bezchybná, neboť ne vždy řeší veškerou možnou problematiku. Toto je ovšem bohužel osudem téměř veškeré legislativa, která bývá zpravidla o krok pozadu oproti např. novým druhům nekalých obchodních praktik, klamavé reklamy atp., jelikož je tvořena až v reakci na stále novější a v dnešní době také značně sofistikovanější způsoby, jak mezer v právních normách využít. Do budoucna je tedy třeba pružně reagovat na nové výzvy, a to zejména v souvislosti s nastupující digitalizací trhu. Závěrem by se pak hodilo uvést krátké shrnutí samotné práce.

Tato práce se ve své první části zaměřovala na objasnění pojmu ochrany spotřebitele se všemi souvisejícími náležitostmi a dále vývoj právní úpravy v této oblasti v EU. Dále byly v rámci druhé kapitoly popsány jednotlivé prameny právní úpravy ochrany spotřebitele, včetně primárního a sekundárního práva EU. V rámci třetí kapitoly byly podrobněji vymezeny určité aspekty spotřebitelských smluv a související problematika. Čtenář se tak mohl seznámit s vybranými typy těchto smluv a dále s pojmy jako např. klamavá a srovnávací reklama, nekalé obchodní praktiky či s problematikou nepřiměřených smluvních podmínek, které mohou spotřebitele ovlivnit při uzavírání těchto smluv. Stranou nezůstala ani soudní příslušnost a uznávání soudních rozhodnutí v oblasti spotřebitelských smluv, problematika prorogačních doložek v rámci těchto smluv či alternativní řešení sporů v případě porušení povinností plynoucích ze smluvních závazků.

V poslední kapitole byly uvedeny různé orgány a organizace, které se zabývají ochranou spotřebitele, včetně Evropské komise, Evropského parlamentu a dalších, které mají klíčovou roli v ochraně práv spotřebitelů a v navrhování nových zákonů a předpisů, které posilují ochranu spotřebitele. Specializované instituce jako EFSA a EMA pak plní spíše poradní funkci, kdy poskytují právě na žádost Evropské komise, Evropského parlamentu či členského státu odborné poradenství a doporučení dle svého zaměření.

SUMMARY

As can be seen from the text of the thesis, consumer protection is indeed an important topic affecting the daily lives and rights of millions of consumers in the EU. Consumer law is constantly evolving and changing in response to new technologies, global events and market developments. Based on the fact that consumer law affects so many people, it is crucial that it is of sufficient quality and effectiveness. This, as presented by the selection of key legal standards in this paper, consumer law within the Union largely fulfils. However, current consumer law is not flawless, as it does not always address all possible issues. This is, unfortunately, the fate of almost all legislation, which is usually one step behind, for example, new types of unfair commercial practices, misleading advertising, etc., as it is only created in response to the increasingly new and nowadays also considerably more sophisticated ways of exploiting gaps in the legislation. Therefore in the future, there is a need to respond flexibly to new challenges, particularly in the context of the emerging digitalisation of the market. Finally, a brief summary of the work itself presents itself.

In its first part, this thesis focused on the clarification of the concept of consumer protection with all related issues and then the development of consumer protection legislation in the EU. Furthermore, the second chapter described the different sources of consumer protection legislation, including primary and secondary EU law. The third chapter defined certain aspects of consumer contracts and related issues in more detail. The reader was thus able to become familiar with selected types of such contracts, as well as with concepts such as misleading and comparative advertising, unfair commercial practices and the issue of unfair contract terms which may affect consumers when entering into such contracts. Jurisdiction and recognition of court decisions in the area of consumer contracts, the issue of prorogation clauses in these contracts and alternative dispute resolution in the event of breach of obligations arising from the contractual obligation were also discussed.

The last chapter listed the various organisations and institutions involved in consumer protection, including the European Commission, the European Parliament and others, which have a key role to play in protecting consumer rights and in proposing new laws and regulations to strengthen consumer protection. Specialised institutions such as EFSA and the EMA have more of an advisory role,

providing expert advice and recommendations as requested by the European Commission, the European Parliament or a Member State.

Seznam použitých zdrojů

Knihy a monografie

- HOWELLS, Geraint, Christian TWIGG-FLESNER a Thomas WILHELMSSON. Rethinking EU Consumer Law [online]. Milton Park: Routledge, 2018. ISBN 978-1-315-16483-0.
- ONDŘEJ J. a kolektiv. Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele Ekonomické, právní a sociální aspekty. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 978-80-7400-446-9
- SELUCKÁ, Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-037-9
- SRBOVÁ, Alena a Viktor VOJTKO. Spotřebitelské teorie a realie. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7394-266-3
- TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-184-7.
- VÍTOVÁ, Blanka, ETLÍKOVÁ Markéta. *Nekalé obchodní praktiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-867-4
- WEATHERILL, Stephen. EU Consumer Law and Policy [online]. 2 vydání. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2013. ISBN 978-0-85793-697-4. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=rfYBAQAAQBAJ&hl=cs>

Právní předpisy

- Smlouva o Evropské unii
- Smlouva o fungování Evropské unie
- Smlouva o založení Evropského společenství
- Listina základních práv Evropské unie
- Amsterodamská smlouva
- Niceská smlouva
- Maastrichtská smlouva
- Lisabonská smlouva

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009 ze dne 30. listopadu 2009 o kosmetických přípravcích
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřpracované znění)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2394 ze dne 12. prosince 2017 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů a o zrušení nařízení (ES) č. 2006/2004
- Směrnice Rady EU 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky
- Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES ze dne 12. prosince 2006 o klamavé a srovnávací reklamě
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/771 ze dne 20. května 2019 o některých aspektech smluv o prodeji zboží, o změně nařízení (EU) 2017/2394 a směrnice 2009/22/ES a o zrušení směrnice 1999/44/ES
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/770 ze dne 20. května 2019 o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu a digitálních služeb
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2161 ze dne 27. listopadu 2019, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů Unie na ochranu spotřebitele
- Doporučení Komise 2013/396/EU o společných zásadách pro způsobilost k podávání nároku na náhradu škody v souvislosti s porušením práva EU o hospodářské soutěži
- Stanovisko 2023/C 75/02 Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitální suverenita – pilíř digitalizace a růstu
- Rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 20/2004 ze dne 19. března 2004, kterým se mění příloha II Dohody o EHP
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.
- Zákon č. 374/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

- Rozsudek SDEU ze dne 16. července 1998, věc C-210/96
- Rozsudek SDEU ze dne 20.05.2010, věc C-111/09
- Rozsudek SDEU ze dne 19. prosince 2013, věc C-281/12
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu 4 As 98/2013-88 ze dne 17.01.2014.

Ostatní

- BLAHOŽ A KOL. Ústavní právo Evropské unie. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2003. ISBN 80-86473-48-1
- ČECHOVÁ, Linda. KOČICOVÁ, Věra. epravo.cz. *Brusel I bis aneb „nové“ nařízení Brusel I.*[online]. 2015 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z

<https://www.epravo.cz/top/clanky/brusel-i-bis-aneb-nove-narizeni-brusel-i-96753.html>

- DOLEŽAL, Vladimír. *epravo.cz. Prorogační ujednání a jeho budoucnost.* [online]. 2009 [cit. 07.03.2023]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/prorogacni-ujednani-a-jeho-budoucnost-55574.html>
- HADAŠ, Jiří. *Definice spotřebitele dle NOZ – některé aspekty průměrného spotřebitele dle současné judikatury.* [online]. 2014 [citace 05.02.2023] Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/definice-spotrebitel-dle-noz-nektere-aspekty-prumerneho-spotrebitel-dle-soucasne-judikatury-94146.html>
- KENNEDY, J. F. *Special Message to the Congress on Protecting the Consumer Interest.* [online]. 1962 [cit. 10.02.2023]. volný překlad. Dostupné z <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-protecting-the-consumer-interest>
- KLABUSAYOVÁ, Naděžda. *Historie ochrany spotřebitele v Evropské unii* [online]. 2007 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z https://www.qmprofi.cz/33/historie-ochrany-spotrebitel-v-evropske-unii-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eou0c_K0wh9GsSZ_B_R2if4/
- KNOBLOCHOVÁ, Věra. *Vývoj ochrany spotřebitele v EU.* [online]. 2006 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitel/eu-a-spotrebitel/aktuality-z-eu/vyvoj-ochrany-spotrebitel-v-eu--7587/>
- RATCLIFF, Christina et al. *Digitální agenda pro Evropu.* [online]. 2022 [citace 06.03.2023]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/64/digitalni-agenda-pro-evropu>
- RATCLIFF, Christina et al. *Opatření na ochranu spotřebitele.* [online]. 2022 [citace 11.02.2023]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/47/opatreni-na-ochranu-spotrebitel>
- URBÁNEK, Vladimír. *kurzy.cz. Ekonomové: Válka na Ukrajině přináší větší ekonomické hrozby než pandemie koronaviru.* [online]. 2022 [cit. 06.03.2023]. Dostupný z <https://www.kurzy.cz/zpravy/645246->

ekonomove-valka-na-ukrajine-prinasi-vetsi-ekonomicke-hrozby-nez-pandemie-koronaviru/

- VAVREČKA, Jan, ŠTĚPÁNEK, Petr. Problematika harmonizace práva EU v oblasti regulace reklamy. [online]. 2012 [cit. 09.02.2023]. s. 136. Dostupné z <https://wep.vse.cz/pdfs/sev/2012/02/07.pdf>
- EVROPSKÁ RADA. *Potravinové zabezpečení a cenová dostupnost potravin*. [online]. [cit. 12.03.2023]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-security-and-affordability/#EU>
- EVROPSKÁ KOMISE. *Ochrana spotřebitele: Komise přijala přísnější pravidla pro finanční služby online*. [online]. 2022 [citace 05.02.2023]. Dostupné z https://czechia.representation.ec.europa.eu/ochrana-spotrebitele-komise-prijala-prisnejsi-pravidla-pro-financni-sluzby-online-2022-05-11_cs
- EVROPSKÉ SPOTŘEBITELSKÉ CENTRUM. *Evropské spotřebitelské centrum podpoří nakupování přes internet*. [online]. 2017 [cit. 02.02.2023]. Dostupné z <https://evropskyspotrebitel.cz/tiskove-zpravy/evropske-spotrebiteleske-centrum-podpori-nakupovani-pres-internet/>
- EVROPSKÁ KOMISE. *POKYNY K PROVEDENÍ/UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 2005/29/ES O NEKALÝCH OBCHODNÍCH PRAKTIKÁCH*. [online]. 2016 [citace 05.02.2023]. s. 41-42. Dostupné z <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0163&from=ES>
- EVROPSKÁ KOMISE. *Understanding consumer vulnerability in the EU's key markets*. [online]. 2016 [citace 06.02.2023]. volný překlad. Dostupné z https://commission.europa.eu/publications/understanding-consumer-vulnerability-eus-key-markets_en
- ŠKOLA SPOTŘEBITELE. *Kdo je spotřebitel a co je spotřebitelská smlouva, zakázané obchodní praktiky*. [online]. [cit. 07.02.2023]. Dostupné z <https://skolaspotrebitele.cz/pro-spotrebitele/kdo-je-spotrebitel-a-co-je-spotrebiteleska-smlouva/>
- YOUR EUROPE. *Smlouvy se spotřebiteli*. [online]. 2022 [citace 07.02.2023]. Dostupné z: <https://europa.eu/youreurope/business/dealing->

with-customers/consumer-contracts-guarantees/consumer-contracts/index_cs.htm

- *Council Resolution of 14 April 1975 on a preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy*, Úřední věstník EU, 1975, C 092.
- EUR-LEX. *Jednotný evropský akt*. [online]. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027>
- MOJE EVROPA. *SMLOUVA O EVROPSKÉ UNII – MAASTRICHTSKÁ SMLOUVA*. [online]. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z <https://mojeevropa.cz/eurowiki/smlouva-o-evropske-unii-maastrichtska-smlouva/>
- EVROPSKÝ PARLAMENT. *EP po Lisabonské smlouvě: významnější úloha při formování Evropy*. [online]. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty>
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Dopady Lisabonské smlouvy na politiky v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu*. [online]. 2010 [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/dokument68142.html>
- EUROSKOP. *Ochrana spotřebitele*. [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/ochrana-spotrebitele>
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Nový program EU pro spotřebitele*. [online]. 2020 [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/novy-program-eu-pro-spotrebitele--258241/>
- EVROPSKÁ KOMISE. *Nový program pro spotřebitele – Informativní přehled*. [online]. 2020 [cit.11.02.2023]. Dostupné z https://commission.europa.eu/system/files/2020-11/novy_program_pro_spotrebitele_-_informativni_prehled.pdf
- EVROPSKÁ KOMISE. *Nový program pro spotřebitele – Informativní přehled*. [online]. 2020 [cit.11.02.2023]. Dostupné z https://commission.europa.eu/system/files/2020-11/novy_program_pro_spotrebitele_-_informativni_prehled.pdf

- AK CHRENEK, TOMAN, KOTRBA. „Zákony“ Evropské unie (druhy právních předpisů EU) [online]. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z <https://www.chrenek-kotrba.cz/cs/oblasti-prava/zakony-evropske-unie-druhy-pravnych-predpisu-eu/>
- EUR-LEX. *Listina základních práv EU*. [online]. 2022. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html>
- EPRAVO. *Ochrana spotřebitele*. [online]. 2019. [cit. 12.02.2023]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/ochrana-spotrebitel-110402.html>
- AUJEZDSKÝ, Josef. *Nová směrnice o právech spotřebitel (základní informace)*. [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z <https://www.mka-nosko.cz/posts/nova-smernice-o-pravech-spotrebitelu-zakladni-informace/>
- Stanovisko 2023/C 75/02 Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Digitální suverenita – pilíř digitalizace a růstu
- Důvodová zpráva: Transpozice směrnice 2019/2161 ze dne 27.11.2019 do právního řádu ČR. [online]. [citace 26.02.2023]. Dostupné z <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fams.p.cz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2F6DU.docx&wdOrigin=BROWS ELINK>
- EVROPSKÁ KOMISE. *Results of the Fitness Check of consumer and marketing law and of the evaluation of the Consumer Rights directive*. [online]. 2017 [cit. 14.02.2023]. volný překlad. Dostupné z <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/59332>
- *Spuštění portálu Your Europe*. [online]. 2020 [citace 28.02.2023]. Dostupné z: <https://www.unmz.cz/spusteni-portalu-your-europe/>
- EVROPSKÉ SPOTŘEBITELSKÉ CENTURM. *Co přináší spotřebitelům směrnice o timeshare*. [online]. [cit. 01.03.2023]. Dostupné z <https://evropskyspotrebitel.cz/co-prinasi-spotrebitelum-smernice-o-timeshare/>
- YOUR EUROPE. *Nepřiměřené smluvní podmínky*. [online]. 2022 [citace 03.03.2023]. Dostupné z:

https://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/unfair-treatment/unfair-contract-terms/index_cs.htm

- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Základní charakteristiky subjektů mimosoudních řešení spotřebitelských sporů*. [online]. 2022 [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu-adr/zakladni-charakteristiky-subjektu-mimosoudniho-reseni-spotrebitelskych-sporu---251034/>
- EVROPSKÁ KOMISE. Síť evropských spotřebitelských center – síť ESC. [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net_cs
- ČTK. *Stát začal regulovat ceny respirátorů a chce zakázat vývoz dezinfekce*. [online]. 2020. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z <https://www.zdravotnickydenik.cz/2020/03/stat-zacal-regulovat-ceny-respiratoru-chce-zakazat-vyvoz-dezinfekce/>
- EVROPSKÁ KOMISE. *Podvody zneužívající situaci kolem pandemie COVID-19*. [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_cs
- E-justice.europa.com. *Směrnice o klamavé a srovnávací reklamě (2006/114)*. [online]. 2018. [cit. 06.03.2023]
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Zpráva Komise o fungování evropské platformy pro řešení sporů on-line (ODR)*. [online]. 2018 [cit. 08.03.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu-adr/zprava-komise-o-fungovani-evropske-platformy-pro-reseni-sporu-on-line-odr---234222/>
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Evropská komise spustila vzdělávací kampaň pro spotřebitele*. [online]. 2021 [citace 05.03.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/evropska-komise-spustila-vzdelavaci-kampan-pro-spotrebitele--260211/>

- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Evropský spotřebitelský summit 2023*. [online]. 2023 [citace 16.03.2023]. Dostupné z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/eu-a-spotrebitel/evropsky-spotrebitelsky-summit-2023--273177/>
- Např.: SDRUŽENÍ OBRANY SPOTŘEBITELŮ MORAVY A SLEZSKA. *Evropská komise žaluje Česko kvůli pravidlům puncování šperků*. [online]. 2014 [cit. 05.03.2023]. Dostupné z <https://www.sos-msk.cz/evropska-komise-zaluje-cesko/>
- EVROPSKÝ PARLAMENT. *Rozpočtové pravomoci*. [online]. [citace 06.03.2023]. Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/powers-and-procedures/budgetary-powers>
- Evropské spotřebitelské centrum. [online]. [citace. 07.03.2023]. Dostupné z <https://evropskyspotrebitel.cz/o-nas/>
- *FDA bude mít silného protivníka*. In: zdravi.e15.cz. [online]. 2005 [citace 08.03.2023]. Dostupné z <https://web.archive.org/web/20160305015239/http://zdravi.e15.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/fda-bude-mit-silneho-protivnika-165364?category=ze-zahranici>
- EUROPEAN MEDICINES AGENCY. *EMA recommends first COVID-19 vaccine for authorisation in the EU*. [online]. 2020 [cit. 08.03.2023]. volný překlad. Dostupné z <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-recommends-first-covid-19-vaccine-authorisation-eu>
- EVROPSKÁ KOMISE. *Evropská zdravotní unie: dvě nová terapeutika proti COVID-19 dostala zelenou*. [online]. 2021 [citace 08.03.2023]. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_21_5901
- STÁTNÍ ÚSTAV PRO KONTROLU LÉČIV. *Informace EMA o bezpečnosti používání mRNA vakcín proti covid-19 během těhotenství*. [online]. 2022 [citace 09.03.2023]. Dostupné z <https://www.sukl.cz/sukl/informace-ema-o-bezpecnosti-pouzivani-mrna-vakcin-proti>
- STÁTNÍ ÚSTAV PRO KONTROU LÉČIV. *EMA po důkladném hodnocení: Očkování vakcínou od společnosti AstraZeneca může pokračovat*. [online]. [citace 09.03.2023]. Dostupné z

<https://www.sukl.cz/sukl/ema-po-dukladnem-hodnoceni-ockovani-vakcinou-od-spolecnosti>

- EUROPEAN MEDICINE AGENCY. *Coronavirus disease (COVID-19)*. [online]. [citace 09.03.2023]. Dostupné z <https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19>
- STÁTNÍ ÚSTAV PRO KONTROLU LÉČIV. Doporučení EMA a ECDC týkající se heterologních očkovacích schémat proti covid 19. [online]. 2021 [citace 10.03.2023], Dostupné z <https://www.sukl.cz/sukl/doporuceni-ema-a-ecdc-tykajici-se-heterolognich-ockovacich>
- *Evropský úřad pro bezpečnost potravin*. [online]. [citace 10.03.2023]. Dostupné z: <https://bezpecnostpotravin.cz/kategorie/efsa/>
- EUROPEAN FOOD SAFETY AUTHORITY. *Geneticky modifikované organismy*. [online]. [citace 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.efsa.europa.eu/cs/science/scientific-committee-and-panels/gmo>
- EAGRI. Označování umělých nanomateriálů v potravinách. [online]. 2011 [citace 11.03.2023]. Dostupné z <https://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/bezpecnost-potravin/efsa/oznacovani-umelych-nanomaterialu-v.html>
- EUROPEAN FOOD SAFETY AUTHORITY. *Climate change as a drive of emerging risks for food and feed safety, plant, animal health and nutritional quality*. [online]. 2020. [citace 11.03.2023]. volný překlad. Dostupné z: <https://www.efsa.europa.eu/en/supporting/pub/en-1881>
- EVROPSKÁ RADA. *Potravinové zabezpečení a cenová dostupnost potravin*. [online]. [cit. 12.03.2023]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-security-and-affordability/#EU>